

Рушьбеи Смыр

СНАРГӘЫЦА

Ажәеинраалақәә

Аңхәынтшәкәтыжыырта

Акәә – 2015

ББК 84 (5 Абх) 6-5
С 62

Смыр, Р.Х.

С 62 СНАРГӘЫЦА : ажәеинраалақәа / Рушьбеи Смыр –
Ақхәынтшәкәтыжьырта. Ақәа, 2015. – 312 д.

Ақсны жәлар рпоет, Д.И. Гәлиа ихыз зху Ақхәынтқар-
ратә премиа занашьоу Рушьбеи Смыр иажәеинраалақәа
ирныцшуеит ифнытқатәи идунеихәақшра тбаа, итауы-
лара, ипатриотизмра, хәқсадгьыл иахтнагахьоу азы ихьаа,
хәқсадгьыли хәуаажәлари пхәақатәи рқеипш азхәыцра,
насгы, хәталатәи ихьаа ицәцахьоу рзы.

ББК 84 (5 Абх) 6-5

© Смыр, Р.Х., 2015
© Ақхәынтшәкәтыжьырта, 2015

АҔСЫНРА

Уара – сьдгыл АҔсынра,
Стэыла гэакы Ҕсыраза.
СгэыҔра нагақэа, сфара,
Ғазэы иқэашыым сымаза.

Сахқэажэ Ҕагыа сызкэыхшоу,
ИзыдҒырбалло жэйтэаахыс.
Са сыгэҕыхақэа зхьыршоу,
Сыхьтэы маҒа, сыламыс.

Уара – Нарҕаа ршьаҒақэа,
Нас урт рыхыыз камшэақэа.
Ажэван иалоу рыхҒақэа,
Рцыхазыхькэа, ркаршэрақэа.

Сшарҕыетҕэа исзыҕшу,
Уа сфырхаҕэа ргарақэа.
Уара – суазхэара иаҒу,
Имиц ҕыоук ргэалақэа.

Уара – сымзаҒа икаҕхо,
Сгэы ахыҕхыҕра, сыбла ҕыц.
Скамлазаргы, сеиқэзырхо,
Сықэра Ғахҕэа, сымҕа Ғыц.

Схэышҕаарамҕа хэыжжаза,
Измазам еиҕашэара.
Сашьҕэа дуқэа рлахьынҕа,
Санаҕэа рыгэжэажэара.

Ифымцэаауа скьалантар,
Сыгэаҗеира, сажэа ҕэыш.
Уара – сныха, уара – сцъар,
Уара – сахэшыцэа рылабжыш.

Пхьацара, абаапс, пхьацара!
Сыхэра хьаагы сылагза.
Уара – сьдгьыл Аҗсынра,
Срыцхара, сгэыхэтэыназа.

АҒСЫУАК ИШИАҒӘОУ

Ак ыќан, ак ыќоуп, смилаќағ игәәтоу,
Зегы-зегь ирылсуаз – иќамхазоз ғбак:
«Угылашыа, утәашыаќәә – ағсыуак ишиағәоу,
Уныќәашыа, уцәәжәашыа ирымамкәә вбак».

Араќа са сыжәлар иахьрыжәырцоз амца,
Ағшзара ирытаз иаќәитым хәә ишыа.
Иғшәмара цәќьарас иахькыдыз ахатца,
Ағшқа дахьнылағсуаз иабацәә ршыа.

Ахысбыжыќәә ааихсығьыр, игәәтатәыз хы ато,
Аштаќәә, агараќәә ирхыуан абас:
«Ихәугы, итќәоугы шәрызныќәәла ишхағәоу,
Бицарала иааргалоз иамамкәә лас».

Хыццышәк хәғәмшәаргы шхамла хәхьыршыуаз,
Хашьтамта ахьдырзуаз иахзамкырц цәашык.
Хтоурых иағрагыланы хәцсуара ахьыржуаз,
Хгәәкраќәә ирылыуа ихашьтахын бжык:

«Ағсыуак ишиағәоу – ламысла, зегь хәќла,
Ағсыуак ишиағәоу – ирееиуа ағсрагы.
Ағсыуак ишиағәоу хнаидгыло хәќәла,
Ағсыуак ишиағәоу – адугы, ахәыцгы.

Хашәәќәә цсып ихамхәар, рыхкәә рыкәәе,
Хабызшәә ғыцәаар харгы хќаларым.
Атацагы лтығ аќны, амахәгы итыќағ,
Ағсыуак ишиағәоу хамцар хәиќәхарым.

Аңсыуак ишиатәоу – уцәажәара еицымкәа,
Аңсыуак ишиатәоу унахыхәхәаны ухъаа.
Уҕасара шытыхны, уҕәыбчарагь нымкәа,
Аңсыуак ишиатәоу – уахымқакәа ухәаа.

Сымѡа сануп саргы ишататәу шаѡо,
Сжәытәра хьзырхәагеи сәҕареи неихьырқшы.
Сыҕанатц снейлоит аңсыуак ишиатәоу,
Санықамгы аңсыуак ишиатәоу сыжәжы!

АҔСУА БИРАКҚӘА

*2010 ш. җхынгаымза 23 рзы, Аҕәә Аҕсуа бираҕ ами
аназгаартоз аены ишьтыыхын еиуеиҗшым аамтақәа
ирылсны иаҳзааз 18 бираҕ хкы.*

Ирпылошәә ҳабацәә рабацәә рхаққәә,
Ецәә мши ашәәҗшыи рыхцәыҕаҗшықәә рҗоит.
Адгьыл иазымкызшәә аҗсуа бираҕқәә,
Ажәәан рыеналакуа, абар, иеырбоит.

Дгылоуп Аҗсарашьха Леон дышьхынҗсыла,
Иеыхәә җаҗьҗаҗьуа дыҗшуп Қьалашьбеи.
Зыцқьак лыҗшьоит хаз Агьечҗҗа касыла,
Баалоуҗҗа дахьцәырҕьаз иаатгылт адунеи.

«Җныхақәә шәрашьапкуа азәыкны шәеидгыла!» –
Игоит Владиславгы ибжьы җацаза.
Ишьтыҗуеит хбираҕқәә, еиҗыҗуеит хкы-хкыла,
Абар, Аиҳабы! Агәабжьанытәқәә! Аиҗыбза!

Иаауеит урҗ харантәи Ахатдашәә шьтыхны,
Ахәрашәә иатҗәаны, Ауазгы чҳаны.
Шьацқьала ирысны, ихәырбҕьыцны, иҗоурыхны,
Амцақәә ирылсны, ахҗыҗқәә ирганы.

Атәымра ианышәаз даҗшәыман збахьада?
Зыҗсадгьыл иазымхо зызхаз дҕалазом.
Аҗсуа бираҕқәә бираҕхом хбызшәада,
Җгарашәә еихсыҕьыр хбираҕқәә еиқәхазом.

Мшыннырцә иагазгы шәыѳныќа шәхынхәыроуп,
Иажэзом ахатәымца иазхьыз ахәыштаара.
Агәтыха ґахәхәагоуп, гәырґәґәагоуп, маакыроуп,
Шәара ишышәзыцшыц ишәзыцшуп Ацсыра.

Еизытәазшәа хәбацәа рабацәа рхәққәа,
Гәыґрак әеитцнахуеит, хәаак әеазоит.
Адгьыл иазымкызшәа ацсуа бираќқәа,
Ажәѳан рымпыцак уархәлшәа иқәыртдоит.

...Аееимаабжьқәа гоит.

* * *

Сышытыбжь уахама?
Ныхак сацырҕыоуп.
Уарбану хәа уцаама?
Ҕсыуа хатцак соуп.

Кыр ишәартоуп стәыла,
Сшәақь сыҕәнуп еиҕа.
Дсықәмақаруеит сгәыла,
Ирлашәырц суахта.

Ацәаабжь неикәымтәо,
(Уи зегь реиҕа иҔшьоуп).
Хахәи шыанцеи ирықәтәо,
Уашья рыцха сшьоуп.

Снышыҕаларгы стынчим,
Сахәа хшыуп сханы.
Зылабжышқәа зҕынҕым,
Далазом Аҕсны.

Уа хәақәак убама?
Ахрақәа ирҕаҕсоуп.
Ирыхәхада ухәама?
Изықәкыз са соуп.

Сцашьоума узырхәыцыз?
Жәытәаахыс снейхоит.
Зхатцарамҕа ианыҕыз,
Ҕсадгылда дынхоит!

Ахатгэынқәа еиқәыцәашь,
Рықәрақәа рацәоуп.
Умцаалан: «ижыдашь?»
Уахыыцшлак са соуп.

Сыдгыл хәыц агәала,
Самхәаҕырц иазоит.
Сыхәрақәа сынпыккала,
Шәацшь-мцак сазцоит.

АҘЫЗА

Владислав Григори-иҗа Арзынба изкуп

Сеикәшәырха, абааҗс, сҗадырхоит хәә,
ахы кыднаҗьон Аҗсны,
Иааҗызгәышьон нас гыгшәыгҗас, абжа дысны,
абжа җсны.
Ашьа ахыкьасуан шәарахҗас, хәҗа зыхьушәә днахәон,
Амҗа нақәтәашон агәгәәхәә, уа иацразҗаз рыҗедырҗхон.

Ех, дабаҗаз ма хәынҗқар дук,
зыжәәә хныҗакны хзыхьчоз?
Хахьчара акәым, ажәә җхала хҗәы
зырҗәандоз, хәазыжьжьоз...
Ар абаҗаз, бҗьар абаҗаз, җяпҗханылагы хҗаҗәын,
Уажә уаахьяпшыр шаҗа шәарҗа...
алабазатә еипш хҗаҗәын.

Уа «хҗырхаҗәакгы» хҗәыбнало,
иқәҗны идәықәлахьан хара,
җьоукгы еилабьон: хнапқәә шыҗаххып,
иапсазам аеырххара.
җьоук анахьгы-арахьгы ихәмаруан,
ахьшь мәахызго аҗаршы еипш,
Изызхәыцуаз матцуран урҗ, афара-ажәра акәын рҗеипш.

Еә җьоук рашьҗәә, ргәыла-рызла,
азәгы мшәҗа, акгы мшәҗ...
Рееикәдырхарҗаз ирыҗсахуан маза рыжәләқәә, рмилаҗ.
Иаагәынқьуан җьоук: анаҗьалбеит,
иахзыпшзуеи лахьынҗас?
Ех, аҗыза! – җьоук уазыруан, иҗыхлымуа қәыҗьматҗас.

Ускан жәѡанахьтә ахьѡа-хьѡаѡә,
ахьтәы дацқәа урныргыл,
Анцәа ду уахьзылбааишьтит, уара,
хгәшьамх, х-Абрыскьыл.
Дышхатәеишьяз зны Леон ду, нас –
иахьзымхьчаз Қылышьбеи,
Дышхатәеишьяз Алакәаба, –
сыжәлар ргәыгграқәеи ргәырѡеи.

«Адгьыл иқәиааз шыац хәчызаргь, адгьыл ануп,
иагәыхәпуп,
Абла ихьтдыз алабжышқәа, аблақәа изыхшәаз иртәуп.
Ацсы ґыхтәуп ҳа ҳақсадгьыл, – ара сыкоуп, аҳаҳаит!»
Ацсынтәыла ахы-атцыхәагь, нырцәгьы-аарцәгьы
убжьы раҳаит.

Рымчра уцырцеит ҳабдуцәа, ҳцеицәа гылт угәра ганы,
Урт тоубак-тоубак наршәырцеит,
акәылз еицш еилартәаны.
Уара угәагьы, умлақѡакреи бцъар мцабызны идуркит,
«Мшәан, изуств, закә фырхацәеи?!» –
адунеи шанхо изырѡит.

Ухәда аенакәнаршон уажәы-уажә,
зхьаа зызхымгоз Ацсынра,
Ахәрабгьыц еицш уи ахәрақәа угәы нарықәуцон уара.
Ан жәынтацәгьа улґыкьасо, улағырзышаны ункатәон,
Умкьаѡазо цәашьылашан аҳатгәынқәа унархатәон.

Аха ҳашьхакәа инарґыѡуа у-Аҳаҳаирагь гон, ишгац,
Ухьз ианықәуаз нхытцаа-аахытцаа урацгыла уцон ушцац.
«Дәеа мацзак шәаанеиха абаац! – дәеа мацзак,
шәа шәхатцкы!»
Цсаѡатәыс уеруѡагәышьон ҳажәлар ргәақрақәа, рразкы.

Шеи гәыхәпыхши еилагылом,
 атцабырггы амцгы – убас,
Ишахәтуп дгыли-жәәани, зегь ирхаану, зегь збаз.
– Ацшәма ицшәмара дазыхынхәт, –
 ацша трысит хара наќ,
Хәыхәи тыси уи мцадырсит өада аееитцахит хбираќ.

Ахәа ацәќьараә иназазар, баша итымќьазейт, еиқәхоит,
Хара хныхақәа зықәныхәаз,
 иара хныха еицш дхаракхоит.
Аха ацәыкәбарқәа ахькатәалакгы
 рцәыкәбарра изацәцазом,
Иагья рургы, иагья рхәаргы, урт мшынны икалазом.

...Уара, ажәәан зырмацәысыз, уара,
 ашәышықәсақәа рцеи,
Уара, адыд зырґаслымыз, изырхәыцыз адунеи.
Акацқацқәа цшәаала-цшәаала зашәахә
 ныцакны ирхәало,
Цсыуа хылцшьтра рашта-ргәара шырґазыла иртыцхало.

Уара, азқышықәса зырцәажәо
 ха хґоурыхқәа рыхьќәыршәа,
Уара, хбаашқәа реибаркыра, уара, ханацәа рыгәшәа.
Ихәцәтахазгы рыцсқәа ртынчуа,
 рыгәқәа ирықәыәуа убжьоуп,
Ушхапызац ухапызоуп, уара имицгы урашьоуп.

...Уара хадгыл еицш уцшьоуп.

АПСҲА

Владислав Арзынба изкуп

Дышьтагәышьян афырхатца, дышьтагәышьян даацсаны,
Жәытәи-фәтәи идыркараз ибла гәилқәа еиқәыпсаны.
Кырынтә ирбылхьоу схәынтқарра ҕыц
иңашәзыркыз АпсҲа,
Иара иакәзу, хара ҳакәзу уажәы ирыцхатцәкьаз еиха?

Хашьха зышқәа цаак иардысын,
еикәагылан еиқәышьшыы,
Ахра кнаҫа иаҕакнаҫаз арҕаш иахәлашәон абжыы.
Мшын ихзылаз рхәаакәа зхытцны иҳазгәамтазо иңьабон,
О, ҳазхыршьаало ҳаңсадгьыл ңара
аекиднакьар хәа сшәон.

Дышьтагәышьян афырхатца, дышьтагәышьян даацсаны,
Шьеи-лабжыши идыркараз ибла гәилқәа еиқәыпсаны.
Руаз-шьеиқәарақәа рычырылак, ажәлар сыңсатцас иаауан,
Зышәтра нызкылаз гәырҕала, адәкәа хәхәон,
агәкәа цәаауан.

Са сыңсхьазу, ма сыбзазу, уажәгы сшықаз сызхәазом,
Икәа сҕаршәын амца иалаз, – амца амца аҕны ибылзом.
Зшьа иағаз ршьа шьаҳаитхон, шьта зегь гәәтан,
зегь еилкаан,
Ғада ихалаз ңьоук рҕашьо, ғымт дахьықәызгы дреихан.

Иан гәаныла слымтахырхәон, лышлара атцәахуа лкасы,
Иаб еиҕамхәа сидышшылон, нас иашьазатцәгы хазы.

Ихьыз иатцагыла ижэылоз, аха ирылантэаз ахкэа,
Саңхьа имѡасуан тыхэаптэада, псра-зра
рыкэымзаап аңсқэа.

Уаќа схэыцраф: Дыдрыпшь-ныха – Анцэа дузза
зыгэра игоз,

Уаќа схэыцраф: ашьтыбжь ала,
аңсаа ихыпрааз еилзыргоз.

Уаќа схэыцраф: имч, игэтыха, икэашашья, нас илаф,
Цлак ашэшыра уныцдаптэакэа...
Ех, ушңаццак, Владислав!

Дышьтагэышьян афырхатца, дышьтагэышьян дааңсаны,
Шьта иахцашьяхо дазхэыцуа, ибла гэилкэа еиқэыңсаны.
Ахра храшэала ҳафызгаз, хэрашэа зхьяҳмыгзаз Аңсқа,
Иара иакэу, ҳара ҳакэу, еиҳа ирыцқахаз, еиҳа?

Ҳада

(Вл. Арзынба игдәләшәара)

Дызцалаз ҳара иҳазгазомызт,
Дызпырцуаз иңсҗазаара ахтнын.
Днаскьяагон, уажәнәтәгы дҳазхомызт,
Иахзымхьчаз, аңсшьара иҗахын.

Аҗамаҗеиңш зықәдара иахәыз,
Ихәрашәа ахьхзымхәоз сгәыршоуп.
Игәнаҗа иатцоуп дзыңсахыз,
Рымәа аҗны иреишуагы ңшашоуп.

Рыңсыцкьякәа еилаҗыруа ххыырҗар,
Ихыңраан иаауеит Гәымсҗа.
Хрыцҗахоит уртҗгы ҳаихырбаар,
«Иҳанажь!» – сиҳәоит Хҗада.

Избоит хазгы ымаакәак, хымаак,
Избоит хазгы имканзо шәтқәак.
Иашҗа дааҗалоит аңшәымак,
Илхуп уи илаҳаз хқәак.

Амацәыс ңҗа хәашьқәак ғәыхны,
Инышәнап изхысыуа ласхоит.
Адыдгы ихатҗабыжь шьҗыхны,
Дунеи ду иахартә иахьнагзоит.

Хгылоуп ҳара ҳашьхынңсылан,
Изылкьоит җамара лкасы.
Хьтәы даҗк ахышькыл иангылан,
Ңшьәҗыңкахь ихәноит Хҗада иңсы.

Умтәыуан, о сыпшқа хәыч, сгәыраз,
Уи имиц рыбжьгы иахалоит.
Шәартак хташәахыргы иудыруз,
«Шәхатқы» хәа дырөгь дылбаауеит.

Избоит сара шьха рөаш цаулак,
Избоит сара икамхазо храк.
Хәпшәмара иныхәоит аңсыуак,
Инеиуеит итамхазо гбак.

Җажәа шықәса рышьтахь

Атара ақытан инхо, 86 шықәса иртысхьоу Нанашья Иса-иңха Бигәаа хаибашьраан җатахьас ылыкәылҗеит, ханаиааилак ашьтахь, хҗыза ду Владислав Арзынба иңсы таны деиқәхар, хынтә сышикәшара хәа. Аха зны ачымазара, нас, җенак иахыңаз шәымш хәа, аамта лыцацан, хазнылаз ашықәс (2014), мшаңы мза алагамтаз Нанашья лашья иңацәеи лҗацацәеи лыманы даан, Владислав инышәынтра хынтә дакәшеит. Асгыы җаңыара иҗамлозар акәхап.

Аңша ааңсақәа арфашқәа ирышьтахх,
Дырфегь Гәымстака илбаауан.
Ахқәажә, җажәа шықәса рышьтахь,
Лылабжыш уан хәа итәаауан.

Ихыңхыңуан хәңыкаҗ ағәашья,
Изырфәуан ишьхынңсыланы ахәқәа.
Анышәынтра дакәшон Нанашья,
Илыкәшон иаҳцәыршьхьаз рыңцқәа.

Ариггы сызнымиац акы хәа,
Ажәфан лаңшуан еиқәышьшы.
Баагыл, ибымун, ба бхаткы хәа,
Игон Владислав ду ибжыы.

җнышцәак наскьон реырфашья,
Лшәеиқәатцәа лхьяақәа ахьыкәкәон.
Анышәынтра дакәшон Нанашья,
Хшья иҳалтхьаз цьарак еизыкәкәон.

Хацшзара, хацшәмара, хжәйтәра,
Хархыбаан шаҕантә харбылхъеи?..
Хамхәыцра атыц пхақәа, ацсымтәра...
Шаҕантә хахгыы ххала иахтихъеи?

Игәацхома ххырхартақәа, хцашья?
Зыжәлар зыцсааста изрызкыз,
Дзыргәамцуазеи итцегь Нанашья,
Ххарала заацәаны ихәыз...

Хашьтамта еидышәкыл, дыхәхәозма?
Ишмацхоз ибома хира?
Амгәауаа шәартахт ихәозма?
Иахцәырфар хәа дшәома Ацсынра?

Ихьяаума хбызшәа цшза атыкәкәашья?
Еилахаз ахра азхазом.
Исныруеит, ак бцәизом, Нанашья,
Ханызхуаз рыбжьы изыхгазом.

Аха аҕка хара ацырра иаҕәытцуам,
Аурт цәгьақәа цкьашәкьаны ицоит.
Ачынчақәа ачыкьқәа изырцырцуам,
Ианшәартоугыы уа рыцсқәа рзоит.

Хургъежът, иахзеиқәырхар, ххышытрахь,
Гәыграқәак ҕыц дрыцшаауан:
Ахқәажә ҕажәа шықәса рышьтахь,
Лылабжыш уан хәа итцәауан.

Ирымам арака еицынхашья,
Ахыццышәқәа еиҕасуеит наҕ-ааҕ.
Анышәынтра дакәшон Нанашья,
Ихырхәоит табуп хәа хбираҕ.

ХЫНՓԱԺԺԱ

Ухатцазар, иршәа,
Иргәыбзыг мамзар.
Ашхәеипш хынфәжәа,
Ааигәахоит, абар!

Тәыс иҕатцаны,
Аҕамчы узахкьом.
Хыцк инантцаны,
Наҕ иузтыркьом.

Иафәшәаз ачархь,
Иахуеит, егьархоит.
Иҕарцәым аҕатхь,
Иҕахаз цәытцәхоит.

Харацәоуп ашәак,
Абжыы азытгарушь?
Иаагәынкьуеит етцәак,
Ға мацк еикәхарушь?

Сышьтахьҕа – хара,
Ғеимаақәак каццоит.
Аеырбаф – сфара
Акыр-кыр иччоит.

Скараха саауеит,
Сахәытхәытүа сҕеипш.
Сыхәрақәа цхауеит,
Амфәан аҕсынкәеипш.

Сышықәсқәа еихыршәшәә,
Үшахьшәашәәк иагоит.
Ағбеиңш хынѡажәә,
Сысқалахь иааскьоит.

АБЖЬАХЭААХЭТЦЭА АЦЪАРМЫКЪАҒ

Ахәсақәа урафсны узцазом,
Рашәхақәа уцгало иузыцшуеит.
Ирфоуп, ицхьазоуп, ирфазом,
Иаахәан дырфегь иртиуеит.

Икыжуеит кәйтқәакгы хрыжь-хрыжь,
Еимазкуа цюук слымха цырхуеит.
Ирфом дара абжыхәахәтцәа акәтыжь,
Иаахәан дырфегь иртиуеит.

Азә лыжәхыртә дахычәоит еазәы,
Цюук ґымт инаскьоит, цюук аауеит.
Абжыхәахәтцәа ирфом ахыртәы,
Иаахәан дырфегь иртиуеит.

«Уа абас еипш акәац кәмлазац,
Еимыртәоит, шәеиха абаацс» – ихәхәоит.
Ирфом дара абжыхәахәтцәа акәац,
Иаахәан дырфегь иртиуеит.

Сабрагьызшәа сгылоуп срымбартә,
Мац-мацла дақәак скәыцсаауеит.
О, анкьеипш, сасык изы абарт,
Иазхәыцхьоушь тәахык? – сазтцауеит.

Иуццацшьоз уабцъар уанакә,
Агәыцә зегь ахьяақәа идыртәуеит.
Имацзахтәит халамыс ахә,
Иаахәан дырфегь иахтиуеит.

* * *

- Узпада, узаазада?
- Иароуми иара.
- Иахъанза узыхъчада?
- Иароуп с-Ақсынра.

- Уанцәыуоз заҳада?
- Иароуми иара.
- Анцас узыжьжьада?
- Иароуп с-Ақсынра.

- Доуҳала узыртхацьзеи?
- Иароуми иара.
- Абастәкъа узырмачзеи?
- Иароуп с-Ақсынра.

- Уа қсаатәшәа уҳаразқда?
- Иароуми иара.
- Уаншәартаз уқхъазқда?
- Иароуп с-Ақсынра.

- Еизызгазеи уццышә?
- Иароуми иара.
- Закәи нас узырлашә?
- Иароуп с-Ақсынра.

- Иузышьтымхуа унамқан,
- Уантынчхо уара,
- Иуңсышьартахо арбан?
- Иароуп с-Ақсынра.

* * *

Исзынхаз аҫа сзырхыр,
Акыр сылшеит сгәахәуеит.
Уара уакәзар сымлағәыр,
Иухәац уашәа ухәахуеит.

Ус, убжыыхаа схыгзала,
Инаскяго сгәыцха.
Ахәыр-ахәырхәа са счаала,
Иалшазозеи рыцха!

Адгьыл аблақәа аасыртуеит,
Ицәоуп аңша ныкәа.
Харбағь нықәгыла ғнаҫуеит: –
Умхынхәзои уоныка?

Ус ркяҫгоуп са смахәҫа,
Схәыцрақәа ахьхышхыцәо...
Ажә атыңан ғаңхя аҫа...
Цҫҫазаарак ахьнымцәо...

ҫеихак амам сымлағәыр,
Ашәа нанагзахуеит.
Исзынхаз аҫа сзырхыр,
Сынтәа сырахә счахуеит.

* * *

Ашыжь лхызысуа ашәапшьеипш,
Лқәыпшра дәыкрынтас ишәтны,
Днеиуеит д'еырба-еырбо ашьабстеипш,
Зны ажәәан, еазны адгғыл датәны.

Ухацоуп, уеышыкыл уангыла,
Узцозар ахәеипш унлағыс.
Ухәынцоуп, иубартам лапшыла,
Шәахәала уткәоуп, анцәа иныс.

Сычкәынра адәхәыпшеипш сызхысыз,
Анақәғыст абжы смаҳазеит.
Амацәыс сабылма исхысыз? –
Ццышәқәак уа сгәатца интапсеит.

Дцоит уи, днаскьоит, дмыццакзакәа,
Тәыс адунеи катцаны.
Слыцуп, схабар лмырбазакәа,
Схьааны, с'еырпынны, смыцхәны.

* * *

Ссаркыа иадхоит аҕсынкэа,
Суада ифналарц аҕашэоит.
Атц нага аҕсы ахыкэкэа,
Сцэашь лашьцарак ейкэнаршэоит.

Ех, лашарада ххэартам,
Уи ҳакуп зегь ҳаибаркны.
Аха схышэ азасыртуам,
Уаха истааз агэра ганы.

...Суада иадхоит аҕсынкэа.

* * *

Аергь ашәә ихәоит уи, аеага ашәә атыңан,
Атаца дахьтаргало ахәрашәә ихәоит.
Пыхьа дызлаказ азышьтреиңш днахыңан,
Назашьак ахьыкам дназашәә ҳирбоит.

Анкьаза инкаркьон афы иатцахоз ахқәә,
Уажә иатдышьшь иржәуеит афацыхә иарганы.
Ацыхазқәә ртыңан ицәырцыр азмахқәә,
Ҳнымфасыргь алшоит ҳашзышо ҳғызкны.

* * *

Угәтца ардысуеит аңша абжы,
Цәаҕәак кылҕшуеит илаҕын.
Ажәџан аңымшықәа хышышы,
Иахагылоуп хазы амшын.

Ацәқәырҕ хагақәа хәашьза,
Аҕәара шкәакәа тыршәоит.
Зңеиңш иазымхәыцау зынза,
Хахәқәак уа ахьырхьырхәа иччоит.

* * *

Сызхымзазац – уаха сызхымзо,
Исзыштымхуа иқәуп схажәѡабжь.
Ацәқәырқ ирылазуеит ҕымтзо,
Иҕыцәаауа ччаңшьцдас ашәаңшь.

Сымаҕәеиңш сымшқәагь ажәгәышьоит,
Ихеит ачаала атқыс сҕара.
Исшәоит, уажә лаңшыла исшәагәышьоит,
Азиас ласкьазго аҕәара.

АШЫЖЬ АҚАРАҒЫ

Зазақәак шьхыцқәоушә,
Еинаалойт, еинаала...
Аңнышқәа бғыцқәоушә,
Ихиаалойт, ихиаала...

Мра лаша ахымцақәа,
Ашьхақәа ирхытцуейт.
Амшын агәыхәңыссақәа
Шьталоит, ишьтытцуейт.

* * *

Ачыхэ-чыхэхэа сла иахэашеи!
Исыздыруам уахаз иахь!...
Ацта ихылаз аецэ шцашеи!? –
Ганк – са сышка, ганк – анахь.

Жэганк иатэымшэа еифэгагэышьоуп,
Ушьта хьаада, ухатцоуп, уцэ...
Сыжэлар рыцхагы ус акэгэышьоуп,
Рыбжа – ртэылаф, рыбжа – нырцэ.

СЫМАҒА

Сәәхоит исылшонатц сымаҕа,
Искәәкәоит, агәәлқәә сырқдоит.
Пхзашала исцәыбаазо сымаҕәә,
Мрала, ма пшала исырбоит.

Цыс иатцәә бҕы иатцәә аеналакны,
Абжы ныхнатдоит иааңсаха.
Дтәоуп азәы ихала дкәычалакны,
Шьта пшацәгьак дзаңылом хаха.

Мчымхарак уаңхьаҕа узмырузар,
Ашәәхә узкхом акаңқаң.
Угәыҕрақәә ңызара рзымуазар,
Уаңхьаны иуңугалт укәәң.

Уаәхәроу? Мап, ңьоушьт, исымаҕәәм,
Сааңсара шхәыдамгы збоит.
Сымаҕа, сымаҕа, сымаҕа,
Сәәскьяцңхьаза есаaira иәәскьоит.

АМҲАҶЫРҚАА РЫЗХӘЫЦРА

Сгәатца иҫаңсон аҫақәа,
Ашхам еиңш ңша хьшәашәак сылсуан.
Аңнышқәа – сашьцәа рыңсқәа,
Тәартак зыңсоузеи хәа еилысуан.

Хныхақәа хәхәарц ртахын,
Иахараз шзызнымкылоз амацә?
Ан рыңча ланра хәаеын,
Дшыңсхьазгыи дихыбаан лңазатцә.

Дак иҫаныкәомызт хшьа,
Ишыгәжәажәоз ихьшәашәон ашьшьыхәа.
Аиахәшьа дихәон лашья:
Сахтнугаргь хәаңныка угьежыи хәа.

Имицгыи заацәаны дхәын,
Ачынуаа срызгәамтцуеит уажәыгыи.
х-Адгылаҫ хәңшәмара шьын,
Ҫынтәгыи хашьгәышьан нахьхьыгыи.

Иалшахьеи рыңча суахта?!
Аранзагь излеиқәхазеи хашьтра?!
Амшын табахьазаарын шьта,
Ацәгьара иақәмызтгыи хаштра.

Диаанза дыржхьазар разкын,
Зыңсадгыи наунагза изоуз.
Ағбағгыи лңазатцә дмыцхәын,
Зңазатцә инышәнапк змоуз.

* * *

Сык еиматцоит наӀ адэныӀа,
Цаак нахысуеит аезаны.
Ажэи-жэихэа аӀша ныӀэа,
Зегь азеицшхан уӀам-уӀа...
Ахыб иӀэкэашоит Ӏафны.

Лгэы цырцыруа иӀкарматцысхан,
ИаӀахуп уажэ интыцраар.
Лнацэа ӀэашэӀэа хьтэы рахэыцхан,
ЛеилаӀь иӀцахылӀаз шэтыцхан,
Шьхыцк налгэыдшэалоит, абар.

Ӏара хзыхэа мрак аркушэа,
ЦӀхарак ӀаӀэцэашоит ара.
ЛыблаӀэарӀэ зиаӀэак цэахушэа,
АетӀэ рыла лӀқышэӀэа шэушэа,
О, дышӀашаноу лара!

Лымцашоура сыгымханда,
Салаццышэыргь егьаурым.
Ех, макьанатӀӀыа мыхэланда!
Ихэлазаргы зааны мшанда!
Амши атӀхигь Ӏазхарым.

Дгьыли-жэфани цала-цала,
Цала-цала асы рхьыгзоуп.
Гэыцшаа-хыцшаа аӀшаӀыала,
Ӏаатра иавахеит ахала,
Ӏара хуадаӀ аапынроуп.

* * *

Ухатдоуп, уаха атх пхатца,
Ихьяацәгъаха исылсуеит.
Аты аблеипш, сцәашы абла тааза,
Мац-мац илацәкәысуеит.

Амза ахыртәеипш изытны,
Иналазәуеит ақта.
Аееикәнакит арбагъ ґытны,
Иахқәашы зхасабда?

Ацсәәхацәә рыччабыжь гоит,
Ирхуеит рхапыцқәа.
Ахухәа аамта лагоит,
Ха хакәзар – арыцқәа.

Уабакоу ацсәыхы, уццакы!
Ара зегъ еитасуеит.
Икьяасбыжь ааәуеит азкы,
Адгьыл газәазуеит.

* * *

Рѡашуп ацѡа салызхыз,
Ашьыжь шароуп сгарызхыз,
Амра – Нарѡаа рымцартѡоуп,
Пстѡак ажьеипш исымцатѡоуп.

Кѡицѡак ахѡа ихѡытсыпшааит,
Санырѡатѡхѡа ихѡытлашааит.
Уи слакаргы карамхеит,
Самбазозаргь зы агымхеит.

Ѣымт сынтаршѡны агѡы ацѡа,
Амш ѡеныѡнакт ацѡа.
Еилыцраауеит сгѡыцраѡеи,
Сашѡаѡеи, сыгѡыхаѡеи.

ААҘЫНРОУП

Зык, зык, сара зыкгы снахәахъеит,
Азтас сыхъзуп, даара акыргы саапсахъеит.
Сзыгәдарипоуп, ахыжь қәпақәсуеит, еилахоуп,
Са сардәыноуп, сшәәхәалароуп, исыхәтоуп.

Ҡыр, ҡыр, – са сыкәраануп, сыжәбахъеит,
Ҡәыр, ҡәыр – ақәараса хәа шәәхәхъеит.
Сыбжы дуцәам, аха сыхъшьыжәлоуп – амылмытц,
Ҷынча-кәынча, – ааигәазоуп сара санхытц.

Зәыр сухаштзар ара сыкоуп – амлағәыр, –
Сыңсы рылоуп алаха злақәа, амаахыр.
Ҷық, Ҷық – шәааигәа сықәтәоуп – аҶыбгы, –
Шәәниахъазар, арцу қапоуп са сразкы.

Ғынч, ғынч, сара исыхъзуп ашлағъынч,
Акгы сғычуам, са схы иақәхоит схәта сымч.
Схәынцәырқацшыуп, ижәбац соуми, хәынцәырқацшь,
Ақәитан еиңш сыхәда иакәыршоуп ашәәцшь.

Сара – ақя, сара – ауарба, сара – аты,
Ашьхаркәытгы ушьта иамтәом ахәатәы.
Адарганцыхәа, ашамыхъажь, акапыт,
Ҷаршыкгы, Ҷырхъшьки зарчаки ирыниеит.

Ацабылрача, ахъшь, азыцәа, ацшхарыгә,
Ажәардәына, абағыр, нас атларкәыкә.
Цысыгракгы, уа лахәеиқәатәак хазы,
Ҷарматдыскгы ашәа нафәеит – са сыңсы.

Абнакәты акәзар икәәцкәәцуеит, икәәцкәәц...
Ахра ахықәәҕ инаңшааңшуеит акаңқаң.
Сасгы-аңшәымагы ирыгәтыхоу еибабароуп,
Сасгы-аңшәымагы уажә ирымоу ҕырбароуп.
...Аңыроуп.

* * *

Мшәан җашпага, уахь җашпага?
Уа ашәткакацқәа рыгәқәа тәуп.
Жәәан аанзыжыыз аҕқа шкәакәа,
Абна еиужьраҕ са дыстәуп!

Лыбла ссирқәа хәыхә блақәоума?
Лзамәа гәылтәаакәа – ашьхарыжь.
Жәеипшь хыыз нага дихькәыршәоума?
Ашьхыц сазтаауеит хрыжь-хрыжь.

Уа хьтазамкәа, амрагь цамкәа,
Иказамкәа зынза агәыхь.
Харазамкәа, иааигәазамкәа,
Цьара ахы ытнахуеит азыхь.

Амш нтәеит ихамбазакәа,
Шьаци-бгьыци ҕымт ипшуп.
Ажәәан дахәом сыҕқа шкәакәа,
Лқышә аҕхарақәа сыхьшуп.

Цлак шьта сытаҕа шәыпхьа хәа,
Амахәқәа аужьуа хтанахәхәоит.
Ахьхьа-хьхьахәа, ахьхьа-хьхьахәа,
Ахьхьа-хьхьахәа хзыхь шәахәоит.

* * *

Имгъазо хэрак сызбырхейт,
Сыказам сбышьталартэ уаха.
Сашэа мназартэ бхарахейт,
Сашэакэа ирымазам гэнаха!

Ачнышкэа схысны ицахъейт,
Исыңхьом: – ухацны уаала хэа.
Амацэыс ашыта азахъейт,
Икарахейт, иамазам гэнаха!

Ацэкэырцкэа тынч еикэтэахъейт,
Амра ташэоит ачэтакнаха.
Сбылуаназ, бара сыббылхъейт,
Сыхаара, ибымазам гэнаха!

* * *

Ацныш кәашкәа амшын рынхартоуп,
Арфаш урт харантә иабартоуп.
Иахьыхтәалоу дара шәтыцкәоуп,
Инагааго ацәкәырц рыцгәоуп.

Хра цагьцагькәа хыхь ирфьисны,
Арфаш леиуеит уахь итрысны.
Иаргы чнышцас уа иныхтәаларц,
Аха ицоит амшын иналаз.

Ω-ЦЛАК

Игәәкүеит, иґыжуеит цлакы,
Шьтацәґья иазхымгар ґалап.
Ианбагыло – нас, уи ацкы?
Акыраамта атыпґгы тацәхап.

Ацшатлакә есаaira аеарґәґәоит,
Ихалоит еиґа атлагы абжы.
Сышьтахьґа мацк саанаскьоит,
Абар, шьта уажәымзар уажәы...

Аха усґан наскьягашәа, абан,
Зґымтра еиқәзырхоз, излазоз.
Цла-аацсазак арцәаа ааґнырган,
Инхышәтит, зґыт смаґазоз.

Аеиқәнакит амчқәа зегь шәа,
Ирыцхашьо уи сазыпшуп.
Ақьақәеицш ижәылоит ацша,
Иґыжц өацхья аґыжра иаґуп.

* * *

Ҳашта еиужь ду агәтаны,
Мза-хышәахәа срыпхьоит.
Аетә қаруақәа тааны,
Нас урт рыла исрыпхуеит.

Аанда атыхәан, наскыашәа,
Цәа шкәакәак збартоуп.
Дхарашәа, аха дааигәашәа,
Уа амаалықь ипсшьартоуп.

Схы рахәыцқәа сызхару?
Итцегь атх пысеыр.
Инасыпхон исзыпшу,
Уаха лхәақәа хысеыр.

Ажәдан саркыашәа ицқәахоит,
Егылакәыхуеит насгы.
Ибыргәузеи, дынцәахоит,
Зашәа зыгәра агазгы.

Сгәыгра адацеипш сәанцаны,
Шәахәа разқәа срыпхьоит.
Ажь еипш аетәа тааны,
Акакаққәа срыпхуеит.

* * *

Амра ажәван аңшахъеит,
Ушьта аңхьартагъ аңшаахъеит.
Абла нтаар исныхәалап,
Ашәа хаақәа азысхәалап:

«Уцәа тынчыз, сыхаара!
Уара, сааигәа, сыхара.
Амәақәа идыркарахъоу,
Ашықәсқәа идыргәашахъоу.

Уатәы ашьшыхәа уфыноухахп,
Абна еикәара унылапхахп.
Иурфыхап царақәак,
Унырташәтыхп гәарақәак.

Иургъап азәы ихәрақәа,
Еикәурхап са сгәыгърақәа.
Нас хәыцқәак ургәыргәалахп,
Ушәахәа инафыхәалахп.

Аҫамаҫа хацуркып,
Ихацуркхъоу дашәуркып.
Еибашьракгы убартахахп,
Ушшәартац ушәартахахп.

Уара, сааигәа, сыхара,
Сымра лаша, сыхаара!
Ицегъ зааны ушьталандаз!
Уаха ҫ-цхык еихаландаз!

...Шыри ҫали...!

* * *

Апҕақәа ззышьтымхыз, зышьтрақәа зышьтрахаз,
Абар, уахьыпшлак абыгьқәа.
Сымала скараха, стәоуп уажә сеидараха,
Схәыцра катәоит исхьыкәкәа.

Гәыграк еикәыбылуа, мтәыжәҗада дырпыруа,
Ирхәашьуа зыхьк, гәыбылрак.
Амцқәа наҳатцакуа, амчра ҳаенамцакуа,
Ас ҳазцарымашь рацәак?

Уажәақәа ахьрыламзо, уҳәхәабжь ахьрылантәо,
Ууаз ухаҕа иахьузынхо...
Упшәмара хәмарганы, улабжыш хәаахәтганы,
Иарбан мчыс уеиқәзырхо?..

Ахьтақәа ззышьтымхыз, зышьтрақәа зышьтрахаз,
Итәыуошәа збоит абыгьқәа.
Сымала скараха, стәоуп уажә сеидараха,
Икыдцәаны илеиуеит ақәа.

* * *

Быцьымшықәа – ахәақәа,
Быбла тбаақәа – азымыжқәа.
Цшалас – бшыаҕақәа,
Бқышәқәагы – ацыцмыцьқәа.

Быччацшыи – ашәахәеи,
Быразреи – цәахыки.
Ех гәышыа, сҕареи,
Уа ашьхараҕ хаҕыки!

СЫРБАҒЪ

Уқәстқарым хәоуп сымңахь,
Аха уара хәатәхамшыа...
Уқәаңмаңуа сырбағь,
Уаахынхәуеит, аңхамшыа.

Уреилаҳама рыцқәак?
Усқәак рыба иңамңшыц...
Ирылахәзу уңхызқәак,
Иугәаңхаз акәтаршыц?

Уеурңағьоит даара,
Аха гагак уңрыңуам.
Хараңәам сыхкаара,
Уара сашта уңтыңуам.

Ашырңазеипш гәымңығь,
Ашыьбжьонгь хәиңыхоит.
Акикихәа сырбағь,
Смоңаңәа урңыхоит.

Аха ус иансықәшәа,
Мцак неиңаскып насаз...
Сажьазом слаңықәшәа,
Дымңахыңуеит асас.

ҲНЫШӘЫНТРАҚӘРҶ

Иахьатәҕьа сгәы акала иңшаауеит,
Дырџагь уа сыштәац еиңш снатәап.
Макьанатәҕьа схала саауеит,
Ушьтаншәа, саазгартоу сааргап.

Дсабжьоит уажә саб: уеыргәгәа,
Сангы акы лҳәарц лтахуп.
Еҳ, сџеихагәышьоит, сџеиха...
Сызташәтаз хьантоуп, имыцхәуп.

Сашьцәагьы мџасын састас,
Сыгәхьааго иңшуп сьчҳаны.
Рира атқыс еитамкәа зынзас,
Рыцсра атқыс хара инеиханы.

Даргы-саргь кәарак ҳабжьахеит,
Ус ауп, нас, ус ҳлахьынцан.
Шьта сыбжа исзынхазгы бжахеит,
Ацтазаара сымч канацсан.

Инхоит ак бзаны, еак хәәены,
Расацк акашәарта сызхоит.
Мышкызны саныжәымбо аены,
Абрака, ҳаџнду аҕы сқалоит.

* * *

Сзыңшааз, нас сызтәу шәәхәәқәоума?
Сызреипҕхызлои, ҕымт сызрызхәыцлои?
Сгәы зладыртәызггы ашәәқәоума?
Акакала уахынтә изтыцлои?

Жәәанума, хаи цюушьт, сызлыху?
Аччацшь аееицыхуа испылоит.
Сангәамтцау, санхәау, санлыхҕыху,
Ецәамџак, мазамџак снанылоит.

Сызтыцыз, исылоу зегь зума?
Сашьома зынзак ҕа дунеины?
Уи ацқәареи сықәпареи еицума?
Сызтәоузеи ахықә ашқа снейны?

Ааңнума сзыхшаз, сызлатәуггы,
ҕакала сззыҕеи, ҕакала?
Ашәтқәа са сзоума изыптуггы?
Изсыхәәцшуеи ас еицш бла хаала?

Аңқақәа исхыцрааз сырхылцма?
Срыццандаз сгәәхәуеит сыџхала!
Ашьхақәа анкәа сырҕыцма?
Лассы-ласс изсымырдои сгәала?

Уаҕа снықәс-аақәсуеит шәарахцас,
Ицшьамггы цшьатәуп, ҕакгы дыртәуп.
Цсҕазаарак салоуп рџашцас,
Зеггы-зегь еицыстәуп, сеицыртәуп.

* * *

Апыткәырқәә неилацәкәуеит,
Абна ныжыны аңша цазом.
Ацәыкәбар хәыцқәә лбаауеит,
Цьаргыы рышьтақәә аанхазом.

Аапынра ааиуеит, уааццакны,
Уи узлахәашақәә хәыц!
Ғымт цәашыы иатцәак аркны,
Хәык аҕнытәи хәык унхыц!

Ацәыкәбар хәыцқәә кәәп-чап,
Рымцәыжәәқәә рызкәазом.
Ирзыргылазом акәәп...
Урт ашәакгыы ртынхазом.

Аха игәастаз даеакуп,
Ицоит арәашқәә цәкәырқо. –
Цәыкәбар-цәыкәбар еибыркуп,
Цәыкәбар, цәыкәбар – иантабо.

...Җашцарыцхау уи зымбо.

* * *

– Шәара шәзы изухъеит,
Шәара шәзы исхәахъеит,
Амреиҗш сыҗетакнаха,
Шәахәаны сшәыхъшуп!

– Ажәџан уахъзахъеит,
Ажәлар уаазахъеит,
Шьта иупҗықәи уаха?
Адамра узыпшуп.

* * *

Мѡа харак ҳақәуп,
Ҳаидыслоит, ҳаинқоит.
Ўара ажәа ҳаҳақуп,
Ашәак таҳарбоит.
Ўхык ҳабирақуп,
Ҳанеиқшым ҳеырбоит.

Мѡа харак ҳақәуп,
Ҳаихъзом, ҳаихъыгзоуп.
Аныхәаѡ дықъхакуп,
Ақсымтә дҳаракзоуп.
Игәырғьо дқъачақуп,
Ицәыуо дықшзоуп.

Мѡа харак ҳақәуп,
Ҳаақсоуп уамашәа.
Ҳнеиқырцыр, ҳаиқакуп,
Изҳәода ҳагәшәа?
Ҳазцаара ҳақакуп,
Ўсынкәа цҳауп ҳтызшәа.

Мѡа харак ҳақәуп,
Ҳнатәа-аатәоит ажъеиқш.
Иҳагҳажъыз ҳагуп,
Иҳалцхъеит ашьеиқш,
Иаҳцәызыз ҳахәқакуп,
Ҳазтуеит ацәашъеиқш.

...Мѡа намзак ҳақәуп,
Зегь ҳаразоит ҳпеиқш.

* * *

Шеит, шагәышьеит ишшара,
Җафареи шыантцеи зегь лашеит.
Ицоит уарбакгы җшаара,
Скәицқәа мцахьшәашәак рыхшеит.

Блак иазгәамҗазац Аиргь,
Шькылк иахбарҗазам днангылт.
Хәыцрак сықәтцәашо дырфегь,
Акаҗқаҗ быжьқәа снарҗылт.

Шеит, шагәышьеит ишшара,
Амра ахыблақәа шеишеит.
Сашьцәа ирықәгәышьам хынхәра,
Зынза ишқәыпшқәаз рыпсқәа ршеит.

...Иахьагь рылымкаа сызшеит.

* * *

Аеы азыбжак гыланы,
Азыбжак ныѳәо,
Шәажәразгы шәқәыҗшразгы,
Иақәшәахьоу шәыѳоу?

Абас ауп сышихәәҗшуа
(Исзышәхәаргы ахага).
Зыуаѳреи зѳымҗақәеи
Еицым «шәыхьзырхәага».

* * *

Ирыжәлан аңша атлақәа,
Абғыыцқәа арышәшәоит. –
Амацардау лмацақәа,
Абар еихышәшәоит.

Схәыцраҕны сан хәаша,
Асы еиңш дышлаза.
Дырцәак ихәхәаша,
Дрышьтоуп маза.

Амацардау илхәозгы,
Акырза ирацәан.
Аҕакәажә хазныхәозгы,
Хәҕак лзыңцәан.

Мышьтацәгы – лаңшыцәгықәа,
Хрылго зегы,
Хрымадо аңсыцқәақәа,
Адугы – ахәыцгы.

Аңсҕазаара ахацаркыу,
Хилтон еиҕа.
...Кәыдырдау, мацардау,
Ех, хҕәыгырҕа.

Иреиеырбо аңша атлақәа,
Абғыыцқәа аршәшәоит –
Амацардау лмацақәа,
Абар еихышәшәоит.

...Уажә ыыстаак сицәшәоит.

* * *

Азышьтра тәуп,
Азыжь кәашоит.
Ға аамтәк сатәуп,
Харантә сыңшуеит.

Еимаак цәаакуп,
Маҗәак сырбоит.
Махәык лаҗәуп,
Уа цыск җырбоит.

Ааигәоуп, хароуп,
Уибом азәгы.
Абра хҗынроуп,
Уаанҗас уаргы.

Қәыцьмак млашьуеит,
Уцьмоуп, уеза.
Уакыр уашьуеит,
Уеиха, уацәца.

Азыжь хьзыркуп,
Азыжь еикәшоит.
Абра ак цәахуп,
Абра ак лашоит.

Быжьқәак еицуп,
Быжьқәак неилшәоит.
Ссасым, ссасуп,
Схәычра сыҗәшәоит.

МАШЬКЭЫГӘ

Иухәыцуа змазоузеи,
Машькәыгә, са сыцгәы?
Ухы адцаны узтәоузеи,
Икарахахьоу сгәы?

Самхацәар хәа ушәома?
Сзымааңшыр хәа нас?..
Сзыргәыбзыгәа ашәоума,
Ицәыругаз абас?

Убыз хәыц насхьушьуеит,
Уахәазом акгы.
Уи хәырбггыцу цушьуоит,
Ус избоит саргы.

...Сгәыла илак усцәахәын,
Уцәаабыжь кашит.
Изулак сухьзахын,
Убла снартапшит.

Усҕыңшуан: сеикәхома?
Уңсы ахац иакын.
Сыхәшәоума-сбыгьшәоума?
Аңсынцры уразҕын.

Ирхәало агәра газар,
Сақәгәыглап саргы.
Ус быжь-ңсык ухагар,
Имыцхәым акгы.

Ғағәыбзыққәә рлиаа,
Хәыңшқа-қашәқашәә.
Машькәыгә, уара сқьиа,
Машькәыгә хәыч – сыгәшәә.

* * *

Нас уажэыгы ҫхызқәак рыкәа иҫада?
Иамхацәаз ак ивҫсаит, ак ицәыџ.
Иҫхацәам, иагыыхьшәашәацәам суада,
Уи ззыҫшыз сшыпышыҫабыжьқәа џныџ.

Жәабжьқәак нарыхәласхәан уа сышәтқәа,
Рыфџы хаара нылбаадо сыҫсеиҫш,
Иаасыртын ашышықәа сыџны ахышәқәа,
Алашара нрыҫаҫтәеит азеиҫш.

* * *

Акыр иааҕсагэышыаны, иақәшәазшәа абхәтәк
Ардәына – сашәахәаә нықәтәеит махәтәк.

Хамтәк ауп, нас ҕаҕхәа инықәпрааны ицоит,
Ҕсшьартәк зегы-зегь... уажә хәыцрак сазоит.

Сыҕсеивгарта уаҕоуп, уа уҕны снатәаны,
Аха Ҕсшьартәс уанкарахо иумоузеи, АҔсны?

* * *

Атцлақәа ирылџааны игылоуп тцлакы,
Пцхарада, рыццәа, аха ахы ҳаракы.
Ацшатлакә нагәтасыр, уа икәыбаса ицап,
Ускан уи ахәхәабжь дунеи дук иахьзап.

Аџызцәа зегь рылымкаа иахьуазеи иахь?..
Амацәыс асма, иагома ашьаптахь?
Тәгәума, тәцтоума, шыацәгьоу мамзар?
Ех, хәышәтәра ауазма ианаамтәз иахбар?

Аха атцлақәа ирышьтада ҳзырцшзо, ҳзыхьчо?
Агәеисшьақәа здыруада рдацқәа, излачо?..
Ҳа ҳаипш рызхауеит, даргьы хьаак рызцысуеит,
Ҳаргьы итахархоит, дара рхалагьы ипсуеит.

Избоит урт рира атцкыс рыпсра мазаны,
Срыхәапшуеит сыхәшәқәа снапқәа ирынтцаны.

* * *

Амра дәықәлеит шьталара,
Уаҕа аҕны еилыргоушь?
Нас иара ишанаалара,
Ашьаршьаф уантоушь?

Амра дәықәлеит шьталара,
Ахыза рышәшәоушь?
Нас иара ишанаалара,
Уи ахчы еиқәыршәоушь?

Амра дәықәлеит шьталара,
Ауаҕах рыҕхоушь?
Нас иара ишанаалара,
Изырцысуа дыхиоушь?

...Амра дәықәлеит шьталара.

* * *

Ҳаиқырцит, шъта сымѡа аеакхеит,
Бхынхэит баргъы ашьшьықха быѡныќа.
Исхыббааз быңхара бызхеит,
Ицоит ицыркыпыуа аңшаныќаа.

Сацала иназгалап сгэыхь,
Аѡар хэашьқха ихыцыз саарылхо.
Имшэызар иахароузеи акэыхь,
Изѡоу азахха амра аназымхо.

Стынчрагъы слафқхагъы шыуп,
Сашақха нхеит гэығыртада.
Нахъхьи мраташэара қаңшыуп,
Ашэаңшықха рыбжы захахьада?!

...Сышықэсқха сыхада ихшыуп.

* * *

Сахынатәаз саатәнхалт,
Саатәнхалт сахынатәаз.
Уарбажыфацәак насхалт,
Урт сыхәоуп ирымаәаз.

Иахьхалатәыз сыхәжәәцәеит,
Саңкеит аңша қәылагы.
Ҳаит, абааңсы, исыцәшәәцәеит,
Сықәла, сәыза, сгәылагы.

Лаңшы мыжда насәәхәәцәеит,
Цхы лашәын сахынаскәаз.
Дыды-мацәыс сдырхәәцәеит,
Қәа хьшәашәан исхыккәасаз.

Разкы лашак саназааи,
Азәгы саашәа изымдырит.
Алакәакра санаиааи,
Амацәәагы сзытарит.

* * *

Атц хьшәашәа атц агәазы,
Бжьык насыпхьейт: уаштахь уааласы!
Атцта кәашкәа ирыцсаҕьон асы,
Атц хьшәашәа атц агәазы.

Атц хьшәашәа атц агәазы,
Атцла махәкәа хьыхәон ихьыссы.
Ирхадыршәуан ашьхақәа акасы,
Атц хьшәашәа атц агәазы.

Атц хьшәашәа атц агәазы,
Ганк рҕартеит сгәалақәа рҕырцсы.
Иааилахәыцит кәицқәакгы хазы,
Атц хьшәашәа атц агәазы.

Атц хьшәашәа атц агәазы,
Ауапа шкәакәа сшәыстцейт икассы.
Ажәфан шкәакәа иналастцейт сыцсы,
Атц шкәакәа аҕеалак иауразы.

...Атц хьшәашәа атц агәазы...

* * *

Азеибафара уалзгақәо иреиуам,
Еицлабрак ахь ирымгац зынгы.
Еизарак ахь аеадала инеиуам,
Ма пхәысхәара даламцац азәгы.

Даеакгәышьоуп аеада ахә зларшьо,
(Абжы азынгы мап, идырчәхәзом).
Уи ахшыџда, злымха дукәа пхазшьо,
Алымхақәа хуцдәаргы ичәхәзом.

АЛААПК

Шәеышәтәәх, ибцъардоу шәыбнала,
Лаапкуп, шәаңымлан азәгы.
Еихсуеит мыскытла, шыцмала,
Еихсуеит адугы ахәыңгы.

Инеиуеит иара каҳабғало,
Инеиуеит иара ажәз афыкәкәа.
Иазгәәтом иахытало, иахьхало,
Иахьрылшо иргоит ашьапқәа.

О, рыцҳа, изцарыма шыта уаҳа?
Еихоит уи, цьаргы инатәазом.
Ахқәа ақәшәоит алаапк аңыккаҳәа,
Ахысбыжьқәа, мап, иаҳазом.

...Шыта уаҳа иаапкзом.

УИКА САҚАҒАҢЫҒУАМ МИТӘЫК

Уеырзажәны иҕауцашеи, сырбағь?
Иухәашеи иухацаланы убжьы?
Шьынца-кьынца, уара, сырбағь-чырбағь,
Сан ағьас инлыжьыз цәатачы...

Уанырхаанха ухала цағьа-цағьа,
Җакәтаршыцқәа еиларгьежьюа уеырбоит.
Уаамыстоушәа унықәтәаны ацалаҕьа,
Адунеи зегь уаҕәоушәа дурбоит.

Аха насшәа цыхәа бабак цәырцыр,
Мазазам «ухатцара» закәхо.
Инуҕытшәа рыцушәа убжьы цар,
Зегь ааныжь ушдәықәлало уеихо.

...Дызбалоит ҕыргәаңьык, ауаа ирылоу,
Аха дзакәытәҕьоу гәартәхьеит цытәык.
Аеырбаҕцәа шаҕаҕ мөасхьоу удыруоу?
Аха бираҕк изымхьчацт ҕырбаҕык.

...Уаргьы уика сақәғәығуам митәык.

* * *

Азазақәа шсыхәләччо ашыацқәа инарылабоит,
Усоуп рҕеипш.

Ацарақәа караха абнара инылатәоит,
Ааңынтәи ақәеипш.

Аңсҕхәақәа ҕыжәлошәа, арҕашқәа ҕыфқәоушәа,
Ссирқәак кәлеит.

Адгыл зегь ҕырҕоушәа, ахышәахәа ҕыгоушәа,
Ибоит апоет.

АШЫЦҚӘА

Исныруеит сара атлақәа рхәыцра,
Ахьаца хьаакәак ашәуп.
Сытдоуп акы сцәызышәа ашыцра,
Сшәуп, иатцәа шәыгала сшәуп.

Узрыхәазом: анчақәа ихжәазгы,
Ма ашәтлақәа зцәаматәа хаз.
Аңь дукәа афарқәа итыршәазгы,
Ма ажа ғағағақәа инхаз.

Игылоуп ишгылац ашыцра –
Еилыршьяаз, имңсыз смилаҭ.
Рышьтамта еитәрхәоит рыбгыцқәа,
Рдацқәа рцаулашьагь гәәҭ.

Асытәхәақәа, аңшацәгьақәа, ашоура,
Еицнаргоит рыңштәы еикәырханы.
...Имацзаргы утбаара, уоура,
Уаргы-саргь иаххытцозеи, Аңсны.

СЫРДӘЫНА

Усзаазгазеи, сырдаына пшза, ахәылпаз?
Иугәзырпгазеи ас сыгәшәа ахәара?
Ех, акы усцәамшьындаз, усцәамхәындаз,
Сегьуцәшәоит, сегьуеигәыргьоит ура.

Еидеырбалоит наскьашәа атла хажәаакәа,
Уажәы ирхытцау рышықәсқәа рбазом.
Ус рдыруеит агәы иахылтцыз ашәақәа,
Агәы итымтцыз агәқәа рфы иназом.

Сыгәәтеира мшынкаф изаакәрылазшәа,
Сынасыпқәагь сыцушәа аханатә.
Ацуныхәәф сныхәаныпхьо сгылоушәа,
Скәыбца хәычы, суашьапкуеит сыпсаатә.

Саамта еитасит амыскьаф еипш ихьантаз,
Ушьта Ѡ-цхык еихаларгыы слахәзом.
Хәи абаапсы, сырдаына, акы умыхьындаз,
Зымгәа зиааиз ашәагь иахәзом.

* * *

Атыкъ-атыкъхаа схысбжыы дыдит,
Схысбжыы – агәқәа зегь зырқхаша.
Ғыстит: Сықсадгғыл, уаха арғыс диит,
Ухьчараз забцьар зырхиаша!

– Исымада, цеида сзықәгәыгуа тынхас?
Урт сеипш изтаһыда, егьрыцәшәода?
Сышлеит, сааңсагәышьеит сышхәыцуаз абас:
Ға хыццышәк са сзықәа изықәшәода?

* * *

«Пҫәаса акака» – ақара еикәхәалоуп,
Ецәа акака: бак, са сак!
Уаҕа абахчаҕны хәидтәалоуп, –
Ацх зыршәтуа ѿ-кәарасак.

Аамта иамазам ацшыха,
Хара хакәзар хәццакзом.
Цыс ашәоуп уаха хзыцшыхәуа,
Аха хәмаза ахәазом.

Цыха зыхышәа хабжыкәа еихтәалоуп,
Амза ахыблакәа цшаауеит.
Ацша уаргәалак иантәалоуп,
Инаххысны ицоит, иаауеит.

Ѡ-гәык реицпырра, – ѿ-мцәыжәѠак,
Амацәысгы зрыхызазом.
Уа дунеикәак рхышәа цышәагь,
Бзиабарада иузшәазом.

...Уаанза ашьхакәа хабжыазма?
Уажә хәицәызыр хәа зегь шәоит.
Мшәан, снацәкыаракәа аацсаазма?
Уаҕа лыкәаҕ рыцскәа ршьоит.

* * *

Хэыцра хэашьқэак срылоуп,
Гэанылагь сыгэжэажэоит.
Зымѡа аҕэышцэа гылоуп,
Аеыркэыш ддырцэажэоит.

Кылца-кылзырѡ, тэым-ча,
Даҕхяагыла нышыуп.
Дызтахыда аҕэыбца?
Иламыс дазныжьуп.

Аеыргэаҕ дьтэѡасуеит,
Дныркылом, дыҕхарцѡм.
Агаза инигэҕасуеит,
Аеыргаза даҕарцѡм.

Иалацэҕэуа ауаѡага,
Цэыцақэак изҕарҕэоит.
Иҕаҕэоит ахага,
Аеырхага иззатэуеит.

Згэы уарҕалшэа ишьҕазцѡ,
Дыркэабоит хэынцэыла.
Рҕыыба кэрышьк нҕазцѡ,
Уа дрыхьчоит еыхэҕцэыла.

Адуinei еырдагэа,
Иамазамкэа рееишьа,
Җаҕагэышьоуп, ҳаҕа...
Ас акэҕэышьоуп ҳнеишьа.

2008

* * *

Асқәа зытұеит, асқәа зытұеит,
Арғашқәа ағһаақәа дыртұеит.
Акы мақаруеит, акы ғнатұеит,
Цыск кәйтшәйтұа цәа инатәоит.

Асқәа зытұеит – азқәа рыпсқәа,
Асқәа зытұеит – азқәа ргәыхәтәқәа.
Асқәа зытұеит – азқәа рыпштәқәа,
Асқәа зытұеит – азқәа ршьамхқәа.

Мышкызны снықәзытыр асы еипш,
Исдеипшхарц саҳәоит асы аңеипш.
Абас еипш псҗазаарак сапшьны,
Абас сымтәыжәғаны, сыбжьны.

Абасшәа агәәхәара лацо,
Сыпсадгьыл гәакыа сеахьыгзо!..
Схаз цәанатқәак аасыртуеит,
Адәқәа шәтұеит, абығқәа пытуеит.

... Асқәа зытұеит.

АКӘЫКӘУ

Ғатахьас хәа иуқәу?
Иутоу лахьынцала?
Кәыкәу хәычы, акәыкәу,
Уцәырцуеит ааңынрала.

Срыгхазар хәа ушәома,
Нхан-нцдын сызхьымзас?
Сышықәскәа уқхязома,
Исзынхаз, иныстцаз?

Сеидрума, нас, сеидру,
Иластцаз закәхаша...
Дгыли-жәәани ахьеиду,
Сынрыбжъазру баша?..

Пышәароуп, акәыкәу,
Ихәтәоу анцәа икнытәи.
Зышьтамта зықхықәу,
Ишьтоуп уди-сыти.

Иамхацәаз дырґыха,
Дырццак амәа иқәу!
Инамзас сыгәтыха,
Санатәыуо анбыкәу?

...Кәыкәу хәычы, акәыкәу...

* * *

Сыңнашәацәоит аамта, сыңнашәа...
Ихьшәашәацәоуп арфаш сызлоу.
Сашәа, уа уакәгәышыоуп, сашәа,
Гәыхәпыхштцас сыңсы хаа зләтоу.

Зны-зынла стәыуанда сгәахәуеит,
Сеынудтан, сан леиңш, уара.
Исзымхәышәтәыц сыхәра сеитәхәуеит,
Ишшәартәахо збоит с-Аңсынра.

Азәы сыбызшәа неицоит иңхарсны,
Ғазәы саңсуара ыла «еиқәирхоит».
Иңшуп сара сқытақәа еитәсны,
Ахарт еиңш ҳқаңсоит, ҳағахоит.

Ухәхәа, нас, уеитәхәхәа, угәжәажәа,
Уахәәеуеит башаза убжы.
Уарак уоуп сеилызкаауа, сашәа,
Уарак уоуп смаакыра, сцәашы.

Сшәыхьча, абаа, сшәыхьча хәа, ишәазызо,
Ихыршыаауа схыңцста гәынқыеит.
Цьоук гәалас ирымоуп изхьымзо,
Урт сыдгьыл ыыт-ыытла иртиуеит.

Ғаңсәыхраз ахыццышәкәа ирңылаз,
Рхәтгәынқәарғ агәамтра иағуп:
«Атәымра уа зтәылағны ианышәаз,
Ихылцуагы атәымра изыңшуп.

Цьоук рацхьака ирымам неицашә,
Цьоук ҕымтзакәа игылоуп настха.
Уарак уоуп сзықәгәыггәышьо, сашә,
Сааугәыцәхәхәо, сан леицш сырцха.

..Саныкам бакас устынха.

* * *

Атх зыхгылоуп аңсымта,
Аиреиңш иара аңашьягь мазоуп.
Аңсымтаз са исылахт ахымта,
Уажә зазоушәа ижәбогь сыңсоуп.

Аха ашыжь сеикәхеит хәа сәагылахп,
Иара акәзаргь аира хьантазоуп.
Хык саархан, уи хыццышәк насылнахп,
Ижәбоит – сыбжа җоуп, сыбжа – азоуп.

Абасоуп, саадырзар абасоуп,
Снеимда-аимдо сырхәуеит, сырхәышәтәуеит.
Сзыхьзацоуп, сахьцацоуп – сахьаацоуп,
Ашәтқәа ак канзар, даеак шәтуеит.

Акәыкәу аатынчхоит, җнатуеит.

СЫБЖЫ

Сқытақәа есаaira иҗацәуеит,
Схьаакәа алабашьеицш сырцәуеит.
Ана-ара игәынқыуеит уахтақәак,
Ицсуеит уа ишыцсыц ецәакәак.

– Шәдаракәац шәмырзын, – сыхәхәоит,
Ғакс сара хьҕак сҗанахәхәоит.

Еицлабны цюок шыжәроуп изеу,
Уи ауп урт ламысны изхьыцшу.
Иханагалт ах еицш дара,
Аҗар ирызнажәгои шәара?

– Шәаанҗас, уара, сашьцәа, – сыхәхәоит,
Ғакс сара хьҕак сҗанахәхәоит.

Ғыхьеицш ахшарагы иизом,
Ажәйтә еицш иизгы ҳаазом.
Аеыжәлашья, аеыжәцшья, аңилоу,
Ак рахҗарц ҳаҗыцдәкьям, мамоу.

– Урт шәшьыра ҳаскынхоит, – сыхәхәоит,
Ғакс сара хьҕак сҗанахәхәоит.

Ухацоуп акгы ыҕамшәа уцә,
Цәқәырдоушәа иаххыцәоит аныцә.
Агәыр баацсқәа агәырқәа планы,
Иргоит ҳара хҗар цыркәкәаны.

– Шәыҗенышәкыл, иаанышәкыл, – сыхәхәоит,
Ҥакс сара хьтәк сҗанахәхәоит.

Азхыцреипш хәихоит еаҗара,
Ҥабаада иахтахуп хзырчара.
Хәхысуеит хбызшәа кәәханы,
Хәшәәқәагь цоит ирханы.

– Хәзәүзеи, хәахәыцып, – сыхәхәоит,
Ҥакс сара хьтәк сҗанахәхәоит.

Хәилыршәаит, хдырмацит, хәхтәеит,
Уа, мшыннырцә, иагазгьы нхәцәеит.
Иаххәоит ауп, изхәхгарц хбылзом,
Хәицымлар, мамоу, хәикәхазом.

– Ушьтан зегь хьшәахоит, – хәа сыхәхәоит,
Ҥакс сара хьтәк сҗанахәхәоит.

Ҥәрышьда акгьы рбом уажә цьоукуы,
Ма аҗың ауп изыршәҗуа рразкы.
Ихәрҗьахаз гәнахала иҗәуп,
Аәсҗәа дуиааир уитәуп.

– Амаҗ шәызшәырха, – хәа сыхәхәоит,
Ҥакс сара хьтәк сҗанахәхәоит.

Ихәҗәеишьаз хәмҗас анцәа,
Хәпсадгьыл хҗиуеит еихыцәцәа.
Ихәзгәәтом, иахбом, цәбыргны,
Дырәегьых хшынхо хсәсцәаны.

– Хәҗсыбаәқәагь шәхәштма? – сыхәхәоит,
Ҥакс сара хьтәк сҗанахәхәоит.

Сгәы азтынчны сҗамлеит Аҗсынра,
О, саҗсуарагь шәарҗахт абра.
Сыхәрақәа аҗаа рәанахәоит,
– Иахҗашьоу хазхәыцып! – сыхәхәоит.

Шәҗахызаргь иаасгәйдҗан сыхәшьы,
Сахьжугьы игалоит са сыбжьы.

АЦӘАЖӘАҘИ АБАРБАРҘИ

АбарбарҘ днықәгылт иҫырзажә,
Еиха цагәыла дасуеит иара абажә.
Ацша ртасуа иажәақәа тацәуп,
Ахш хаатцадагы иара изы ихырцәуп.

Икәша-мыкәша аарла дрычхауеит,
Мчылатцәкьа, ацхашьараз изырҗуеит.
Сара уа сзызхәыцуа даҫакуп, –
Цабыргыла адац-пашә еибыркуп.

АцәажәаҘ иажәа мацуп, иразоуп,
Уа зегь цкоуп, хыртәагалагы иртәоуп.
Ихәырбгьыцуп, хәрашәоуп даҫазны,
Хара рхәыцгоуп, гәылагь ирцханы...

...Цьаамак гылоуп, улацш ахьзазом,
Уаҕа ахәацья иҫыцу акгы изхәазом.
...АбарбарҘы цхзашак иҫашуп,
Сара ацәажәаҘ ицәыртца сазыцшуп.

* * *

Ахра ашәтеипш амра фәлеит,
Җәынала ачықәтсә.
Нырцә ахышәәхәә нафәлеит,
Рышьтақәә умбазә.
Ашәарыцаф икәә интәлеит,
Дақәшәәзом дахыцә.

Шьта дхынхәыргыы имам хара,
Аха уаха умқсит.
Уапан иқәдыршәит рыпхара,
Имәәқәагы ркит.
Далагәыргыо дтәоуп ашара,
Иқәбалахь дмыццакит.

Зымәә днахеит иабцъар хьшәәшәә,
Уажәы акгыы иазкым.
Җырба-каңа рәаш еитамшәә,
Зынза хәаак аңшным.
Бахәи-фәәеи Аергь рашәә,
Пыхьеипш иазыңшым.

Уаҗа бҗаби дәытәхәеи еинаалеит,
Уи разкык иазхәоуп.
Дәәә гәыразқәак рызтәлеит,
Җәә блақәак рхоуп.
Иныхәаныңхыо цәаатәк нархәлеит,
Хәдахацәк ахоуп.

...Амра ашәтеипш ахра ифәлеит.

* * *

1

Ус, ҫыркык ахышә хәыҫ наҫан,
Арцу ҫаҫахәан днатәеит.
Ҷаршы млашьык афатә гәаҫан,
Уахь иахьҫалаз иааҫахеит.

Шьҫа ахақәитра ҫхызын, лакәын,
Рыцҫа, ачыжьрагы иаҫын.
Уи зызгәауаз аҫыркы акәын,
Изкыз дсыхәап хәа изыҫшын.

2

Абла хәан, акгы абазомызт,
Иаарҫыр-ҫырны илаирқәит.
Хьшьыцбак нажәылт, уаха изцомызт,
Акаҫ иалагәан икит.

Шьҫа ахақәитра ҫхызын, лакәын,
Ахьшь ахьыблақәа хәашьын.
Агәы ҫызжәоз акаҫ акәын,
Изкыз дсыхәап хәа изыҫшын.

3

Ахьшь ибжьан рацәак мҫыкәа,
Шьыжь дынҫыҫт иеырхианы.
Ача инашьҫеитҫт, хьаас имкыкәа,
Иакит уаҫа инахьзаны.

Шьҫа ахақәитра ҫхызын, лакәын,
Ача рыцҫа хьаала иблын.
Иазхымгоз ахьшьыцба акәын,
Аҫшәма дсыхәап хәа изыҫшын.

* * *

Сѡыцра иныцхәмаруа ацша,
Сарчыхәчыхәуеит.
Сџина иарцәгъан ахыцша,
Ичыхәчыхәуеит.

Алашьцара лбааит аезо,
Изышьтада?
Ицъашьатәуп ианцо, иахьцо,
Бжыда, шьтада.

Амца ацсала стахәхәаны,
Мацк ишьтыцуеит.
Атцх алыцха хәаны,
Алѡақ сџырцуеит.

...Етцәак цәырцуеит.

* * *

Кәымпыл-кәымпыл, еиҫа кәымпыл,
Сла ашҫахь инеихоит.
Хаҫеиқәатцәа, аха бла пырпыл,
Ардәына шанхоит.

Имхәазакәа, ихазгәамҫакәа,
Ҳақәнакит асы.
Са сакәзаргы урт аҫҫакәа,
Сдырбабышп лассы.

Уа, сыҫлақәа, шәзыркарахеи,
Шәыхьҫаку хәыҫҫас?
Ех, ацәа хаа шәышҫалахеи,
Са сгәылацәа абас?!

Кәымпыл-кәымпыл, еиҫа кәымпыл,
Сла ашҫаҫ «аҫеарҫхоит».
Хаҫеиқәатцәа, аха бла пырпыл,
Ашәчрыцқәа агәаҫхоит.

* * *

Уцала ба? Сцалоит.
Уаанха ба? Саанхап.
Сахьтамхац сҗахоит,
Сахьеиқәхац сеиқәхап.

Ушәахәа ба? Сшәахәоит.
Уаанҗас ба? Саанҗасп.
Ухәхәа ба? Сыхәхәоит.
Уеиҗас ба? Сеиҗасп.

Акы саҗхьяҕа – заа,
Акы сышьтахьҕа иҗшуп.
Ҙьара ашәт, Ҙьара аҗаа,
Ҙьара амзаҗа хшьуп.

Акы җыхья ибатәын,
Акы мҗасхьеит зынза.
Сутәымзи? Сутәын,
Сутәуп, слахьынҗа.

* * *

Инаскъаган сцарц сахьыказ,
Абнаѣ пшак насыкәша-аасыкәшеит.
Ацх сыжәлеит амѡа сшықәыз,
Сара сықәхәлеит, атқәа рыкәшеит.
Уа сызцысыз, ма сызхықаз
Акгы сырымтеит, акгы сзымшеит.

...ѡыстаак дсықәшәеит.

АҚЫАҚАҚА

Заа ипхъарылахъаз къалақәак ғыхоит,
Царақәак ашыжь иныларгоит рымѡақәа.
Рѡашқәак еиѣаччоит, иахыласкъо еиѣыхоит,
Ацлақәа ирхагыежьеуеит агәацқәа рылѡақәа.

Хра-мшык иаѣоуп хаз абгаб аеыртынчны,
Уака кацкацк агәанызаара хацыркуп.
Цшатлакәшәа еижәылоит къақәақәак црысны,
Камоушәа еиѣасуеит урт, хыбаарак иамехакуп.

Рыцшәмара рхы ақәырцоит хык иузаѣамкуа,
Ех, урт ақяақәақәа, сқяақәақәа ахагақәа.
Хъаас акгы рымамкәа ихәуеит хаз аеанқәа,
Азазақәа рхыкысоит рцыхәа цшандагақәа.

Уадхара, 2007

* * *

Срылсит ацшақәа,
Даараза саацсоуп.
Усышьтымлан ақәа,
Сымѡа нахароуп.

– Ихъааумган сухъзар,
Кәац-кәац снаухыкәкәап.
Ухәышәтәкны уназар,
Ухәымцаф уеурбап.

МЗАИАТӘИ АШЫЖЬ

Ашыжь испылт ажәәқәак,
Сабитдас урт сыхәда иахьынхалоит.
Ахрақәа ирғашәтуеит хәәқәак,
Уарбак аҕеитцыхны исхалоит.

Иҕыхоит ана-ара атәтәабжьқәа,
Аныгақәа тәуеит уажәшьта хшыла.
Ацсатдлақәа – амшқәа рцәашьқәа,
Асаркьеицш Мзаиа шәнанцшыла!

Табуп, нас, абас зегь зшаз,
Ацқьараз арғашқәа ахьеисуа!
Дмаалықьуп араҕа зызшаз,
Зыншара акыр шықәса иахьреиџсуа.

Шьта алғақәа цоит икахәхәа,
Атцх иахәыцшаз зегь хәыцуп.
Дунеи ҕыцк сануп сашәаха,
Акацқацқәа рыбжьы хаақәа сыцуп.

Уадҳара, 2007

СЫЦЛАҚӘА

Ишәырҕьалеит схәыцрақәа,
Ацхгы наскьейт.
Ишәыцалазеи, сыцлақәа?
Шәшеидыслоз шәааңсеит.

–Ус акәхейт, ҳаилаңыруейт,
Даға мѡак ҳбазом.
Аңша ацарта ҳаңтыруейт,
Итыруа хжәазом.

АСЫРХӘЫ

Иақәызшәә жәған ахазықәә,
Уажәы ақәхра иағушәә ахнырхәы.
Абар, уахыпшлак ахәалықәә,
Иауеит ахәалықәә асырхәы.

Игылоуп хазы атлақәә шәтызшәә,
Иңымтәанда, ҳаи ңоушыт, махәык.
Зегы-зегь рзамғақәә ршәызшәә,
Ишкәакәам убом даға ңштәык.

Ғыстуеит: уа сқәыңшра усзыңшы, – хәә,
Атак саҳазом: ухынхәы.
Илеиуеит иаағәымтзо ахәалықәә,
Илеиуеит ишлеиц асырхәы.

Сшьапышьтақәә иназго хнағарғы,
Уи сымғақәә азхымғар қалап.
Зәызтәахыз ашәтқәә хнарғаарғы,
Здацқәә цаулақәәу еиқәхап.

Зегы-зегь еимырдоит ас-ныхәә,
Сныхәоит уа сжакыа сғахәхәы.
Илеиуеит ишлеиц ахәалықәә,
Иауеит ишауц асырхәы.

АМФАСЦӘ

Амфасцә амфакәа ирнуп,
Рыгага рхала иршәагәышьоит.
Рымгәакәа ргәытцәхәхәа иркуп
Ишәоит, итәцәыр хәа ишәагәышьоит.

Ла-пхтүшәа рыламыс цәхәны,
Зны-зынла иеыжәлоит еыкәпалла.
Реикәакәа рышьоуп иаархәны,
Ирхылтызгы рхәынчахоит кәалла.

Амфасцә амфакәа ирнуп,
Уатәы иааирада амчрахь хәа ихәыцуеит.
Деилыркаар уи итцоуп, ихчнуп,
Ашахеицш, еитцалоит, еитцытцуеит.

Ицшуеит рыхкәа шытыхны хара,
Иудыруеи тыпкәак рзылцхар...
Абафгы еимаркуеит дара,
Акәац фәтца ахьеимырцәо ирзымхар.

Игәамтцуеит, аты алахь еикәуп,
Абнараф абгакәа уууеит.
Амфасцә амфакәа ирнуп,
Амфакәа амфасцәа ртәыуоит.

* * *

Сөызцәә, шәабакыу? Хайцылап сыфны,
Хайкәшәара хәршәтып ашәала.
Ханымиар калоит, сыгәра жәга, даеазны,
Абасеицштәкыа атх маншәала.

Иагышоурацәам, мап, адәахыыка хытацәам,
Ҙагалантәи ажәдан казказуеит.
Ҙыра аетцә аныбыллак нас иетцәам,
Ҙшаласшәа аццышәгы мөасуеит.

Имачума цшыаала инахдыртцны ицахыоу,
Иацташәаз амра аташәамта?
Амахә хазфәлаз, атса еицш ихъантоу,
Еизынхаз мацк хайкәнырханда...

Мал дук ихнамхыц хайцылап сыфны,
Хәнеикәымшәо усгы еихагәышыоуп.
Иахзаргы ихамзаргы еилкаауп цабыргны,
Хәхәрақәа хзымго хәхәгәышыоуп.

Ҙәыцақәак шытаххып аныхәәфа хәо,
Аныхәара адац өагы арқәыцшуеит.
Нахьхы, харацәамкәа ихы-ифы хәашь тахәхәо,
Абга еицш ацсәәаха дхазкылцшуеит.

Нышәнапык, нышәнапык хзалхуп зеггы,
Уаанза ихапхыкәуггы мацым.
Ацстазаара ацәкәырц дзацәымцац азәгы,
Уи ухәда инахоудо какачым.

Ағапхъа ажъаңаркы ишәакъаз еипш уәнеиць,
Умѡа унанызлеитоуп хъзыда.
Итбааз егырыла, итцаулаз ацеиць,
Хырхагарак алоума зыда?

Иуцәызхъоуггы упылазшәа, ухъаакәа хәәены,
Угәыраз неитцыхны уархалтас.
Убызшәа, уфызцәа, уцсадгъыл, уфны,
Абарткәа ирапызгари хамтас?!.

...Сгылоуп сыпшны.

АҒАМАҒА

Цынцыхәәк урейәза,
Иухакнахауп дара, абан!
Ағамаға – аңықәрей аза,
Ағамаға – афырцан!

Ағамаға – акакан рыцқәа,
Ашларкәындгы уажәаны!
Аңхәыс – ахкәажә лыкәтаршыцқәа,
Ак ырқацшыны, еакы жәны!..

Маға-маға, еиҗа шыаға,
Уа җагалан гәазхара!
Ағамаға, ағамаға!
Ғааныбзиала, Аңсынра!

* * *

Сгәатцаҥны кәыкәук җәнаҗуеит,
Ашәәпшықәә еибакүеит имцаха.
Ашыыжықәә рхышәқәә аасыртуеит,
Ғакала иеырбоит сымзырха.
Азаза ашыацма еипш исыртәоит,
Аңашәқәә тәырдсоит са сзахәә.

Сгәатцаҥны кәыкәук җәнаҗуеит,
Са сыда азәгы абжы иаҳазом.
Рееитцыхны акаршәрақәә шәтуеит,
Сылаңш иршәу рхыкәкәазом.
Зыхыла сеирызқәә сыртәуеит,
Абар, сыхмачыргыи стәахзом.

Сгәатцаҥны кәыкәук җәнаҗуеит,
Мәә харак сашәәқәә анылт.
Сныҳәәңхыыз қәоушәә иңсатоит,
Ажәеипшыаа ртыңха ңшза дысңылт.
Шәахәала лыхцәы ссирқәә лңоит,
Смоҗагы иеышыкыл днангылт.

Сгәатцаҥны кәыкәук җәнаҗуеит,
Схәыцрақәә сңырцт иңырни.
Излымшаз ашышыыхәә днатәоит,
Илабазатә ихәә нанцаны.
Дызхыымзас лабжышны иҒәтәоит,
Икәыкәу цахьеит дҒәтәаны.

...Сгәатцаҥны кәыкәук җәнаҗуеит.

АМГӘАУАФ

Зны-зынла ақәыңмеиңш дшаҕьойт,
Иеизоит зны ажьейңш.
Абҕьарцас иңсыцәгья ицәытҕьойт,
Дкәырбзоит аласбеиңш.

Иашьцәагьы ифызцәагьы мыцхәуп,
Дрызхәыцуам зынза.
Дызнымшәоз, иағаз дигәыцхәуп,
Дицуп маза.

Даныцәоугьы данҕыхоугьы – аҕәрышь...
Хаи, цьоушьт, дгәырфәоуп.
Җәрышьуп иныхәәә, иныхь,
Иңсадгьылгьы иароуп.

Афстаа иоуп ас дызҕаҕәә,
Еснагь дымлашьуеит.
Амгәауаф имгәа дтәтәә,
Умгәа дтәцшуеит.

* * *

Мраҫашәарахь имацәысуеит,
Шарҫазы ача рацәахоит.
Имацәысуеит, ҫшакҫы цәысуеит,
Цәырҫьяцәырас амза ҫхоит.

Сҫанҫаруази сшәақь цырцыри,
Шәҫа-ҫәынҫалаҫы сыхиоуп.
Мышьҫа бзиет ауаф дыри
Рыбла хаарақәа сзырхоуп.

Ишаулацеиҫш арт афәаха,
Хьяас акҫы амамкәа зынза.
Заа «ишьҫалан» инҫахәахаа,
Ицәоуп сла аблақәа еиқәаҫса.

ҫынч уиаз убас аашаанза,
Нас... Уа настәи даеакуп.
ҫьяра амхурҫа, ҫьяра адәаза,
Аҫәрхырҫаҫы еимдатәуп.

Аҫх неиуеит, ҫшакҫы цәысуеит,
Цәырҫьяцәырас амза ҫхоит.
Мраҫашәарахь имацәысуеит,
Шарҫаз ача рацәахоит.

* * *

Акы сазыңшуп сара иҗыцу,
(Самжъацт, сажьом сгәы ианыруа.)
Издыруада зыхь җыцу, шәтыцу,
Испылару җыццышәк кырккыруа?

Акы сазыңшуп сара иҗыцу,
Стдыс ашәа җыцк ахәарыма?
Сгәыгра сынмыжьзакәа исыцу,
Җа гәыграк агәы станарцшырма?

Акы сазыңшуп сара иҗыцу,
Слапыкәшәаггы, хаи җыушьт, цәгъара алам.
Шьаршәы тхык дагап ицәгъахәыцу,
Ацстазаара ауаргъала иантәалам.

...Акы сазыңшуп сара иҗыцу.

* * *

Цьара аҗкәажәк, мамзар аҗакгы,
Ма фырхатцак зызбахә хәоу.
Ан лҗақгы аб иҗақгы,
Азәгы изымшәзац, мамоу.

Аха урышьтаз ихаразаргы,
Цыси хәыхәи ирацганы.
Аха урытцаз ихьантазаргы,
Уафы дахьзымназац цшааны.

Акы рынфыло зқышықәсала,
Акы нырныхуа хмаҗақәа.
Азәы акала, җазәы җакала,
Иахшәагәышьоит хшьаҗақәа.

Зегь неиныршәо аки-аки,
Зегь хазыноушәа хцалап.
Ан лҗақи уа аб иҗақи,
Шәашья шрымамгы хамзалап.

Җаилазалап.

* * *

Аееикэнакит цшыаала иаапсан,
Иааѳуам ушыта адыд абжыы.
Амацэыс амчкэа кацсан,
Ауапа еипш аееитнахт ашэшыы.

Ех, хэыштаарамцак хааза!
Уа асасцэа, сашыцэа, сабду...
Бжыы мазак сыцхьоит маза,
Наунагза истэу, сызтэу.

Схэыцра асырхэеипш исѳацсоит,
(Аѳстаа, успыртц, сумкакан).
Жыыхтэла ацыкэреи аза ззуеит,
Хыжэлара ауеит акакан.

Абар, афырцъанкэа цшзаза,
Ихэмаруеит аршы абла тыцхо.
Лакэи, нас, лафи ухыгза!
Разкуп урт укэыцшра андырцхо.

...Еикэылеит убома, ахэатэы,
(Иацэызыз шацэызыз инхеит).
Атыцакны ишыцэаз аты,
Иазгэамтакэа амцэыжѳақэа хеит.

...Сыхара акыр иааигэахеит.

* * *

Раҗхъазакәны сакәабон ақәа,
Уаанза иара сызбахәгы амаҳацызт.
Насшәа илакәшьо срызцалон адәкәа,
Урт сымбацызт, даргы ахаан срымбацызт.

Уажәы ақәа ашьтыбжь са сгәы җнатәалоит,
Адәкәа шәтүеит, маҗ-маҗлагь иааҗацәлоит.

Амра анцеиуаз сныҗеҗынгылт азмыжь,
Уаҕа сөызцәа дааракгы меизацызт.
Уахь сынхыла снапқәа сҕьон хрыжь-хрыжь,
Исымбацызт, сызбахәгы амаҳацызт.

Уажә иҕазам, азыжь табахьеит,
Уаҕа ахаҳәкәа җсыбаџҗас инхеит.

Ааҗынран. Сара ашьхара снаҗалт,
Сымцазацызт, сызбахәгы амаҳацызт.
Изулакгы ақәцәаҕынза схалт,
Ас еиҗш җшзarak сыблақәа ирымбацызт.

Уажәы асынаҕә кырҗьара изытхьеит,
Еиқәақәазгы җаҗахеит, ихеит.

...Адуinei җаакхеит.

* * *

Имацэысуеит, идыдуеит,
Идыдлааит!
Сөызцэа ратэцакэа дыртэуеит,
Идыртэлааит.

Махэи бгыци ақэа рхытэцэоит,
Ирхытэцэалааит!
Сөызцэа ратэцакэа тацэуеит,
Итацэлааит.

Шьта амза жэѡанаѣ ицэќэыншьоит,
Ицэќэыншьалааит!
Сөызцэа шьталан рыцсқэа ршьоит,
Иршьалааит!

Сгэатэѣ сынасыц сасуеит,
Исаслааит!
Зегь хапхызқэа хдыртысуеит,
Хдыртыслааит!

Уадхара, 2007

* * *

Уа сымѡаќны – адѡытѡхѡ,
Аамта – цхеикѡшарак.
Ахымаќќѡ, асытѡхѡ,
Шѡеикѡарак, лашарак.

Ахыццышѡќѡ, атцеира,
Ажѡытѡ лакѡ... аѡатѡ лакѡ...
Уа аќамаќѡ рхьеиѡра,
Еихымсыѓъзо аќшатлакѡ.

Уќсыжра ануцѡырга,
Убжатахт, ухаќѡаам.
Нас ахѡрашѡ аацѡырга,
Аха агарашѡ уаќѡам.

Абахтаќѡ – сымѡаѡ,
Сахьырќќоз, сахьыршыуаз.
Џъара ашхам насыларѡ,
Сбызшѡала сахьхыршыуаз...

Сабаќаз, сабаќоу?
Изнымќѡозеи сѓѡытќа?
Сышѓѡыѓуа, сышѓѡаќуа,
Сабанзазцо, рыцќа?

АЗЫЦӘ

Уаха атц хышхытцә,
Унахысырц уаауама?
Уабадәықәла азыцәә,
Азы ицәоу уцшаауама?

Уи уақәшәар уазхәыцны,
Ишьтуххьоума иухәо?
Уа х-ажәак аарфьыцны,
Мчы змоу узлаихәо?..

Сышлоуп, са сеиташлоуп,
Зыгәтыхақәә нымтцәо.
Саанымгыло сашьтоуп,
Саниозар хәә азы ицәоу.

Уи сқәашьхар сызқәйтү,
Абар, сгәазырхага:
Сыцсадгьыл! Схақәйтра!
Сбызшәә! – сыхьзырхәага!

Ираңызго ак калома,
Дунеи дузза нтцәаанза?
Нас, сзыцәә, хцалома,
Азы-ыцәә ханиаанза?

Избоит иара абжьала,
Уа жәәан аҕны акы аәуеит.
Еицшхан зегь кәзшьала,
Азиасқәә еиваәуеит.

...Гәырәә хьшәашәәк схаәуеит.

* * *

Ицъасшьоит саазхэыцыр, аешампсахуа ашьанца,
Исымбеит уи мышцэгъаказгъы абла нтаауа.

...Азэы укэа дынтысны, дтапшуеит ʼеазэ игэатца,
Апшзеипш ʼеазэ дуфэатэхэоит упсырта пшаауа.

Ех, урт атыппхақәеи, амалқәеи идырѡашьяз,
Сыпсадгъыл еицаркуеит, аныштцэ еипш иркын.
Азэ ахш еипш дхацэхытцуеит, дбылуеит ʼеазэы аиашаз,
Игэафуеит сызцэыртпру хэа асы атца адэыкрын.

2008

* * *

Аптақаа наф харабгъарафа еиҗацахуеит,
Илахәыџахәуа, сеидрума аҗша изамыртәо?
Амацәыс хътәы аачала рыхәрақәак азахуеит,
Адыд нарылсуеит абжьала иуанто.

Башаза узгылоузеи? – Хдәықәлап, ухашьтала!
Амахәқәа ааныжьны инаскьоит абыгьқәа.
Ацыхәтәантәи рыпырра... саштала, сбахчала,
Иабардыруа, рыцха, ишыртааз рыцсрақәа.

Исгәалашәоит ҳабацәа җыхьашәа иҳархәалоз,
(Уртқәа зегь гәатан, икәышын, иҗкан):
«Дцәыуон аҗхәызба, насыҗ лаша анлатәахоз,
Еижьагак даниццоз лгәыргъара еихан».

Схәыцрақәа караха рәыршахьеит кырҗара,
Еилыҗрауа абгьыцқәа наф рымџақәа ирнуп.
Ацыхәтәантәи сныкәареи, ацыхәтәантәи сыччареи,
Рымаза ргәыцхәхәа рәыцәахны иҗшуп.

АУАҒЫ

Уиит, нас, узизеи хәа зхәада?
Амрагь наухәлаччоит уан леиғш.
Адгьыл еиғш ныхәаз қазтада?
Ажәған иухьнарзысит алағш.

Узхаит, нас, дзызхазеи хәа зхәада?
Ицәырцит узыхьгы унағыхәарц.
Зразғы ашьтыбжь уа уеиғш изахада?
Угәырғьарц, еа мацк улағыххарц.

Уандәықәла уахьымназ аз гәнуган,
Зегь ықәблааны изгашаз уазхәыцит.
Ухгы алуқт иузымдыркәа икылкаан,
Иахьымшацгы ргәатца ұтахысит.

...Ушәхымс узахымсит.

* * *

Са сакәым, деицгәартоит атәымкәа,
Акәрышьяз ласбоушәа дкәырбзоит.
Иацтәикәа дрыцрыцын, уажәтәикәа,
Уацәтәикәагы дырҕагыжьуа дцоит.

Зыламыс фархышәа иаҕрысыз,
Тәыргәушәа деилыхуп хәа дшьа.
Заңсуара зымгәакны изцәызыз –
Афыцкыа зтыкәкәаз ахаңшыа.

* * *

Иалымшазаап ушьта уаха,
Маза итынчхеит ацшагы.
Зымѡа снахан схышѡ ґырнаха,
Зегы еитасхьан адѡахы.

Уахь сындѡылцит смыццакзакѡ,
Сгѡатѡа тьыс шкѡакѡак шѡахѡоит.
Ажѡѡан шкѡакѡѡ, аччацшь шкѡакѡѡ –
Быхцѡы шкѡакѡѡеицш исѡѡѡсоит.

* * *

Ақхә рақәақәа... рнафсыншәа атәаҕәақәа, –
Атхқәа рымаҳәцәа ҕымт иеырбоит.
Ақслыш нагақәа, ақслыш шкәакәақәа,
Рзарақәа еихытыруа ана-ара иубоит.

Аеышьтнаххьеит амзагы, ахкәажәра агәытцахәхәа,
Ҙырақәак ажәван лаңшыла инанцо.
Пшаласк аезырымго, жәабжык насытцахәа,
Абна инылс-аалсуеит ацыҕеипш аезо.

Нымфыхытц кәарак хәытхәытуеит абжыы ытцакны,
Тынчроуп, изырхәашыуа мчы ыҕазам, мап.
Ицоит ашьапызатцә ахышәахәа аҕытцакны,
Хәи цьоушьт, напеимдахьс иагозаргь ҕалап.

Ақслыш нагақәа, ақслыш шкәакәақәа, –
Атацацәа хан дук ртәыртәызшәа убоит.
Ақхәрақәақәа... атәаҕәақәа, атәаҕәақәа, –
Тагалантәи амаҳәцәа ҕымт иеырбоит.

ПОЕТК ИАХЬ

Хыхь инеимырдоит иңеиңш,
Днаргоит зны ауарбеиңш дышьтых.
Ианрыхәо ддырҕәыдуеит ауасеиңш,
Арзаакьхәа ддырхәхәоит ҕазных.

Зны атәца иҕацау наидыркуеит,
Дкаркаруа ддырцоит ҕазны акәтеиңш.
Дыбжьоуп, уи дҕактәызар дҕаркуеит,
Дырштәызар ддыршуеит аласбеиңш.

Иңсы иашәакәа ирылам, мамоу,
Дызныкәуа руаҕахкәарҕе инхеит.
Уламыс абла унҕаңшхьоу?
Закә зузеи узҕыхәо, апоет?

Ааңыра затҕәом ибжьы,
Иажәа дҕарашькәа хәашьуп.
Аңхын иуапа дҕашьшьы,
Азын икаба ңшқа ишәуп.

...Дхамжыцзаргь дыңсуп.

2008

* * *

Адыд хысбжыы сфытраф итѣахны,
Амацѣыс хазы ськѣа инѣартѣаны,
Ашѣт рыфѣы хаа сгѣатѣа инѣатѣаны,
Снацѣкѣарақѣа ахѣта рхарѣаны,
Хѣтырѣатѣас ѣагалан схатѣаны,
Аѣша стѣырѣкѣаѣыба инѣатѣаны,
Ақѣаршыѣ еиѣш сышықѣасқѣа схьыкѣкѣа,
Сқѣаыѣшра стѣысны снейуеит сыцѣакуа.

* * *

Азэы итэымтаз, ʼеазэы ицсымтоуп,
Азэы даныржуа ʼеазэы диуеит.
Азэы ак имхуп, ʼеазэы ак итоуп,
Азэы данныхэо, ʼеазэы дшәиуеит.

Уара иуцгарцын еидарак,
Уцәа-ужыы иацуп, иухатәуп.
Мыш лашьцарак, цых лашарак,
Ҷахьцалак зегь Ҷахәда ихшьуп.

...Цьоук знысхьоу мѳак Ҷануп.

* * *

Апстхәа ихылаз аеашоит,
Ааигәа рәаш быжьқәак еидшылоит.
Кәицқәак сыблақәа иртаңшуеит,
Рыбла ааңсақәа снырхыңшылоит.

Амза – тәәҕаңшь аалашоит,
Етәәқәакгы неиҕәыншәылоит.
Ахусухәа алақәа шуеит,
Рыбжьқәа атлақәа инаршәылоит.

...Кәицқәак сыблақәа иртаңшуеит,
Рыбла ааңсақәа снырхыңшылоит.

* * *

Абыгъқәа лкыдыфрны ицеит,
Атцлақәа хахаза игылоуп.
Адгьыл абжы амыргазеит,
Ажәәан аамтала ишарылоуп.

Абыгъқәа лкыдынтцәа ицеит,
Сыщараф итәит ауалырқәа.
Мац-мац аҳаскьынқәа канзеит,
Иаапшит захәақәак рмалырқәа.

Абыгъқәа лкыдҳаны ицеит,
Ипшуп шьта сца дуқәа пейпеиуа.
Сматцуртәф акәицқәа ластцеит,
Уа икнаҳауп пырпылқәак пхеипхеиуа.

...Абыгъқәа лкыдхәаша ицеит.

* * *

Азә имчоуп җазә имцахә, ихдырра,
Азә имгәа изыртәыр изирхоит.
Ртыңқәа идырңхоит җаихабыра,
Сыңсадгьыл агәы җаҗахоит.

Мариала акгы риашашьяк ақәзам,
Җьоук аахәоуп, җьоук җашьоуп, җьоук жьоуп.
О, иааџуа мамоу, са сыбжьякәзам,
Җхақәитра зыңсқәа азтәз рыбжьоуп.

Җабаҗоу, иаҗцашьоузеи, иҗахьи?
Бызқәакгы шыргәйтәк дырбзоит.
Иузымхьчазар уцқьареи угәағы,
Ихало җьоук бҗьарс уҗартзоит.

Җшәиума җаитцымцыртә, җамхәыцыртә,
Ашьыцрагь җзаңырымтәт хара.
Җьоук ахәсхәеиңш җанхырххылоит рыфатә,
Җьоук ацҗеиңш җанхырцоит җьара.

Иҗьасшьоит җазнымшәоз, җазнышәаз,
Агәрамгацәа җөытцаркны җцоит.
Уарҗалушәа згәы җазказыршәуаз,
Җаицлабны җәынтәыла иаҗкәабоит.

Җазтысыз, җазхьымзәз, җахьхьамтцыз,
Зегь шьала җтоурых аҗны иџуп.
Ианшәартәз иаҗныцәхәз деиқәхарцәз,
Инаихам-иааихам, дтиџуп.

...Эхы зхаштыз ихаштп амхаңырыра,
Амшын Еиқәа уазны ицәкәырқон.
Рчынқәа еиқәдырхон хаихабыра,
Наӑ «тхаңыра» ихаңгыла ҳаргон.

Иңьасшьоит, ҳабжы уахьынтә излааоуа,
Доухак еиқәнырхома ҳуахта?
Иңьасшьоит, ҳамңсыцкәа ҳазлааиуа,
Сегьхәыцуеит: Ҳабанзазцо шыта?

Азәы ӑәрышьуп игәыґра амаакыра,
Азәы иуак дурңьар дуаґахоит.
Ртыңқәа еиқәдырхоит хаихабыра,
Сыңсадгьыл баџтас еимдырххоит.

2007

* * *

Ибартахьтэ лынхарта ибаларц даалеиџеит,
Нас атла иңырхагаз лаңшыцэгъала ирџеит.
Дышнеиуаз дызмырызт, дынтаҳаит азмыжь,
Уи ныцабеит, рыцҳа, ақәара шкәакәа ааныжь.

Хаҳәы еицарсак днықәтәан, уа хьшәашәарак илст,
Иахареи? Жьаҳәала уи кәақәо днахыст.
Дзакәытәқьоу сызҳәом, ихахәышла еилаџы,
Зхы ада акгы зхәаам, зхы иағоу ауаџы.

* * *

Ддэықәлеит уи, иашта дынтытцны,
«Хиа-мѡак» иѣыцыз даззон.
Дныѣон дзырѣалоз дрызхэыцны,
Иабжьоз ҕацәас ицхьазон.

Иеимаақәа азыпсақәа ртысуа,
Иатәцақәеи ихэыцрақәеи еипшын.
Ишықәсқәа аеипш ишьацәхысуа,
Акакала ацсхыхра иафын.

Иеишәеит акыр иара итәала,
Имшқәа шыта аихеипш дырѣаѣоит.
Зынасыц еихсхьаз зхала,
Ихәрақәа ихьаақәа рѣыкәкәоит.

Пцзаарақ далоуп хәатәхамцақ,
Дналапшуеит аарла деикәшәы.
Ех, изыпсаз хәыштаарамцақ!
Хатә иартақ зыпсазишь уажәы...

Еилаҳахьеит анкьа дзыѡныцыз,
Иқәра кәацабшәа итаауеит.
Бгызцас иууеит ицәызыз,
Инышәнап ихала ицшаауеит.

* * *

Етдәәқәак сеицгарарцеит,
Хыхьынтә иаалақәын.
Уа сгаразтқаз сгаррымхзеит,
Ушьта руал еакын.

Амроуп ацәа салызхыз,
Сгарнахит анша.
Самырнықәеит сгарызхыз,
Иақәгәығын сылша.

Цшахаак снапқәа нкыланы,
Анықәашья снарцеит.
Нас уи ашьта схыланы,
Сышьхақәа срызцеит.

Уа сғара ассирқәа алымшеи!
Уи шарпқхац сарпқхоит.
Етдәа қачцеи, мзалашеи,
Цшаласи шәәқәоит.

* * *

Пшацэгъак асуам, қәакгы леиуам,
Ажәәан цқам, иаггыхәашьзам.
Кәтык каркаруам, хьшык гәәтеиуам,
Уа лашам, егылашьцам.

Хара икъалахаз асыс еиңш,
Зыхьк ахьақәа ирытцақьуп.
Сызлағытци саргы атыс еиңш,
Схәыцра ачалт еиңш сытцакуп.

...Сыхәра мғакәа срыцагәуп.

* * *

Иахьак адыдра иафуп,-
Акөты каркар, көтагы мца.
Хаз зегь амацөыс рыхьшуп,
Өхәафы-еырба, жәла ламца.

Иахьак аңтақәа еилачуп,
Ех, цьоук ражәа гәафақәа.
Адгьыл фажәкуа ирзыңшуп,
Иззымңсахуа зцәафақәа.

...Ажәәан гарастцар сҭахуп.

* * *

Зегь лашьцарала иҗахәхәоуп,
Иалшазозеи уи уазхәыцыр!..
Аҗша саатраҗ изкәыршәшәоит.
Сымца аҗсала сеилахәоуп,
Аха исшәыхны наҗ сындәылтцыр,
Ацх салатцаар хәа сшәоит.

ҲАРУАА РАШӘА

Ғақ, ғақ, шыағақәак, ға шыағақ!
Ғақ, ғақ, ашәақәак зегь ҳаицғақ!

Ажәәан ҳақәгәыгуа харантә,
Иаҳзыцшуп!
Ҳтәыла шәтышуп аханатә,
Ҳадгьыл мшуп!

Уал дук ҳадуп, мазазам,
Ҳхәыцқәазам.
Зан зыцсадгьыл злахьынтцам,
Ҳа дахтәзам.

Ғақ, ғақ, шыағақәак, ға шыағақ!
Ғақ, ғақ, ашәақәак зегь ҳаицғақ!

Ҳаи, арымарахь шәгьежьы,
Шәааласны!
Ушьта арығьарахь – шәазәны,
Шәыццакны!

Нас ишықахцац пхьақа,
Аҳаҳаи!
Шәыбжьқәа акафхәа иаатшәырқьа,
Аҳаҳаи!

Ғақ, ғақ, шыағақәак, ға шыағақ!
Ғақ, ғақ, ашәақәак зегь ҳаицғақ!

Ҳабцъар ҳацоуп, ҳгәағь мцоуп,
Аҳаҳаи!
Ҳахьыз адгьыл иахьыззоуп,
Аҳаҳаи!

Жәйтәаахьысгьы усоуп, ус,
Аҳаҳаи!
Ҳаит, ахьырцар, шәгәышәеаныз,
Аҳаҳаи!

Ҷақ, Ҷақ, шьяҶақәак, Ҷа шьяҶақ!
Ҷақ, Ҷақ, ашәақәак зегь ҳаицҶақ!

...Ҷақ!

* * *

Заацэаны хэлоит, ушьта заацэаны шоит,
Адгьылгы җыхьяаста ирласны еикэшоит.
Ашәтқәагы нымқасуеит заа иканзаны,
Асықсақәа заацэаны ицоит изытны.

Ахра сағалан, иаха иҳаракхеит,
Ацәкәырқәа амшын аҕны рымч даеакхеит.

Заацэаны акәицқәагы ирхылцуеит рыпқсқәа,
Җыхьяаста сарбаазо иалагт ақәа.
Азынтәи аҗшакәзар, шьта қәыцуп, ицшам,
Иаха ирацәахеит ушьта изым, ицшаам.

Җыхьяаста амқәа еитцытын, иаухеит,
Сгәы хьантахеит, хазы аихеицш ицагәхеит.

...Ларгы дхарахеит.

* * *

Ҳаацәырцуан ҳаеһмырзакәә ғ-зыһык реицш,
Ҳнеицыло, нас цағ дук ҳнағатәон,
Ҳнеицыпырлон ҳғыцьегь ғ-шьыцк реицш,
Уа шәтыцк анаргәытағ Ҳнеилацәон.

Ға мшқәак, ға цхқәак, ға дунеиқәак,
Иғәһаазгоит банғазтәи, санғазтәи...
Ах, шыри, ецәа ссир кеикеиқәак!
Аха настәи ғакқәан, аха настәи...

Иацтәиқәә, жәацтәиқәә, иаһбатәиқәә,
Акы хәуп, акгы блуп, акгы хьтәы-цхауп.
Ажәған ианалам ацсаатәқәә,
Ажәғангы ацсаатәқәагы рыцхауп.

...Хысбыжьда сгәы ыцқауп.

* * *

Сгәысеанзамкәа, цапха ақзамкәа,
(Ас еипш ассиртәкья ианияхьада?)
Сышә артзамкәа, сыхшә артзамкәа,
Амацәыс ныџнашькьырт суада.

Агәы иџоузеишь џьара акы самхәа?!
(Имџахыџу ма иеырбарцаз?)
Саашәагәышьян дысцәагар хәа,
Сџыџра даатцыскт дасмырбарцаз.

* * *

Сыргәамцуа, сыргәыгуа,
Сыргәырғо, сырхаго.
Ех, сымшқәа, сегьныхуа,
Сегьыхуа сабарго?

Снарғәытца ишантәалаз,
Атыс хәыч наньпрааит.
Уи аума сзышьталаз,
Ибацеишь? – исзымпшааит.

Харамкәа сырхәума,
Ма кырцхума испыло?
‘Еа дакыак аархәума,
‘Еа мѡоума сызныло.

Хәтак интацалан,
Уи сықәра сзапырцуам.
Мардуаншәа снафалан,
Сызхалом, сызхыцуам.

Нак саңхәака, сышьтахь,
Акы схаѡан, исхаѡуеит.
Сызцоу анысзышьтымх,
Уи зыршлатцас саѡуеит.

Ех, саамта-злагара,
Зынза алу еипш схаанза,
Уааспеипш ауаѡ кара,
Сытѡаншьап сырғәгәаанза.

...‘Еа цхарак снахәаанза.

* * *

Сшыақығәғәара халощәа збалоит,
Ианысшәалак сшашьоуп, илаҕәгәышьоуп.
Инеишьтаргылан нас хәышәқәак зыжәлоит,
Ас мацара са сыңсы ҕагәышьоуп.

Саамцадырсует хәыцрақәак хара,
Анацәалбеит, исхәо заҳауада?
Ашыақығәғәара гәазтода Аңсынра?
Ианычмазафу сыхаара зыхәшәтәуада?

* * *

Атлеицш ажәѡан рышәшәаны,
Аецә срыцхуеит иҕәшәаны.
Снаѡсан цыск абжы хаа цтуп,
Шьаци зазеи рыгәқәа тәуп.

Хьиѡк уа хыла иҕацаны,
Амза хишт илаҕәзаны.
Зылацш ацлашаз иахтәуп,
Ацыцмыць еицш сгәыҕра шәтуп.

Ацх шкәакәа цхагәазы,
Сыцсы наларцәаны ацсы,
Уигы сгәыцдахәхәаны искуп,
Смаҕа бзыхәа зегь сҕахуп.

...Сыбыцшуп.

* * *

Ацәа иалтцуеит иамхацәаз лқыта,
Луада ахышә иафыкьасуеит ашәшы.
Стыс иатцәа, уи сгәы ахәхәабыжь налыта,
Нас ухиаало сашташка угъежы!

Уи ларгы-саргы чәак хазнымхеит уаха,
Мәа нагзамызт – амәа хазлацоз.
Лара – ацәацәышь, изытуаз аччахәа,
Сара – азиас, ацәафәа итныркәкәоз.

Накза нак – ацшаласкәа гәыбзыгза,
Дәыкаф ашәткәа рыкәшәарей рфыөрей.
Накза нак – цәара аетцәа лахфыхза,
Уака цыхкаф – агәызрей абылрей.

Накза нак, са сгәыгракәа – сыцсаатәкәа,
Накза – лкәыцшра сзамәақәа ирхыкәкәоз...
Накза нак – са схышәахәа уасхаткәа,
Ажәәан зегь ирхааныз, зегь збоз.

Хәцхәака – уа мцәыжәәақәак излымшаз,
Амба афынза изымназ аз аеыө.
Аеыкәаха еицш ашыкәсқәа иахфыкәшаз,
Амза цәышза иалахаз атыө.

Уажәы ашара налаччоит лқыта,
Лыкәа итаршәыз тазытуеит ашәшы.
Стыс иатцәа, уи сысалам налыта,
Лгәеисыбжь ала саргы сгәы аашышы.

* * *

Храк еихахауп –
Акьалантар.
Уа арѡаш кнахауп,
Ахцақәа абар.

Саб иҕамеицш,
Шьанцдак хшьуп.
Ацсуа кабеицш,
Ацстхәа сшәуп.

Еиҕәыншәалоуп
Ашьхарпае.
Амшә ацшәымоуп –
Ашьтапае.

Сымца сқьалае
Шьта аеакуп.
Ахьта ҕьалагь
Ғәра аеакуп.

Хылас-цшалас,
Цьа ҕнаҕуеит.
Нылас-аалас,
Шьацәхьртәуеит.

Ех, иагәеисыртоуп
Ара,
Сыцсра анаѡсантәи
Сира.

* * *

Уи слыңсахызшәә рхәалоит,
Нас сылпыртызшәә рхәалоит.
Шәәпшык нахәалашоит хара,
Ажәцыс аәблақәак – хара.

Са дсыңсахызшәә рхәалоит,
Нас сынлыжыызшәә рхәалоит.
Гәқәак рыпхарақәа хкәылзуп,
Шәәқык агәыцәқәа реицш хәицуп.

* * *

Стынчза стәоуп уажә аҳиеипш,
Җәара ңша лаҗеыхуп.
Ашәа гәхьяазгаз ахра еипш,
Аҳкәажә сылзыңшыхуп.

Аңныш шкәакәәқәа ахәраеипш,
Җәыңха-җәыңхак рымоуп.
Изызхымтыз аҗба еипш,
Амра амшын ихгылоуп.

* * *

Сыршьхьеит сара Римаа,
Абырзенқәагь – хазы.
Иахтысуаз схәарыма?
Ихынхәыхуан сыңсы.

Сыршьхьеит сара аңьамқәа,
Инґыцәаарц суахта.
Сыңсымқәа – сыбзамқәа,
Саацәырцуан еиґа.

Сыршьхьеит сара арабқәа,
ґырқәтәылагь сбылхьеит.
Ргәы иґамқәа, исзыңшзамқәа,
Дырәегьых сеиқәхеит.

Сыршыуан сара ақыртқәа,
Уи сшыам снахырқьо.
Сәагылон, атәымқәа
Уа мцак нарґаґьо.

Сшыа шәахстақәа унымцыргь,
Сыңсадгьыл иутәуп.
Аха сыбызшәа хцәызыр,
Уаргьы – саргь хаґсуп.

* * *

Иахароузеи амра ааҗсацәазар?
Ғнак ала адгғыл иахыкәшеит.
Ғнак ала ажәѡан иаґыкәшеит.
Амѡан иара амчқәа каҗсазар,
Изцьоушьозеи җсшьара хәа ицазар?

Иахароузеи амра ааҗсацәазар?
Ах, шаґа шәтыц рызнырхәзеи?
Ах, шаґа шыац аанагазеи?
Ааҗсара азарц аґаххазар,
Инышьґалааит, ус иагәаҗхазар!

Иахароузеи амра ааҗсацәазар?
Ах, шаґа цәыуабжь ахәзеи?
Шьеи лағырзи шаґа абәзеи?
Уажә аблақәа тынч еикәыҗсазар,
Ғымґ ирцдысла, иузырцдысуазар.

...Ех, шаґа еикәшара азынхәзеи?!

Q-УАРБАК

Қааца насып, сиуар баа,
Қааца пхара назхаақәырға.
Қааца аамста, қааца уарба,
Изырғагазеи, иехәа-еырбо?

Жәәан цаулахь изхалазом,
Ихалазаргь иаңсыхәоузеи?!
Хьтагы алазом, мрагы алазом,
Аңсы ухәеит хәагь иаңсыхәоузеи!..

Сышьхауарба, уа шьха-еырба,
Уа зыгәагыра кыр сгәыгырғау.
Уа сы-ңсаҕаа, уа қаа-ларба,
Qазарақәак зегь здышәарғау.

Еижәыланы, ирыгәдылакны,
Аңшатлакәқаа нағатәаауеит.
Амаңысқәа инарңыланы,
Амцәыжәәала иғнарцәаауеит.

Қааца-еырба аныҕамлогь,
Уа қаацакағ ихьшәашәахап.
Сышьхауарба анзымңыруагь,
Сышьха дуқәа инарашәахап.

* * *

Уа хысбыжык мыргакәә,
Сахьзаанза сҕахәы.
Иантҕьозгыы смырбакәә,
Исықәбыршәт ахы.

Сегьыкоуп, сегьыкам,
Ех, бажәа заахаз.
Уа уоуп, сыцшаныкәә,
Шьта схьаакәә ззынхаз.

Уа сыжәәан хәашьызаргы,
Ицқьамзаргы сымшын.
Абцъарда сыбшьызаргы,
Лабжышда сбымжын.

* * *

Абар, хэынцэырқапшы
Ачынңеи акы еибырхэоит.
Са саштеи шыжь шэаңшы
Гэаныла еибаныхэоит.

Уа, сгэахэа аеанраалан,
Аесыднатдоит сеытцэќа.
Уи дэықэлап ибналан,
Саныќамло аенытцэќа.

Макьаназ сааугэытцак,
Снаскьагала сгэыѓра.
Сызхьымзац сахырццак,
Уахымццакын сныхра.

Хра-зышқэак ирхытцыз,
Шьхауарбак насхалоит.
Амтэыжэабжь иацрытцыз,
Аңхараѓ сынхалоит.

Сацэызыр, нас, уигы,
Ахаангы ихынхэышам.
Са сзыхьгы сымшынгы,
Ўазнык иртаңшышам.

Избоит хэынцэырқапшы
Ачынңеи акы еибырхэоит.
Са саштеи шыжь шэаңшы
Лаңшыла еибаныхэоит.

...Зегы сашэақэа рхыхэхэоит.

АШӘТ АНЫШӘТ

Иҕам сашьтам, иҕоу сышәт!
Зегь хьшәаны иаауеит сынтәа.
Цыск чырчырит ашәт анышәт,
Ғык кыркырит: пхароуп шьта!

Апшқа дкьаасит: «сгара хышәт,
Амра сан леипш снаҕапшып!»
Пдхәызбак дцәыртцит ашәт анышәт,
Шьта шәахәала лхы лҕышып.

Арҕаш трысқәа рыбжьқәа дыршәт,
Пдәфи-хәәарей инархыгзо.
Абырг ддәылцит ашәт анышәт,
Гәыгра-гәырғьарак латцо.

Адгьыл ахәра ашьацқәа иқәдыршәт,
Цьара сардысра ҕнатуеит.
Ғада сыңеит ашәт анышәт,
Ашәт анышәтуа сашәагь шәтуеит.

* * *

Ахычпапырқаа хэмаруа пшыаала, пшыаала,
Адэыкакацқаа шэыга хкыла иршэуан.
Даргы уаҕа рееилархэон еакала,
Ашэтқаа ахыглаз дача знык ишэтэуан.

Маза еицэажэан, аапынроуп шыта ипыркуеи?
Адуinei ахьяақэа зегь цэахын.
Убас еинаалон ашэтқэеи ахычпапырқэеи,
Сара урт сахьрыхэапшуаз смыцхэын.

* * *

Ғагалан наскьоит, ихьтакуп,
Еитцалоит ацәаша кынфалақәа.
Уа сгәатцакны мцак еиҕакуп,
Ахьҕеипш исзалаблом сгәалақәа.

Сгәыҕра сымпытырҕәгәа иступ,
Макьана снацәкьарақәа мдысындаз...
Ныңкарстак сыблақәа ахуп,
Сабчарах баша дымхысындаз!

Сымшқәа ак тацәуп, даеак тәуп,
Избоит хара исафсхьоу рцәарақәа.
Сцәаматәеипш урт зегьы схатәуп,
Сажәа агәра ргоит акатцәарақәа.

Шьта ахауа ҕацоуп, даеакуп,
Азазақәа еихәләтәхәоит еидтәаланы.
Аеы агәреипш, аңша агәра ңыртуп,
Аңкақәа дәықәлеит еишьталаны.

Сызтымгәаз акы алахь еиқәуп,
Ирыцхасшьоит ацәкәырҕа карақәа.
Ацхқәа рееитцырхт, иауп,
Агарашәа гәхьяаргоит агарақәа.

...Ашәт тақәажәуп.

* * *

Ихамбазакәа амш аухеит мышрақә,
Тыпқа қагәа амра лыхцәқәа лқоит.
Пшатлакәушәа сеы асуеит уажә ашақә,
Амш изқылаз җырҗыртоушәа абоит.

Амш аухеит, узаццома хара?
Рыхқәа шытыхны ашәтышқәа җырбоит.
Ашьхыцқәаггы згәыргъом рызхара,
Амш лашара шәтаазартоушәа рбоит.

Амш аухеит маҗ-маҗла мазаны,
Амш аухазар – сымҗақәаггы аухоит.
Уа исыхьчошәа җсызқәак җатцаны,
Нас азиас сҗазысуашәа збоит.

* * *

Абла еитцыхны, агәы еихыкка,
Дәхәыңш лашак җырбоит.
Пшаласык абжыы мырга,
Замәқәак арбоит.

Исыңхьоит цыс иатцәак гәыкны,
Наҕза, наҕ хара.
Сахьнырцшырц аума ашәаны,
Иниасыз сәара?

Шыцк збартоуп, иаацсазом,
Скарахт, гәырәа-хымт.
Уи абҕыцқәа кацсазом,
Сацашыцуеит җымт.

* * *

Ажәцәеимаакәа сышьоуп,
Ацытәа рҕаҕсоуп.
Шьамѡақәак срынгәышьоуп,
Еикәыршоуп, иааҕсоуп.

Ихәтәуеит ала абыз,
Ахтынрахь шәнеиха!
Уа Леон мцабыз,
Диабашьуеит ҳаға.

Срылоуп сарггы уаҕа,
Арцәаахәа сыхәхәо.
Сыңшәмара сахгәаҕуа,
Алѡақ сәанахәо.

Иаѡнагаз джыагәышьоуп,
Идгыл даҕәҕсаауеит.
Ажәцәеимаакәа сышьоуп,
Ахарантә саауеит.

Ех, Қылышь ахатца,
Ихатцара ҳирбеит.
Аха хык игәатца,
Кылблааны иагеит.

Уи сихатәагәышьоуп,
Сылабжыш сәашы.
Ажәцәеимаакәа сышьоуп,
Сжакыақәа сәачы.

...Дрыцхауп зегы зхашту,
Зны хра-гәык саҕоуп.
Ажәә схәоит Лыхнашта,
Сыжәлар сырхыцшоуп.

Жәытәи-ҕәтәи еилышьуп,
Сыҕоуп, сҕахазом.
Ажәәеимаакәә сышьоуп,
Урт бзынцы ихазом.

* * *

Ашыжь иаҥахгәышьязам аҥсра,
Амахәәатдәҥья аерыкәыршан иакуп.
Уи дунеик азымбазацт азхара,
Игәынқьзом, аха алахь кыр еиқәуп.

Сдырхынхәуеит наҥ хәыцрақәак хара,
Акгы сыгым арцәаахәа сыхәхәарц.
Сашьцәаггы ирҥахгәышьямызт аҥсра,
Рыесыларцсны сыркын еиқәсырхарц.

...Амчыда сара.

* * *

Уа гәыҭрақәак азеикәмырхеит атцхгы,
Ма иабаҭоу цхарак иара аҕынтә?..
Изхәартазоузеи амца иҭсыз, уәатцхарггы
Аццышәқәа наугәыдыҭсалоит ҕымт.

Наҭ адәныҭа – амацәыс, азхыцрақәа,
Амахәқәа рыбҕышлақәа рҕышәшәоит.
Лылабжышқәа ирытцәцәыуо лхәыцрақәа,
Ацапырхәа еипш, сырхәарыр хәа сшәоит.

* * *

Спацха ахьта атаауеит,
Ушьта сзырцхари?
Исықәгәыгуаз акәицкәа,
Рыбла еикәыпсахьеит.
Схәыштәара сазгәаауеит,
Иахароузеи уи?
Иахароузеи рыцха,
Уаҕа амҕы нцәахьеит.

* * *

Игылоуп атла, атла гылоуп еилѡаны,
Уи афымтра адггыл иқәтәоит гәырѡаны.
Адыд иасыз наҕ ибналахьеит аеза,
Хараза.

Игылоуп атла, фымт ифыцәауеит маҗ-маҗ,
Пшак нацәхасыр абла иныцҕьоит акакаҗ.
Аапынроуп, аха ашәтқәа шышәтыз абазом,
Акггы аҳазом.

Игылоуп атла, ех, зегь башоуп, зегь уаароуп,
Зегь азеицшуп, акәша-мыкәша зегь дамроуп.
Сахәацшгәышьоит, ушьта сыхәрашәагь мыцхәуп,
Җа ҳаицхәуп.

...Игылоуп атла...

* * *

Ас җашышыак збахьада?
Амра җытәәхра иццакит.
Уа радеда! Уа ридада!
Арҗаш ашәәқәә җнарпит.

Ажәәан шыаңаҗ – уаха ачара,
Аетә уа җацаагацәоуп.
Амза-җаца бла җыңыңыара,
Мца матәала деилахәоуп.

Аха амахә дцәырымтцт, дынхазеит,
Анқьахтцәәцәагь сымбазеит.

АСАРКЪАЛ БЫЖЬҚӘА

Еиныџуа, еиваџуа асаркъл быжьқәа гоит,
Жәәанахь иџшуеит ауахәама.
Асаркъл быжьқәа гоит, сара маџк сеихыккоит,
Уашьтангы хькаларцаз еикәхама?

Иџкан аамџак, ауаа реиџш дарггы ршыуан,
Ирымадаз, рыџџа, ирџынхадаз?..
Аџдыхәтәантәи рыџџәабжь ашьеиџш инкашуан,
Настәи зегь хьааны изыџрадаз...

Хьжирақәа, хьныхақәагь хамырхуан ус,
Ихәхәон: ихәихәада, ихәихәаузеи?..
Ахкаара еиџш хәиужьын, даґын дасу иус,
Аха иахчаґеи, таџк хара ихәузеи?!

Иџьасшьоит зееиџазџак аамџа иатәу,
Уажәыгы хә хәашара анырхәо.
Хәра цәгьоуп ианырбылуа угәыџгра зхьыџшу,
Узрыџџьо, узаазо, узымџаныхәо.

Ашәақәа рирџа, рынхарџа агәқәа роуп,
Урџ рымаџ ауроуп изыџкугы.
Аџџьаџыџ иамадоу ажәақәа џхоуп,
џџхаражәхәара руеит ианутәуггы.

Еиныџуа, еиваџуа асаркъл быжьқәа гоит,
Сзырџуеит сара слымхақәа кыџџа.
Асаркъл быжьқәа гоит, даґеа мчык агәра згоит,
Ғәыхшәартас хумкын, Анџәа дузза!

* * *

Сгэыла уа лашта лыцсоит,
Итцылхуеит уаҕа аҕыцэмыцэҕэ.
Сыблаҕэа лыкэа интаҕсоит,
Сдысхама, срыцаҕыом сыцэҕэ.

Сҕаза ианыстсаз затэхеит,
Адэазаҕы шытоуп ишанхазшэа.
Лашта сыҕсы хаа тахеит,
Уигы лымпсанда илымбазшэа.

Цыс быжык ааскьоит аразҕеипш,
Ашыыжы аҕыхара лҕысшыоит.
Лашта тшэахеит лмаҕреипш,
Дызхылтыз дыҕхэызбамхац ҕыыршыоит.

Хэыцраҕэак зцаарк сзааргоит:
Уабаҕаз, уабазыз уажэраанза?
Саҕхацэар сдэазаҕы ҕоит,
Аха сыцэҕэа ҕсыртлеит иааҕсазаанза.

...Сгэыла уа лашта лыцсоит.

АРЦУ

Иудахузеи, арцу,
Ашьыбжь агэаны?
Са сыбжьгы усырхарцу,
Уааигэа снатэаны?..

Сдыраацсеит мхэыццэак,
Сееитаскит, субар.
Урылабжьома уфызцэак,
Уеылакны унацар?

Сгэалақэа зегь уасхэар,
Угэгы хьаала итэуеит,
Цьара сыхэрак фасхэар,
Ғацьара иаатуеит.

Уа биракшэа иухарсуп,
УеиҒырбо убызшэа.
Са сбызшэа инагэтасуп,
Исызхэом агэшэа.

Умацуп хэа уаныршьо,
Угэатцгақэа фытэцэоуп.
Аха ухы аныкэнушьо,
Иубахьоу иреицэоуп.

Тэым ашэак уарцхарцу?
Жьагоуп уи зегьы.
Ғаршык уахэхарцу?
Сыхьчазам саргыы.

...Арцу хэыцы, арцу,
Ғаикэшэарушь уатэгы?

* * *

Уа, шәйрҗаҗоума дызлыху?
Ғазәы абас дсымбац бзынҗы.
Лгәыхәҗқәа рыла азы шыҗылху?
Ирхынхалоу лгәыхәҗқәа азы?

Дҗоит ашышыхәза, дыхиаала,
Агәы ғылкаауеит азымыж.
Ус, даасҗачҗоит җшыаала-җшыаала,
Лыбла гәыразқәа насхыж.

Истахуп уи лышка снырыр,
Аха хәыцрак сахҗашоит.
Уаҗа азымыж мҗак хаҗәхылар,
Хәыҗагы хҗалымҗыр хәа сшәоит.

* * *

Сан лыңхныга ахәа хьшәашәа иеҳәатцаны,
«Абас утынчха» – аңша гәамтц неикәыртәаны.

Лмыркатылҕыгы иаха иҕасхәаз ааҕсыртын,
Амҕа сныкәылт, сырахә илахаз ңшаатәын.

Ус усзышьтуам, – маҕык сышқа иааццакит,
Абызшәала тынч саҕцәажәо ихынсырхәит.

Зылан дцәырҕьейт: Усҕашәатцәҕьейт, анцәа иныс, –
Лхахәыцк налжәаан, илсырхәатцәҕьейт мақьаҕсыс.

Сцәыҕьа неицрарсны, аҕстаа мцала дыршәаны,
Сҕыба интастцейт счақы исцәызызгы ңшааны.

Акырцх жәылон аҕыккаҳәа, абжыы митәын,
Аха изахымсит, аҕыкхыш уа инкасырхәхәын.

Абна сылоуп, иара тынчуп, шәазыңшы!
Ихызҕахьейт сара зааны сеиха аҕы.

Шьта аҕта еикәара хытцны идәықәлон хараза,
Дәык сазкылсит ус сышнеиуаз иңшзаза.

Уа ахышәахәа рымтаҳәмаруа сырахә хәуейт,
Урт срызгәдууа, жәйтәи-ҕатәи рашәахә схәоит.

* * *

Сымшқәак башаза сыржьома?
Жәижәых кабеиңш сырҕәычны.
Урт срыхәшәтәуама, ма срыжьжьома?
Сыхә ззымшъаз рыхә сдыршьома?
Исдырбома дук хәычны?

Аңыныш илаңш уңамшәандаз,
Даауғагыларгы уаҳәа хыз!
Ашьхауарба ахзы аламшәандаз,
Зңа иахыкәшо ҕык мшәандаз,
Цыси-хәыхәигь убла рхыз!

Аңсынкәа ашхам ухнагзазар,
Хәшәыс иара аитдырпхьоуп иатәу.
Цьоук ршьыцра рыламзазар,
Рыци-рышәи ужәыртказар,
Учха хьамтцоуп ирҕәктәу.

Утәхәа ицыз амца иаблыз,
Лажь иахьампшыц – зегь цауроуп.
Зыламыс иатһызхыз абыз,
Ҙың азықәңаф, лабыз-ҕабыз,
Иҕоу-иубахьоу иреицәоуп.

Хы-бираққәа шьала ишьтыхуп,
Зымчра змаҳкьазгы ирмаҳаи.
Уртқәа гәазымтаз дтәитәыхуп,
Умҕахәаста саркьалыхуп,
Иуцапымеааит, аҳаҳаи!

Уа нахъхьиза икыдуп цэҕыарак,
Баша икамшэааит ухэымпал!
Ацьал акэзар – уи зынҕыарак...
Аха иақәмыз цыхэаҕцэарак,
Алҕақ иалымзыц акәал!

...Уаб дузасуеит асаркьал!

ИНАГАЛА САЖӘА – СУАСИАТ...

Смота Инал изкуп

Усоуп, са смота хәыч, усоуп, Иналхеит,
Икараһаз сымшқәа ургәыхәшәхеит, урмалхеит.
Үоурых дук иаңашәхеит уансаҗәаха схысра,
Бахәыкғы снагәыдыңшылт, игәыткыаганы аҗысра.

Сиетә икыдлаз сыңсыхәшала уҗасхәхәоит,
Укәеи-умагреи нас суасиатқәагы нҗасхәоит.
Аамтакғы сазхәыцуеит – биңарак ишәытоу,
Бжаәаза-бжаәаша, егыблу, егышәытоу.

Иңьасшьоит ирылшоз хабдуцәа рабдуцәа,
Изларыхьчоз хәңсадгыл хәхә мырцәа, хәң мырцәа!..
Урылаңш, урзызырә, ак дмырзит хыбракқәа,
Ех, хә хыбракқәа – о, сыжәлар агәәкқәа...

Цыоук шыамәала инарцон, цыоук хәдгыл хәхыргон,
Хәичырчан гыгшәыгҗас, цыоук рыхызыкәа тыргон.
Цыоук алкааны ишьтырхуан, изҗугы рымзацызт,
Хынуаагы, хәи цыушьт, насыпк хзаарымгацызт.

Хтың хызыкәа еицакын, нас хәжәләкәа ххыхын,
Хмилатрагың ңсахын, хаз хәбызшәа хҗыхын.
Абахҗәкәа ирхыкәшаны ақәыңмакәа уууан,
Уа иҗаршыуаз, аҗзамцқәарҗ рыңсы хаакәа цәыуон.

Хазхысхыоу, хәзцысхыоу зегь зласхәари, смота,
Зышьҗамҗа зхәамгы дзакәхозеи, дызтәхода?
Хәымаакәа, ххымаакәа, жәытәтәи хҗырпынқәа,
Хыыкқәа, хсаркыалқәа иузнарпап ак цымккәа:

Шаҗантә уа Лыхнашҗа ҳа ҳхьяақәа ҳхәахьюггы,
Шаҗантәггы ҳайдгылап ҳәа уа ҳахәхәахьюггы.
Цьоук хишара шырхьчоз, цьоук шахоз аганахь,
Ишхьатцуаз цьоукы-цьоук ичышәмьызт ҳәа ҳалахь.

Уи ашҗаҗ деицралан дышцәажәоз уабдуггы,
Ифызцәа фырхацәак гәыпжәарала ишшыуггы.
Акылпшыџцәа – абызқәа шхашьҗаз ҳахьнеилак,
Аҗәрышьқәа ишырмеигҗоз урт «ххылапшцәа» рхеилак.

Ана-ара мцашоуран, дад, җамаҗ еиҗасран,
Амгәауаа рзыхән, уи зиас мџасран.
Ускан, ашәапшь лаша даалҗеит аҗьыза,
Пхьызггы дсымбацызт уи аибага ифыза!

Имчи-илшареи идыррақәеи еицнарго,
Игәаҗреи, игәыҗрақәеи, ихәыцрақәеи еицнарго.
Иҳақәлаз ҳаинышәап ҳәа «җәышцәак» шиҗыхоз,
Хҗеицәа драпгылеит, шыҗа дарбан ирыхәоз...

Урт аҗа ипсырҗақәа кылкааны игәартон,
Рқәыпшрақәа иргәылҗны, рыпсәдгьыл рыпсқәа артон.
Амацәыс җәаа-җәаауа хыхьынтә илбаазшәа,
Ашьажәыџцәа цҗьашәҗьан, аҗшатлакә иагазшәа.

Хнеиуан ус хиаaira зҗахқәамьыз ҳариааниуа,
Акьрза ихәанҗазаргь, ҳабжьқәа аҳара инаџуа.
Хәдсҗыхыџ дбылгәышьон, дахбомьызт, хзимыхәеит,
Христос ишизныҗәаз, уи хҗьыза хизныҗәеит.

Хашпәҗоу уажәы ҳәа аума узсыхәапшыз, смоҗа?
Сҗеицш, ура иуцәыззәаз нас уаҳа изасхәода?
Еиҗах сара сыжәлар рхи дареи еизныжьуп,
Сшьам лаша ахы-атыхәа ахкаареицш еиужьуп.

Иаххытцэеит ханшээртаз ибналаз аҕырхьшыкэа,
Риартакэа ирылцуам урт цха мхатцэк нарҕымшыкэа.
Еибатцэахуа ихалан, рышэшьырақэа хҕаршэуа,
Ртыцқэа ирхақэартуеит мцыхэашыкэак харжэуа.

Напцэы-шьапцэы ахыуардын дақэтэоуп,
Напеибга-шьапеибга ауаргыала дақэтэоуп.
Ацэкэырц анжэыло еицш, ижэылоит атэымкэа,
Сыцсадгыл ҕыт-ҕытла иртиуеит хаз ацсымтэқэа.

Хабызшэа ҕыцэаауеит цшыаалаза акэиц еицш,
Хира акэзар, афарқэа имтадырсуеит атэыц еицш.
Рыжэтэлей, нас гэырлей хара аамтақэа ххаагоит,
Хацкэынцэа кэақэаса хамоақэа ирнахгоит.

Атыцаз зэызтиз – гэнахарак датцоуп,
Амалаз зэызтиз – гэнахарак датцоуп.
Дсыуоуп хэа зэызтиз – гэнахарак датцоуп,
Дсыжэлоуп хэа зэызтиз – гэнахарак датцоуп.

Хыхьынтэ харцхап хэа шэахэас хазыцшузеи?
ҕыстэуеит ишсылшо: хабацо, хазҕэузеи?
Цьоук цшыаала инасаоцуеит, ак цхаршьом, ак кэныршьоит,
Ахара имхэыцуа, схагахаз цыыршьоит.

Усыраацсеит акэу, Инал хэыч, Иналхеит?
Еитциуа шэзыхэан абартқэа зегь уалхеит.
Шэызтацто хэанцоуп, дад, ишэзышьтыхрыма, смоҕа?
Шэымоа хароуп, дад, шэзанысрыма, смоҕа?

Ишээртахоит хтэыла уи ахэрақэа мжыыжыкыр,
Еилыршыааз сьжэлар агэы рызмыршышыкыр.
Узха, уара сеиҕамс, нас уқэлацэа еидкыла,
Ааит, ахахаихэа, уа рацхэа унагыла!

Дунеи ду иахшәыртәа хьыртәатәа дгьыл шшәымоу;
Ажәытәза хшапшәымац, уажәыгы хшапшәымоу.
Ҷабацәа рабацәа рхатдара шшәылоу,
Ҷамцахәкәа мыцәарц, ахымцагь шәшацыло.

Харада икнархаз – зегьы-зегь рзынгьы,
Ҷанацәа ирхыргаз – зегьы-зегь рзынгьы.
Ахара ихыртцаз – зегьы-зегь рзынгьы,
Ҷиааиракәа ирхьымзаз – зегьы-зегь рзынгьы.

Ускан скамларгы уа схьаакәа сырнышәап,
Итынчхап ҳапсцәа зегь, ишәтышрахап снышәнап.
Сажәакәа нагала, сеилыцча, сгәыраз,
Изызсауам аҶба, дад, знык изааҶәрылаз.

... Ҷааимбартцас усныхәоит.

АН

*Цира Гэынба-Царгэыш илхьзынфылоуп.
Зыңсадгыл зхы нақәызйаз уи лқа гәымшәа
Рафаель Царгэыш фынтәны
«Аңсны Афырхәйәра» даңсахеит.*

Ашәеикәатцәа дахәларшәын ан,
Сеикәыбылуа лхьаакәа насхысуан.
Лытцәаншьап – лқа дихатәан,
Луаз ажәа сгәатца итәхысуан:

«Санышәап усцәызгаз ахы,
Унышәнап снагәзлап, нан, уззырго.
Аха итәымхар изқәуцаз ухы,
Уи акәгәышьоуп, сыцкәын, сызцымгәо».

Ғымтзақәа сгылан сара,
Сдунеи зегь наунагза еитасны.
Аәашьырц атахын Аңсынра,
Анацәа рәаңхьа ашьамхкәа арсны.

АҘЬМАХЬЧА

АҘьмахьча иҗьмақәа иманы дтыҗт,
Ҙламҗакаҗ дамхаҗәан, иҗьмақәа иҗырҗт.

Данҗыха деихеигәо, дымгыло, дымтәо,
Иҗьмақәа дрышьҗала ддәықәлеит деимдо.

Бнак ахьынтә бнак ашҗа... хәқәакгы дырхыҗт,
Зыҗьмақәа ирышьҗаз иара аҗьмахьчагы дызт.

Усҗан ақәыҗьмақәа ирыгзаргы атәан,
Чаран ирымаз, акәаҗ җа иахатәан.

...Аҗьмахьча дгәарымлеит, җаит абаа, җаит,
Иқәлаҗәа, игәылаҗәа иҗаз раҗаит.

Рееибыҗан аҗьмахьча ишьҗала иҗеит,
Ишьҗалаз ишьҗазит, уаҗа имхынхәзеит.

Иҗамлаҗ иҗоузеи, җаи, анҗәа иныс!
Арҗқәа зегь салхәеит сара аҗьмахьча иҗхәыс.

* * *

Ажәа гәылшәәқәак сәашәән,
Ба бгәы хысхит.
Амра бықәымғхар хәа сшәән,
Быцкы бшәысхит.

Амшын шытытдит изқәыршәшәән,
Ағәхәгы ағысхит.
Ацәқәырғ бдырбаазар хәа сшәән,
Са бышьтысхит.

АҢАДА

Егъшьапкъаҕны, ақышәггы хышны,
Акгы азгәамтазо ахаҕа.
Кәышрак амамкәа аҕыркәышны,
Аеқәа ирылоуп аеада.

Хәык инхыҕма, зык инырма,
Уахь ирышьтоуп ауахьад.
Ғцыск уазырма, ан кырккырма,
Арзаақь амшуп иара агәард.

Инҕахәахәан нақ аҕынҕа,
Уи нарылырцо убазом.
Аеқәа еқәами, аеада ақынза
Рыхқәа ахаан иладыркәзом.

* * *

Уа җырзажәи мғәа хың-хыңи,
Ируа-ирхәо агәра сызгом.
Ныңәи рыжәтәи, ңарей тыңи,
Ҙьоукгы уаха җаакы рбом.

Ғәыңрак умам арт зегь рыла,
Ужәлар маңҗеит, еиҗшахеит.
Ех, иуңеиңшишь с-Аңсынтәыла?
Сбызшәа рыңҗагь еимаңтәхеит.

Азәы дыңҗлымуеит ушихәитәра,
Уа уеимызтәөгь зегь рызхом.
Ажәа... Аңсадгьыл... Ахақәитра,
Арт еиңәызыр акгы еиқәхом.

СЫҢСАДГЫЛ

Шәәпшәмца хнапыло,
Ухәрақәа хәицрыцгәоит.
Сылабжышқәа нкыло,
Улабжышқәа срыцқьоит.

Ажәа хатәра ныхоуп,
Д-Аиргьуп инеиҗазхәаз.
Захәа еицамкыз дныхәоуп,
Жәытәи-җәтәи еихазхаз.

Зышьтамҗа збирақым,
Ибызшәагы тәымхоит.
Зҗашәи знаәси зхақым,
Иҗшәмарагы еиҗымхоит.

Ашьха шьхоума рәашда,
Усқан гәала хәарҗоуп.
Уашәа ацәызыр уашҗа,
Уақа умәа антәамҗоуп.

Сҗыххаа сынқаҗсаргы,
Ғәа быжьқәак снарыцлоит.
Ишәыхьчала сыҗсадгыл,
Асаркьалқәа срыслоит.

СГЭЫҒРА

Ғеихак хәа амамкәа икыдхәашо қәоуп,
Уахак уи икылнатцәо икарахаз сгәоуп.
Цгәеикәатцәак таркма, хаз атцх шазом,
Шаргы са сзыхәа рацәак лашазом.

Искәашьхаз санышәап, сзықәшәаз сычхалап,
Мшыннырцә инхазгы сыбжы дсырхалап.
Сыгәтыхакәа скызаап цәашьтдас иххаз.
Сгала, уара сгәығра, ҕа мацк сахьыгза!

Сұынцъ хәыц сызхырбаауа ашәытара ануп,
Ахәрақәа мжыжькуп, уи азыбжак блуп.
Амылхам, ахәырбғыцқәа – анцәа иситаз адца,
Сгала, уара сгәығра, ҕа мацк сахьыгза!

Умцахә ахыцәаз, уқтамхә қалазом,
Хысбыжыла уныцқарста храк иузанцом.
Игәатам, ихәам шақа хавсуеи маза,
Сгала, уара сгәығра, ҕа мацк сахьыгза!

Алу иузымкәаз уи баша хахәуп,
Азрыжәшьа ззымдырыз иахәа цагәуп.
Сышьтахьқа – ашьамқақәа, сапхьақа – ахца,
Сгала, уара сгәығра, ҕа мацк сахьыгза.

Ажәәан жәәанхазом, аецә ацхар,
Уцсадгыл еикәхом убызшәала иумырцхар.
Сунызбом, суззатәуеит, уаасцеицш, слахьынца,
Уеиха, уара сгәығра, ҕа мацк сахьыгза!

АЦАРАҚӘА

Рымцәыжәәқәа дуцәан, рыхшыџқәа ласцәан,
Ртың инхыңраалейт иазымзырџыкәа ран.

Зегы-зегь ирхысырц урт, абнақәа, адәқәа,
Инеиуан реыңсақьо, ирхымзазо ахқәа.

Ран рыцқа агәатца лажышла итаҳәхәо,
Шәабацо, шәабақоу хәа ирышьтан ихәхәо.

Иахьшәартаз, ианшәартаз, ишшәартаз зымбоз,
Иқьалахт, икарахт зылшара агәра згоз.

Ирабжьозгы абақаз, маң-маң иағахон,
Акы ахьшь, акы ацығ, дачеакы абга иахәхон.

Акыраамта еимдоз, урт рангы лахәйт,
Атыңаң ма агәығрак ианиап хәа ихынхәйт.

Башаза иааңсаз шыта тәымрак иатәын,
Чарак руашәа уа шхырцағғыла итәын.

* * *

Ацәкәырқәа ааиуеит акакала,
Рыцыпхьқәа хәмаруеит иахьак.
Срымоуп уажә хәыцрақәак схагала,
Еиқыртцуеит, еилацәоит быжьқәак.

Акгы ацсахуам сықазаргы, сықамзаргы,
Аамта ак ашыуеит, ак ашоит.
Цәыкәбарла еибаркуп арт амшынқәа зегь,
Итабозаргы кәақ-кәақла еиқышәшәоит.

* * *

Ишәарту ахызатәгы шәартам,
Уара уазыхиазар атак.
Хысбжык җаргы иануахартам,
‘Еа бҗарк уаҗакуп уахыцалак.

Уҗсадгыл зҗақым, изгартам,
Уҗсымтәра дарчоит изхара.
...Угылоуп уаҗа дахьубартам,
Еиха уахьибартоу иара.

КӘЫБЧА

Цшыаала иаасыдгылан Кәыбча,
Мацк ҳаалафеип ҳәа исҫағшуеит.
Кәыбча, сла-кәыбча, хыркәыбча,
Абыз снапқәа ирыхнашыеит.

Ианыруеит цыоук раастагы сгәйтца,
Абасгы ак аҳәоит игәынқыны:
«Сыблақәа ҳзеипшызтгы, рыцца,
Уцсадгыл ҳналс-аалсрын ҳаицны».

АМАҢ

Хчатла, ма хшыла иурчозар,
Уаҗхъа иҗақъоит, икәырбзоит.
Ғакхоит зынза абызшәа узхәозар,
Уаншәартоугъ уахьчар җалоит.

Урҗылар иахшаз лабахыла,
Атыҗ урхәашар – иахатәу.
Иужәлоит уа ашхам неидкыла,
Уи амаҗ нхоит ишмаҗу.

* * *

Амза аеырхэаны икынхалейт,
Иахнарбатцэҕьогь зегь базам.
Ғыф танхадак хьтак ицэхалейт,
Шьта ашьапқәатцэҕьагы чақазам.

Ацшәма дыцәоуп, – зымцахә ырцәоу,
Иқәыңшра аеыбгағ изысуейт.
Ғеимаабжык кафыр атцх кылцәо,
Уақа иньшәнап аатцысуейт.

* * *

Уќам, ухатдабжь ахьымгаз,
Уќам, уахьыз ухазы.
Иуфо, иузмырсаз, иузымгаз,
Амаґ еиґш иакәшоит уґсы.

Схьамтрақәа аиашақәа ирхылґыз,
Нахьхьи ґъара бґъартас иґќъоит.
Рыґсы хаақәа сзыразны испґырґыз,
Сызґырґуа сырґыларґ снаскъоит.

СЫБЛАҚӘА

– Ишәтәыуазеи, сыблақәа?

Инытқакны шәҫыабо...

– Мшын ихызлаз упрәқәа,

Зыхабарк ҫамбо.

– Шәзыҫаңшыузеи, сыблақәа?

Цхы-лашә мцәтас.

– Ухәыцра хыблаа-ҫыблаақәа,

Ҫтарбылуеит абас.

– Еиҫа игәхьяажәгои, сыблақәа?

Ишәзымхозеи, таны?

– Узыдҫырбалоз ушьхақәа,

Икараһаз у-Аңсны.

* * *

Ибыргәузеи шәтык еиҗазхаз,
Зыхык еиҗызхыз иҗшааны.
Нас азыхәа шәырк еихазхаз,
Җхарак дәықәызҗо ишаны.

Дтәоуп драхатҗа уажә дҗахазшәа,
Җьоукы еимырдоит, җьоук шанхоит.
Данрызгәамҗоз иихәоз ашәа,
Иахьрызгәамҗазоз ирхәоит.

АМШЫНИ САРЕИ

Нахъхъиза цъара агбақәа ухума?
Умшынра рызгәамтәу имфасыз?
Сынацшреицш, уца хәашьума?
Тәамбашақә цшоума угәы иасыз?

Фымтзо, аха хәыцрашәк аерылак,
Амра аҭашәартә иазцахьоума?
Ацнышқәа ухысуама рәыларкә?
Цхьартак ма цъа ирыцшаахьоума?

Схьаа-прақәа караха еилысуеит,
Сқьалак умфыхызгаша абаҭоу?
Адыдқәа хәхәоит, еиҭахысуеит,
Алашәи амшынқәеи зырдагәо.

...Иҭыцәаауа гәыцрак снаҭәтәхәоит,
Ирхаштхьоу цсытгагашәак сахәоит.

ЗАН ЗХЫРШЬААЗ АШЬАБСТА ЗЫС

Сиатым зыс рыцха,
Уцсы иџоуггы гәйџроуп.
Сабылуеит угәыцха,
Ухәра хьанџа сыхәроуп.

Сарггы, ех, тынхада,
Сани саби сцәызхьеит.
Сашьцәаггы сымшаџа,
Ахара инасџырџхьеит.

...Инџаакәкәалоит улаџш,
Уаагәынқьыхуеит насшәа.
Уан насыџда акыкахш,
Ғыц инауҒакәазшәа.

Алашьџара еинылоит,
Тәымроуп уахьџалакгы.
Абгалаџ цыхлымуеит,
Имлашьуеит қәыџмакгы.

ҚәабкаҒ ахәаџахәа,
Еилашуеит акәаџ Ға.
Тәануп азәы игәахәа,
Ихыхәхәоит ихраҒа.

Сызыс хәыџ гәыршала,
Икараха итәагәышьоуп.
Азатәрахьтә ахала,
Азатәрахь иџшгәышьоуп.

АЦӘЫКӘБАРҚӘА

Цьа ианҕьоит, цьара ианцоит,
Сгәы ианыруеит рхабарқәа.
Иаакышәпышәуеит, инеихоит,
Каҳа-бҕалақәа ацәыкәбарқәа.

Сара ак расхәоит хәа саҕуп:
Лахыы иаңшыз лахынтагәышьоуп.
Цьа хайҕәыгоуп, цьа хайңшуп,
Доус иҳаҕәоу нагзатәгәышьоуп.

* * *

Ус инеиуеит амра, еицакым,
Пшза ифагылоит, пшза инташэоит.
Ажәџан акәзар акгы зхақым?
Шәынтә еилыцуеит, еилашэоит.

Дыцэоуп сгәылак, уа илабашьей
Ихтырдаши ихчынцаны.
џада ихалашьей илбаашьей,
Нас ихнықәтцашьей пшзаны.

* * *

Старшэгэышыоуп хэыцрак абахтеипш,
Сытзамцқәа уа цаак итасоуп.
Исхаршәуп гәырџацәгьак анахәтеипш,
Ҳапы лашьца сымшқәа лашьцоуп.

Итәџасуеит нахьхьи цъара аеацәқәа,
Шьта рышьта зырхода – ирқахьеит.
Исџатәхәоит, исџахәхәоит арацәқәа,
Узырқхода, узырқхашаз хбылхьеит.

...Ҳаргыы ҳарқхатәхеит.

* * *

Ирылсыз аҗаа җшақәа аршеипш, ирхыҗсаан,
Аҗлақәа җшын иҗыгга.
Рымҗаҗ аҗыхәтәнтәи абҗыцқәа каҗсан,
Ухатдоуп, уа гәыҗрак еизга!

Аха абар, уажәы абар, аҗларкәыкә ааигәаны,
Иналагт исылнахырц хык.
Җшеикәхаз ҳнарбоит убри ак ҳаибганы,
Сыбнеи сареи даҗазнык.

* * *

Бахә иацәшәаз, уи хра цағьцағь дызхалазом,
Цәҕьара змам, ихызатәеипш дзатәхоит.
Зҕама ззымҕьо, иҕаматра иахареитәзом,
Зыңсы иамыхәо иңсадгьыл харахоит.

Сгәы иахшаз ауп исшалоз, исгәашьамхыз,
Мцеи фыртыни срылан есымша.
Изхәартузеи, исгәырөеит хәа исқәашьымхаз,
Аха иназгон сабацәа рхыңша.

Уа хьацацуп сашәеи сажәеи – сныхақәа,
Уа ҕахәҕәагоуп схьаақәеи схәыштаареи.
Жәытәи-ҕәтәи инымцәазо – сыгәтыхақәа, –
Сымчымхареи, сынархеи, сыңсреи.

...Икарахеит сдунеи.

* * *

Исҕахытҕаҕам сыһыны адэылтҕра,
Уаҕаҕы цэацэашышэа стыкэкэоит.
Ихышхытҕэо жэһан ахэытҕра,
Амахэ карақэа ирхыкэкэоит.

Ирызнагом ҕыки-бзыки,
Сашэа мчымхақэеи сгэырөеи.
Сымш гэлымтэахқэа рыги-сыги,
Нас исҕаҕтэҕэало аҕшаөеи.

Зегь аҕгэышыоуп уажэҕы сныхра,
Даҕтҕас сгэытҕрақэа еиҕышэшэоит.
Ихҕа жьякцаны са сыхэра,
Ғазэы игэы инташэар хэа сшэоит.

* * *

Ажәван хысын атыртыр,
Уи ашьтыбжь снлашәеит.
Амацәысгы жәәа цырцыр,
Аарлаҳәа инасғалашеит.

Исцәыбналеит җыхәа – җымш,
Ихәра мжыжькуп схәыцрақәа.
Исзынкылом рылабжыш,
Сыбла ааҗса қәрахымзақәа.

* * *

Ашәтқәеи ацарақәеи еицхыцит,
Ацарақәа бналт ианрызха.
Ашәтқәа урт гәхьааго, ирызхәыцит,
Амшқәагы рҗеитаркт еиха.

Ацарақәа хнымхәит еишьтала,
Шьта ахьтақәа ахыцра иафуп.
Ашәтқәагы ныхбалеит уа пшьаала,
Аиқәлацәа ртыцқәа тацәуп.

...Ацхара цагәуп.

АҔСРА

Хангарарто инхацгарлоит цшаала,
Инхашьталоит насша игагао.
Ихадоугь ианхамхтэугь феҳарала,
Ацсроуп зегь здыруа, зегь збо.

Хацьялқаа ахьцшу, хахьырхыгам,
Фырхатцарак илшом азэгьы.
Аира зеипшрахозеи цсра ахьыкам,
Цсра ахьыкам, иажэуеит аирагьы.

* * *

Псшьартак абаҕоу, сызламзашагы салазоит,
Ацэаҕыа еицш сеимхардоит азымыжкэа.
Амш иарлашоит, атцх иарлашьцоит,
Сқалак, ма рыбжьарак иаанмыжкэа.

...Ишэартоуп анышкэа.

* * *

Амра уасхаҕ уацлабны уцалароуп.
Убылзозаргы ҕымтзакәа убылла!
Алымкәа реипш, арҕашкәа кәҕцалароуп,
Изырҕлароуп цшакгы мазала.

Усоуп, нас, ухыц хәыц узмырххазар,
Ухәымпал ндәыкәтцаанза ишыуп.
Шькыл хьынҕалаҕ иажәакәа узурхазар,
Уаҕа шькылкаҕ уҕанатц ухшыуп.

Аҕҕа ааҕсакәа амҕан еихьзалароуп,
Згәыхәтә иаҕхаз рҕызцәа рцымхәрас.
Ахра аикаҕ аб затцә ҕырбалароуп,
Ахра ацәызгаз даҕа абык ацас.

Тәым хәыштәарак хныкәгагас ихтоукзар,
Рымцахә урцәеит зааны ухәыцкәагы.
Хыжәлоуп хәа наҕ убызшәа ныпхьаукзар,
Цьоук цшандагас уҕартцап уаргы.

Амра ангыла цхарак ланатцароуп,
Иахзашаз хазнагомашь хара?
Аҕба дукәа амшынкәарҕ изыслароуп,
Апракәагы неилароуп хара.

АЗЛАГАРАҒ

Абар, аңықәреи рыцқәа,
Нцәеит хәыч-хәычы.
Дрылоуп иңхыз хаакәа,
Уа азлагарҕы.

Аха алуқәа ахуқәа,
Реиҕасыбжь гоит.
Зааны хзыршандаз хәа,
Цхымш рлагоит.

* * *

Сықәиоуп схәыцрақәа схыкәкәа,
Схьаақәа ацшәыман, са ссасны.
Ссаркьа иадхоит ацсынкәа,
Амч атцкыс абжьы еиханы.

Уи сыцрымцзо санаргәамц,
Сцәашьы снаґәхәан исырґсит.
Пцсынкәа цагыа цеит инхьатц,
Абжьгы нашьґала ихынхәит.

Ишыхьшәоуггы шьґа сахьхәуп,
Зегь лашарак рґахуп.

АБЫРГ ИҖСРА

Дызгәапхаз ихъаакәа хыцуа,
Итдыхәтәахь дыңшуп.
Ихәыштаарамца еица зхыцуа,
Ихтарцеипш иажәуп.

Имагәышьам шыта җеихашья,
Иблақәа хаҳәхоит.
Атцх иаларсу илабашья,
Изацәра ахыкәкәоит.

...Иахыгҗагылоу ихоит.

* * *

Иаамацэысуеит идыдны:
Иахэалак, уа иахэалак.
Абар, аңтақәа тцысны,
Еицанылеит мѡа харак.

Иажәа аанѣасит ныҳәаѡык,
Игәгы хьаак икылнатәеит.
Иетә кыдшәеит шәаҳәаѡык,
Иашәақәлацәа дрылантәеит.

Игәаҕтәаҕуеит аңшақәа,
Уа геи-шъхеи иңхеибатца.
Иузынкылом абыҕқәа,
Иццакуеит еишьҕеибатца.

Ех, аңсцәаҳа акгы зымзо,
Иарбан уажәшьҕа имактәхаз.
Еилкаагәышьоуп зегь ахьцо, –
Сара соуп итәыуатәхаз.

* * *

Нахъхьынза ахаскын ецәа аахъахын.
Адәышәтқәа сабитқас иихъахын.
Ашьхыцқәа еишьталаны ицон,
Сыблақәа қхызырла избон.

Ахрақәа асы шкәакәа ныхны,
Исыңхьо исзыңшын рыхқәа шытыхны.
Ирхакәашо уарбак ҫырбон,
Сыблақәа қхызырла избон.

Жана наскъага дтәагәышьан,
Қхъарца қшзак игәытаҳәхәа икгәышьан.
Иашәала изамғақәа ирбон,
Сыблақәа қхызырла избон.

Ақстхәақәа нақ изытхъахын,
Ажәфан азыхъ еиңш ицқъахын.
Ахышәахәа гәхъааганы испон,
Сыблақәа қхызырла избон.

...Сҫыхар хәа сшәон.

* * *

Ашьхақәа гәхьяаргоит асқәа,
Ахьтақәа еитдырхуеит рхыцқәа.
Аехәшьцәа ирыхшәазшәа ркасқәа,
Агаҕа ихиалоит абҕыцқәа.

Апхыз еицш тагалан ҕнатуеит:
Ихацәоу, саанышәкыл, шәсыхьза хәа.
Хьаакәак айрыз еицш сдыртәуеит,
Амцәыжәақәа карахоит сгәахәа.

Имчыдаха ицшуп ақырдуаг,
Ибналоит ацсаатә хыма-цсыма.
Цхарак сҕахуп, аха иааг,
Истәыз, сызтәыз зегь шәыцсыма?

Акалашәа рееитаркт адәқәа,
Ргәы иаахәо, ргәы иалсуа узгәаҕом.
Ацтақәа, ацстхәақәа – атәқәа,
Аурт цәҕьақәа рхыччоит, иршаҕом.

...Рхышьтрақәа ирышьтоуп асқәа.

АЛАШЬЦАРА

Исмазеит цқа убаха, узхәыцха,
Убжы мыргазакәа уццакит.
Умрамзаргь, уаацәырымтци, рыцха,
Ушәтымзаргь, умизи, уцсит.

Иуаашьаз, иуцашьахаз цъазшьо,
Лабжышқәак тлақәак ирфышәшәоит.
Сухьтәыуом, са издыруеит сымфашьо,
Мышкызны уа скәыбафә ҳаикәшәоит.

* * *

Атх җемирза, мшәән, иабаца?!
Хәыцра хьшәашәак насхьырша.
Сшыц лабашья цшьяала аенадтца,
Исыцхьягәышьоит җада ацша.

Иҗагәышьам зынза тәашья,
Аха сыхара ааигәахеит.
Ихраҗысгазам слабашья,
Җыаланыцгага блахеит.

* * *

Уабцъар мыхьшэашээрц унатцхароуп,
Амца ахьыцсыз хэыштаарам.
Улабжыш қәа-аацсоушәа унатцгәароуп,
Тәыс иқамларц иуаарам.

Уиетцәахә нухзар ухәыцрақны,
Иахькыду еиҳа амч кәадахоит.
Сыхара иааигәахаз сгәыцқакны,
Агәы лашәқәа рфыхо снейхоит.

...Сыхәрашәагь схәоит.

АҖАЦӘ

Ианытќьатәҗьо – аихамца,
Иаанҗасыр – аҗәцә.
Хаҗәык ацлымхәа ықәцә,
Уажә ицәоуп аҗәцә.

Иахышьтоугы амшра,
Дунеик иакароуп.
Ашьра акәым, уи аарцшра,
Узтымгәо цәгьяуроуп.

* * *

Аңсра аламгеит, мап, сара сыла,
Саҳэаргы са сыла инцэазом.
Аңсцэаха данужэла җыҳэцэыла,
Уҳэҳэеит хэагы убжыцэҗыагы ухьзом.

Ускан, ауртгы аҗакаргы,
Ғыцкаҗ еинышэоит, еицшхоит.
Са сьдгыл сыцсыбаҗкэа агаргы,
Сыцсыхаа сыцсадгыл иатэхоит.

* * *

Ҳаимқалацәоуп ҳазегь, арахь ҳҳаз-ҳазқәоуп,
Азәы дбахза, длахґыхза ґазәы икәа дтатәоуп.
Азәы шькылк дахьынҳалоуп, ґазәы имгәа датәуп,
Ҳазгәылцыз аира акәзар, егьтәуп, егьтацәуп.

Мқак ҳаицангәышьоуп, арахь ҳҳаз-ҳазқәоуп,
Азәы идгьыл иґсы аиґоит, ґазә ґыпк игәырқоуп.
Аамґак еицаҳзеиґшуп, еицҳаґоуп зегьы,
Адгьыл ҳазеиґшуп, ҳаилнаҳуам азәгьы.

Ҳаимқалацәоуп ҳазегь, арахь ҳҳаз-ҳазқәоуп,
Ҳнеицылоит, ҳааицрытцуеит, азәы дґоуп, азәы дпаґсоуп.
Азәы иашьцәа ндыртәозаргьы ибжьык уаҳазом,
Иҳазыхәа ддауаґшьуп, дааґсом, дагьшәазом.

Мқак ҳаицангәышьоуп, арахь ҳҳаз-ҳазқәоуп,
Зықнуцґа игроу цьоук ҳаґыла «иразқәоуп».
Угәатца иурґҳазгьы азә дықхаланы дцеит,
Зашәахә зҳәазгьы дзеиҳаз «дрымбазеит».

Ҳаимқалацәоуп ҳазегь, ҳаиґысуеит, ҳаихьзоит,
Цьоук ашҳам лартоит, ґа цьоук ашәтқәа раазоит.
Азәы – зааны, ґазә – насшәа ҳтагаланқәа ґшуп,
Аґыхәтәан зегь хзыҳәа аґсра хьшәашәа хәшәуп.

...Ҳаимқалацәоуп ҳазегь.

АҒБА

Уаха изықәпом, инзааӑрылеит ҫшыаала,
Амш анґыхоз аґба дузза ҫсит.
Хыхь ихалоит ацәқәырҫақәа еишьтала,
Аҫша хиаало шәәҫьхәара иласит.

Аҫсабара лашәхеит, иабазом,
Ухәхәаларгы ухәхәабжь аҳазом.

Аҫта хәашьқәа еилагьежьуеит, еижәхысло,
Ацәҫыхәәқәа рыцқәа ирыбжьакны.
Аҫсахыщәә – аҫнышқәа неидысло,
Даеа ҫбак иахыкәшоит ихынхәны.

Уаха уи сқьалак алахьынтдам,
Аҫырсалгы аґба иаҫахзам.

Иқыҫьқыҫьуеит ҫҫазаарак агәатца,
Амшын аҫаҫ лашьцацәоуп, ихьҫоуп.
Уа аґба дузза аееикәнакит назаза,
Алашьцарагь ан леиҫш иахатәоуп.

... Аха аґба дуқәа анымзисуагь иҫбоуп.

СБЫЗШӘ

Ажәван даналаз дмацәысуа,
Зеицш даҕазә дамбацыз дгьыл.
Мцабзны иахәа унаҕысуа,
Ицыз уа уоуп Аبرىскьыл.
Иумамызт, мап, ухы азхәыцха,
Иухыцзозеи, ех, сбызшәа рыцха?!

Аетә нҕеитцаанза ихҕала,
(Дрыхьзаанза шьхатәыла иҕахоз)
Урхагьежьюа аишьцәа гәырџала,
Уа уакәын жәа-пхала изырпхоз.
Ашьтахь дудәыуан Сасырҕәа,
Гәырџашьтых сбызшәа, гәырџа-ныҕәа....

Дамышьтит, храк даҕҕагәышьеит,
Шәарыцаџк иеиттых дышьтан.
Аарлаҳәа ицсы унахьзагәышьеит,
Нас уара уакәгәышьан иан.
Деиқәукуан иугәйдтәало игәыцха,
Иуасиатҕы узынхон, сбызшәа рыцха.

Алџақ нахылҕьон уажәы-уажә,
Еимаркуан наҕ-ааҕ Ацсынра.
Амра атқыс атх еиқәылашә,
Уахьнеилак иупылон уара.
Сныхәацхьыз – хыхь Анцәа иҕнытәи,
Сыгәынқьреи, сҕатәи, са сжәытәи.

Қылашь, нас Леон афырхатца,
Урхыкәшо маза – ажәак ухәон.

Ахыццышәкәә анакәкыз ргәатца,
Итҕьяанзагы шәшәартоуп хәа ухәхәон.
Уатцхын угәыҕра рахәыцха,
Бираҕрагы ууан сбызшәа рыцха.

Аҕбақәә аннеиуаз еишьтала,
Уцәаатцәауа урышьтан уара.
Ацәкәырҕкәә ууазкәә нрыхтәала,
Ацсаатәкәә урыззон шәацхәара.
Иухәлатәон улабжыш сырзха,
Ушдеикәхәзеи сгәыхь, сбызшәа рыцха?!

Җаит абаа! – урыҕхьон «Къаразаа»,
Җаит абаа! – ирутон шьамхык.
Ирхәуаз духәшәтәуан уара аҕаза,
Иуқәшәоз уазеикәкуамызт хык.
Зашәәхә наунагза ишьтыхтәу,
Сынарха, сьынць, са стоурых ду.

Абахта – саҕара унтацалан,
Назаза урхәәеуеит хәа иаҕын.
Имиц рыҕсыхаа уҕсы алан,
Сыҕсадгьыл уеаларҕсны иукын.
Удацкәә ҕамларц урбылгәышьон,
Аццышәкәә цҕьо уәеихагәышьон.

Урзымшьит ацыхәтәангы иуқәлаз,
Q-ҕаф дук урхуп уцханы.
Аныхеиҕш сунықәлап, иунықәлоз,
Уаныҕам, акгы ыҕам Аҕсны.
Аҕбеиҕш аҕшатлакәкәә угәыцхәә,
Унеила сзаазаз, сбызшәа рыцха.

...Имиц ургәыхәшан, уртәны.

АУАРБА КЭАШОИТ

Аңша ашьтыбжь иаццеит аңша,
Хара аңтақәа мѳасхьеит рычеша.
Аҳауаѳ ауарба кәашоит,
Ауарба кәашоит, акы ашоит.

Ғыстуеит уа: сычкәынра, уцәыртц!
Лакәума исѳахәмаруа ҕыц?
Пҕхәызбак лыхцәы ссирқәа лҕоит,
Лыблақәа сыпхъазшәа збоит.

Сабитцас иңшуп адунеи,
Насыңқәак ашәуп адунеи.
Разҕыла икәыршоуп адунеи,
Иацы ааста илашоуп адунеи.

Акҕы ыҕам, схатәи ухатәи,
Иаҳзеиңшуп зегь амш – иахьатәи:
Уатцәы ашҕа сзыргәыҕуа, сызтәу,
Сыңстазаара ахпыҕқәа златәу.

Ашьхыцқәа ашәтыцқәа ирҕоуп,
Сықәра ахтырҕашкәакәа ахоуп!
Абнақәа ҕымт рыңсқәа ршьоит,
Ахьеиңш атынчра цәкәыншьоит.

...Ауарба кәашоит.

* * *

Шьац зтам ахаарақәа зегь – дәқәоуп,
Амахәқәа бғыы зғамлаз – лабақәоуп.
Ашәтқәагы мышәтуазар – имыққәоуп,
Ақәа иацам аңтақәа – цстхәақәоуп.

Мхурстазам аужәра – жәла зымбац,
Иажәра рыцхауп зычкәынра м҇еырбац.
Узмырхәыцуа, ухъазмырцшуа – ажәазам,
Узмырцәыуа, узмыжьжьо – ашәазам.

...Аразатә разам.

* * *

Сеыжэлан снейеуеит аҕкарахаа,
Сгэала-лацха наҕ инаҕхарс.
Ацэыкэбар хэычқэа аҕыҕкахаа,
Маза ак сархаоит жэытэтэи лакэтас.

Сашэа еизызгоит цыра-цыра,
Абнаҕ царақэак неицэажэоит.
Адгыл иажэуеит ацэаакыра,
Адгыл аҕхаҕсы ақэа иажэуеит.

...Сықэра сражэуеит.

* * *

Дунеиқәак сыртәуп, ак ңыртуп, ак еиқәхәалоуп,
Ак хәоуп, ак аартуп, ак лақәуп, даеак хиаалоуп.
Зыхәрақәа срытәхәоз ңоук сыхәрақәак ғархәоит,
Хтыскәак ак сархәоит, ңоурыхқәак снейтархәоит.

Санышьтоугғы бжыы хаак ауапеиңш исықәуп,
Шыжьла сышәтыцха сызқәычырбо зыхықәуп.
Сымнеицт ахьугәахәуагы – са соуп мазанықәа,
Уа саштағ саңшәымоуп схынхәаанзагы ағнықа.

Снауңыртыр, арашь еиңш сагоит сара аңшалас,
Нас абла сныхтәалоит ғада амзаға ихалаз.
Шьхаракағ саацәырцуеит, сәгынықәбоит ашәах еиңш,
Дымғаст ануғәахәуагы саауғаччоит ашәахәеиңш.

...Истәу сыртәуп, ак ңыртуп, ак еиқәхәалоуп,
Сызшьырцаз исеихсыз ихтыңқәа иныңқәалоуп.

* * *

Сымфанызаф сыцны сцон,
Сымфанызаф – адыд кара.
Қаак сағысуан, пшак сыхъзон,
Атцх иаман иара аққара.

Насшәа сныжьны иааласит,
Ақша гәамтци ақта хьшәашәеи.
Сымфанызаф ұа исцәықсит,
Ҳаизынхеит сареи слабашъеи.

* * *

Тэартак иакэшээз цыс аацсоушэа,
Амра амцэыжэаа неикэацсахит.
Уахь мазак ахэарц ицошэа,
Ацх ашьха аеахьнагзахит.

Кышьбак амам уи катала,
Ма шыацхэалагы иузынкылом.
Ацша дэыкэлит нак ееикэала,
Лашьцарамзар акгы апылом.

Зны ихароушэа, нас иааигэоушэа,
Лашбыжкэак цъара еибарфыхоит.
Дау млашьцэак рагыбыж гошэа,
Арэаш гэынамазакэа еифыхоит.

Ацша неиуеит уажэ ееикэала,
Ацх хьшэашэа мап, изырзом.
Зегь аамталоуп, аха аамтала,
Уи ахьеыжэцуа азэггы ихаздырзом.

* * *

Илеиуеит акэара, аекэар еипш икэаруа,
Уахьзарггы атахымкэа, иубарггы атахымкэа...
Уа иашьтоуп ацшалас, мацуарлоушэа ицаруа,
Рацэак иагэыцхэымкэа, аха арахь еак ахымкэа...

Рычэышьтыхны игылоуп цлақэакггы харамкэа,
Рыбгыцқэа мыцхэымкэа, аха рымахэқэа цэхэымкэа...
Адэеиужьқэа убоит хаз иатцэарала ихкыамкэа,
Аха рзамқэқэа хтымкэа, рыцхараггы рхэымкэа...

...Иауеит ақэа хымкэа.

* * *

Иаха амра иҫашәаз уажә ҫеа ганкаҫ изхыцт,
Избада изыниаз-изынҫаз гәырҫа хымт?..
Смоҫа даргәырҫеит уи, смоҫа дархәыцт,
Амреиҫш ианҫыҫхаха лыблақәа ҫымт.

Иаха амра иҫашәаз уажә ҫеа ганкаҫ изхыцт,
Ахышәахәа кьларуеит абар, иааигәаны.
Смоҫа хәыҫ цкы ҫшзак уи иалхны иналшәылцт,
Хцәыкгы налықәылцт иарала иҫаны.

Ианеиҫырц игәхәааибого, иахыцәаз еиҫхызт,
Амрагы смоҫагы ашыжь еицәырцт.

* * *

Инеигәышьоит аамта, ахағы унарбазом,
Ашәахстақәа анылоит, ашәахстақәа анытцуеит.
Уи ағба ҫоук ҫалоит, ҫоук амған итытцуеит,
Италаз еиғашуеит, итытцыз еихьзом.

Инеигәышьоит аамта, аҫсы агәатца иҫакны,
Икарахаз ағба наскьоит иҫагәҫасуа.
ҫьара ацәқәырҫ ирылсуа, ҫьара амца нацрасуа,
Амызгәытқәа ирхьынхалоит ҫоук хцом хәа ихәхәаны.

Инеигәышьоит аамта иҫәу-тәыуо, иеырбо,
Хаззоит, хәргәырғьоит, нас хәзегь хәражәуеит.
Атдыхәтәан гәылшьапҫас хира ажәуеит, хәҫсра ажәуеит.
Хәибачхалап уаанза хәинишәо-хәинҫо.

...Инеигәышьоит аамта зегьы-зегь зызбо.

* * *

Хыхы, гәыхы, чыхы еицуп,
Еибаргәаҕуа.
Ашәа гәышьтыхга кәылзуп,
Аха иабаҕоу?

Ҡыстаа мзышәак иезаны,
Акы ирчақуеит.
Атх тәыс иҕатцаны,
Тык бадақуеит.

Лара лакәзар днахароуп,
Акы зысхәашаз.
Сгәыҕра аетцыс еицш ихәароуп,
Саазырғәғәашаз.

Атлеицш атх рышәшәаны,
(Аха изылшода?)
Схәаакәа наҕ инҕыршәшәаны,
Сеиқәзырхода?

Баша снаҕәхәоит, еибакзом,
Сара сымца.
Ушьта схәыцрагыы назом,
Сәара аҕынза.

* * *

Еизызган маң-маң шәахәақәак,
Сбаҳчара инытцапсо сдәықәлеит.
Хәырбгъыцқәак исзыкартт атак,-
Сыхәрақәа гәаҭо инарықәлеит.

Ацтақәа ирцәызган ақәа,
Дацқәак ирзысшеит ицсыдоу.
Ашәтқәа иааргәыцаркт адәқәа,
Рыффы хаақәа гәыҭраны исыҭо.

Цсаатәқәак снарцылан хазы,
Сашәак аацәырызгеит цшьяала.
Идырхынхәын сқәыпшра лассы,
Сымҭагы дроуит рыбжьала.

...Буадахь исыцхьоит бкасы.

* * *

Ахәа еиқәыцәашь снылха-нылхо.
Кәицқәак аарла еидыскылеит.
Инеиғаскын срытәхәа-рытәхәо,
Пхаракгы насгәйдтәалеит.

Ипқасырсит ацх исхытәаз.
Шьта гәыбғангы сызтода?
Ғыц еиғаскит амца иғыцәааз,
Са сыпсыр сеиқәызтода?

* * *

Багеит уи адэыгба, баасымхны багеит,
Аңшатлакә имцарсны иагеит иара абжы.
Ара ажәәан мацәысит, цъара ажәәан еилгеит,
Азәы мрак анизгылоз са салахт ашәшы.

Пшьаала ҳазныслоз мәәхәастак өңоит,
Аихамәәкәә шәәхстак рынхалазшәә збоит.

Ех, дарбан илпыло нахьхыза, нахьхы?
Дәыгбак аанфасцпхыза иаанфасуеит сыгәгы.
Ашәтыц иахыбаахаз ашьхыц закәи?
Ашьхымзатра ахьаа хьантәхоит иаҳагы.

Ацәкәырпқәә гәамтцуеит, бызпыртцыз хара,
Бхьаагара ишатцаз ишлеит акәара.

Инбыжыыз абаҳчагы хәыцрак ахьшуп,
Хтәартагы уақа банамба илаҳәит.
Аңнышқәә рееиҥакуа бымәә иазыңшуп,
Амра шыжыыла ишхынхәуеиңш бымхынхәит.

Уи аахыс итцозеи? – абжа схәоит, абжа ззоит,
Сгәы инаҥрагыланы адәыгбақәә цоит.

* * *

Ех, аңслышқәа, ҕырдағыақәа,
Ғырба-ҕырба иңшуеит.
Цәқәырда ссақәа – ажьаңарҕақәа,
Рҕеикәаңсо иаауеит.

Унархысыргыы – иааухысыргыы,
Иратәам рхәазом.
Иухысыргыы – унархысыргыы,
Рышьтахьҕа ихынхәзом.

Ак лакәушәа, ак лакәымшәа,
Аңх ңыашьахәуп!
Аңша ласқәа кәаша-кәаша,
Рашәахә рынцәахәуп.

Хазы ңсыраза, уа ңсылата,
Амза шанхахьеит.
Баргы саргы гәыхәтәыназа,
Цламцакаҕе хашәтхьеит.

* * *

Ашәт иргәйтцыркыз адәеицш,
Аецә рыла ажәѡан шәтит.
Ацх иалатәаны аәеицш,
Акикихәа рбагьк фәнатит.

Шоуп угәахәуеит, аха ишам,
Схәыцра ацшәымам, егьсасым.
Ацша фьыхаам, егьашам,
Егьыхантам, егьласым.

Сашәа схашьазом, мамоу,
Нас сцәашьы амца нацрасырсп.
Аѡстаа иакәзар знапқәа ахѡоу,
Шьта уи ала дыпхасырсп.

Амза шаша ашәахәақәа,
Сашта раштаха еилыцьцьоит.
Урт исхыган сгәырѡақәа,
Атауад иеицш рыцсқәа ршьоит.

Ашәт иргәйтцаркыз адәеицш,
Аецә рыла ажәѡан шәтуп.
Ацх иалатәаны аәеицш,
Арбагь ашьыжь иазыцшуп.

* * *

Спацхаф тынчроуп, сбарцаф тынчроуп,
Сгәатца тынчуп уаха азатцеипш.
Саштаф тынчроуп, жәәәанаф тынчроуп,
Уа аецә атацсоуп азазеипш.

Нцәеи маалықыи зегыи ирымтан.
Саргыи сыкоуп гәыграк амцаф.
Хазы атынчра ақәардә инықәтәан,
Аәарцхоит уа сыхәштаарамцаф.

Изааҕэрылеит, ҕаит абааҕсқэа, ахрақэа,
Иҕагэышыам, ма игазом рыбжыы.
Изааҕэрылеит ишзааҕэрыло еиҕш аҕбақэа,
Уаҕа аҕсқэыршэ еиҕш ихнаҕеит ашэшыы.

Изааҕэрылеит, ҕаит абааҕсқэа, ахрақэа,
Аха амшын еиҕш атх цэқэырҕазом.
Ахэырбҕыыц еиҕш аецэ рықэстҕоит сгэы ахэрақэа,
Саргыы ахахэ еиҕш сышзааҕэрылахыоу збазом.

...Изааҕэрылеит ҕсаҕа бзиақэа ахрақэа.

* * *

Илҗахәмаруа ицәырҗьаз аңшалас маң-маң,
Абнахь иңхастцеит.

Ашәа илзаңыстцазгы абар – акакаң,
Лыхәда инахастцеит.

Аецә качча-каччо илбарц иааигәаны,

Аңтақәа хысцеит.

Лқышәқәа пшқацәан, ихьтакыр ҳәа сшәаны,

Сқышәқәа наршәысцеит.

* * *

Пшак уазыруеит, рыцха ихәума?
Уи хәыргыцкәак атахума?

Тык җарҗаруеит, абна илтма?
Изышьтоузеи, афыза ацәызма?

Цгәык кәүтәыуеит, имлакымашь?
Мҗыда-мцада ихьтакымашь?

Абырг дзыцәом, ицәа изхама?
Ихәыцра ашахеицш ипытлама?

Бгакгы ууеит, баша иаацсазаап,
Кәтыжь цәыгманзаргь еилаҳазаап.

Апшқа дкьяасит, пхызк даршәама?
Иан дтаҳәахаа дамхацәама?

Сгәы тәаауеит, икарахазар?
Амц изнымшәәзо иархазар?

...Ацх мҗасит, агәы цтәама?
Ма зегь баша ҳархәацәама?

...Ххьяақәа нтәама?

* * *

Ашьянцәкәә аҳәәараф ишәалашо!
Лаңшыла рыңхара сәәәеит.
Сыхәда уа аңшалас аенакәыршо,
Уабаказ, уаба? – исызцаәеит.
Арәашкәә ахракәә ирфәкәашо,
Ирфәгьежьуа, ирфәаччо илбаәеит.

Ахышәәхәә ахымыақәә нықәтцаны,
Исыңхьоит: уаала, уенумырхан.
Цыс хәычык, цыск аеырчыгәзаны,
Иқәтәоуп махәык агәәцхан.
Сеыццышәкәә снаәс рфьиртынчзаны,
Иңшуеит ишыңшыц ишанхан.

Исыгу сызхымызәз ауп, сымдырроуп,
Схәыцрақәә снаргоит хара.
Ухәышәтәроуп, ухьчароуп, умтироуп,
Уаҳа еак сыдым сара.
Ех, егьрызкуп, егьнасыңдароуп,
Сыдгьыл, уа узыҳәән аңсра.

...С-Аңсынра.

* * *

Атцх антцэамтэ шыақәхеит,
Иаггымцо, иаггымаауа инхеит.
Ишьяхаититәма уа шәацъхәафык?
Дахьзарц изыпшу ныҳәафык?

Изцәырымтца ашыыжь цәахуп,
Ацхыраара мацк аҫахуп.
Сынкафын атцыс иатцәа абжьеипш,
Ашара хсыртит аҫацшьеипш.

* * *

Аңша ашьтыбжь нылацаны,
Ицеит ишцара.
Тык быгықәак аерылазаны,
Акы аҳәоит хара.

Схалазатцәы, атәықазатцәеипш,
Хәыцрақәак сыртәуп.
Алашьцара сыжә еикәатцәеипш,
Сыжәгәара иҥакуп.

Сыңсы артқәа аҳауеит, уи абарт зегь абоит,
Аха ажәџан иахьалоу, сшыңсым агәра агоит.

Хәсеи хацәеи еишьтагыланы ашьацахь инеит,
Заңсуара зцәызыз уа рқьафқәа ҕарцеит.
Ҕсаҕоуп хәа сызқәыркәабаз кәарак инхыртц,
Исзааигәазаз рыда зегь хашта интыцт.

Сыңсы ңырңыруеит, уи абарт зегь абоит,
Хара ажәџан иахьалоу сшыңсым агәра агоит.

* * *

Ақәа ахтәәырқәә шыацәхыртәуеит,
Азиа иатцәа ихгыланы.
Снапсыргәытцақәа сыртәуеит,
Мәабжара снарцыланы.

Ақәа ахтәәырқәә шыацәхыртәуеит,
Ахахаира ҳаирахәа.
Ашәтқәа сыпхьо иаалацәкәуеит,
Хара ҳахьгьы шәшааира хәа.

Ақәа ахтәәырқәә шыацәхыртәуеит,
Иахьа арака чароума?
Амацәыс агәқәа аанартуеит,
Уи жәәангәашә еимкәроума?

Ақәа ахтәәырқәә шыацәхыртәуеит,
Шьагрын еимаагь рышьазам.
Уа цьара анасып ғнатуеит,
Уажәы ирамзар цсра ыказам.

...Ақәа ахтәәырқәә шыацәхыртәуеит.

* * *

Ашыжь арѡашкѡа ирыхтѡалоуп,
Аха акѡатеипш изысзом.
Амахѡ хахақѡа ирхынхалоуп,
Аха бгьыцшѡа иңырңырзом.

Инырѡагѡзуеит мақъеи-шьантѡеи,
Їьаргы ақьышѡқѡа убом иара.
Инырѡцѡажѡоит ахѡеи амѡеи,
Ѣырбара агым, Ѣырбара...

Иазыңшызма уа ңынхак иеипш,
Ахра аѡытраѡгы илашеит.
Ажѡѡан иалоу ан лхак еипш,
Меигзарахда аңхара ашеит.

...Саргы сшеит.

* * *

Игәәкуеит, ақәыңьмақәа рыц иаганы,
Иқәңоит, аха аеы иалшари, рыцха?
Аңа акәшоит иахькажью, уа шьала илаҳәны:
«Сеиңымхоит, зәыр шәыказар, шәсыцхраа.»

Адунеи зегь сырҕыхар сҕахуп сыҳәҳәаны,
Ғәыцха инацлахуеит сҕәыцха.
Ишьтоуп са сыңсадгьылгы ғәғәалаза ихәны,
Еихоит, аха изгылару, рыцха?

* * *

Сдәықәлеит сара заа,
Сзаагы заа имқасит.
Исқахәоз ацаа,
Сшахәаеуаз сәеидасит.

Ихәыштаара ицабон,
Ихықәхалаз атыша.
Шьанцак наисырбон:
Ахахаира гәышыа.

Инасыгәтасны нақ,
Сыхәрақәарқә сықәартон.
Сбызшәа, арыцха – агәақ,
Лацәгыатцас ицхартон.

...Имцахә дарцхазом,
Тәымк азыхәа ицсымтәыз.
Цыскгы шәахәазом,
Ашәтышқәа рыцсымтаз.

Цхызла қәыцмақәак,
Ирқақоз ацыматә.
Сацхәақа – мқәқәак,
Сызхынхалоу сыматә.

Сахәацшыр хәа сшәоит,
Уажә етқәак ацсымта.
Алабжыш сықәшәоит,
Рада гәышыа – стәымта.

ЧАШЬА

Уа ушитцәкъаз хъзыс,
Иустейт сара «Чашья».
Схәыс хәыч, уара схәыс,
Уа мышрақә зызхаша!

Иќагәышьам уан,
Заацәаны уейтымхейт.
Абгақәа ирғашәан,
Абақәагғы рзымхейт.

Еиқәхаз сшьамаќа,
Унарпыло цшьаала,
«Сузыцшлой шаќа», –
Урылацшлойт гәырқала.

Зны-зынлагь, цаны,
Цхызла иубагәышьоит.
Ачыргә хшыла итәны,
Уатцасуа иуцәагәышьоит.

Азын цәгьоуп сынтәа,
Аха иахтоуп аамтала.
Ацқә, ацьыка, атәа,
Угсырхом ламала.

Аха изыцсахша уан,
Уаха иќалагәышьом.
Узыниаз узшан,
Иуцәцаз хынхәгәышьом.

Саргы аңсааха ус,
Сҕаритэит – ыырҕашья.
Иҕаччалароуп сҕаыс,
Измазамгы чҕашья.

...Ҷашья.

* * *

Атх иаушаз аухьеит,
Ихыкьасоит адгьыл айрыз еицш.
Баргьы саргьы ххала ханхеит,
Абахчагьы аеацсахт ацхыз еицш.

Ацшалас иадырп иара атәы,
Иажәымкәа... иґацәамкәа... ихәычымыкәа.
Ғәызрала са сқышә пшқақәа ртәы,
Азыхь ишартәуеицш ахмацырқәа.

Аетә еилаеырбоит хыхь,
Исыхәлаччоит быбла маахырқәа.
Зышәнаҕа ихыбтәхәалан сгәыхь,
Ғакала иласхеит сыжәахырқәа.

Амзаґа цәыртт еикәатәы,
Азамәақәа шәымкәа... икычымыкәа...
Ғәызрала са сқышә пшқақәа ртәы,
Азыхь ишартәуеицш ахмацырқәа.

АТЫЦЫХАИ АЗЛАГАРЦЫИ

Атц цоит имыццакзакәә,
Хыхьынтә аңтақәә лбаауеит.
Пшак рацәак аҗемирзакәә,
Акы ацәызышәә иңшаауеит.

Маза икылңшуеит, инеихәлаччоит,
Кәиц хәыцқәәки ацәашыи.
Уа азлагараҗ ыңыа еилатәоит, –
Атыцьхаи азлагарцыи.

Бжыцәгьак азқәынто, дыдроушәә,
Зыңак гәамцуа таҗа инхеит.
Алуқәә аргьежьюеит дырдқәоушәә,
Аңықәреи рыцқәә нтәахьеит.

Уртқәә зхыда, ма изтахыда?
Псаатәк иамтәыжәәқәоуп агәқәә.
Акгы збартазам ахыда,
Ахыб иқәкәашоит ақәә.

Атыцьха нага җақы лгәалоуп,
Лажәә ахыи аңссоит, игәыкуп:
«Сңықәреи җаңшыгы слагароуп.
Акыр цуеит, иара җырпуп».

«Уа иуадашым уи быгәтыха,
Зегь хәицхыраароуп ханих...
Бңықәреи җаңшь – уатәауха,
Нас – быкәчарақәә рзы аиғ».

Алуқәа аргъежьюеит аффаҳәа,
Еҳ, азы иамоу закәы мчи?!
Изынеиңырцуам уаха уаҳа,
Атыцьхаи азлагарцьи.

* * *

Адыд ақәа алагоит, амацәыс иаразоит,
Ихыкьасоит адгьыл айрызқәа.
Ақша хьшәашәа агәалақәа сгәы аарлақәа иалазоит,
Ох, гәышьа, сыҕоуп сымҕсыцқәа.

Исзышьтымхуаз сатцазма, зааны сзыркаразеи?
Ма цьара сқәыҕшрагы спылом.
Амахәқәа ҕазар атцарақәа ирхароузеи?
Иртаауам, избанда ирзынкылом.

Аццышәқәа сықәнаҕсон аамтақәа реинҕьара,
Зны-зынлагь сарзысуан шьала.
Ах, инаскьагацәан аҕтақәа реимҕьара,
Зыхәашьык сыхәлатцәон цшьаала.

Цсаатәтцас ибналазом сыхәрақәа схибахәа,
Исылакшоит сымшқәа ршьапхыцқәа.
Стәоуп уаха сымала, схьаақәа сычырылахәа,
Ох, гәышьа, сыҕоуп сымҕсыцқәа.

* * *

Сашта инташыкырт апша җыха,
Аетә ажәван иаҗаҗсоуп.
Атх иалашәтуеит аеыхәа,
Изцәыбналаз сара соуп.
Амза ахышәахәа унаҗыхәа!
Ахырхынҗы еипш иҗбароуп.

Ахырхырхәа зыхь быжык ааҗуеит,
Лызбахә аума, мшәан, иахәо?
Цыс ашәа хаак слымха интаҗуеит,
Сарҗеиҗеишоу, сҗанахәоу?
Уаҗа ашыаҗраҗ схәыҗра акы аҗуеит,
Хазгы аупеипш сынтахәхәо.

Хыхь исхалаз ашыапызатә,
Сыгәшәа акырза иҗанатҗоит:
«Илаҗәымзаргь уажәазы уматә,
Нас угәтыхақәак назоит.
Лыҗәа уалоуп пҗәызбак мшыннырҗә,
Мәа харак лшәоит-илзоит!»

Сыкәа иҗаршәуп сықәра аҗеыха,
Уи саҗәшәоит, саҗаҗәшәазом.
Аамта иамазам апшыа,
Агәқәа рымаза нҗәазом.
Атх иалашәтуеит аеыхәа,
Акыркырбыжы сызхазом.

...Сызбыхьзом.

* * *

Ицшуеит хара абахә җыцсақәа,
Акырзагы иаацсаны.
Ицоит, ицоит асыцсақәа,
Асыцсақәа зытны.

Ех, насшәа иубартә иныцкәырны,
Азыхькәагы неилатәап.
Ех, насшәа, нас абжыы ныцкны,
Иаацәырцып акацқац.

Рлакта хазхап хазы ахрақәа,
Иуҗаччап ашырхын.
Иарҗап азхәырагы ахәрақәа,
Хәырбҗыцхап ахаскын.

Ицоит, ицоит асыцсақәа,
Идәыкәлеит итәаны.
Хара сыргоит са схәыцрақәа,
Уа сыхахцәқәа срынкны.

Хдыркареит аамта еиқәарақәа,
Җаиларҗежыуа быҗтас.
Ианбантәо сыжәлар ргәалақәа,
Ианбазытришь абас?

Ажәытә, аҗатә ирхыргахыоу,
Ирымнаххъеит рыхәтәк?
Ианбеинтәыло, ианбатынчхо,
Ианбарцыло аапынрак?

Иузырхәом ахра ғыпсақәа,
Иузықәцом иршәаны.
Ицоит, ицоит асыпсақәа,
Асыпсақәа зыңны.

* * *

Шьта сахьынзазцо сыздыруам,
Сеидру шаҕа җшацәҕа сысыз.
Азы иҗамлаз азы дзыруам,
Дхаракырам храмш иаҕымсыз.

Млаҕәырк хәацәоит цлак аеалак,
Бзиак иазхәам саҕатәазар...
Уаргы гәалак... саргы гәалак,
Лаҗшы-хыршәык хәҕаҕазар?

Сиетцә җшуп аеынаҗхәакшәа,
Мап, егыцәышым, егыцырцыруам.
Сқәыҗшра камхәит ахқәа анақәшәа,
Аха дааракгы ицхафыруам.

Даеакала сыҕан җыхьа,
Ак рацәасшьон, даеак ҕәнысшьон.
Ацх касыҗсон иҗыхха,
Амш шыацхәала исхәынчоз җыысшьон.

Сгәы мҗыруазаргы иуазыруам,
Ныхак еиҗшуп – хара ихысыз.
Насшәа сеиқәтәашьа сыздыруам,
Ашәа згым иоуп аҗсра иахысыз...

* * *

Зегы-зегь ирхыҕэхэо, иахшазшәа мазак,
Сыжәгәараҕны аҕеитцыхны игылан хьацак.
Атцхкәа қәахьшәашәеи пшацәгьеи аныртаз,
Аеахьчон уа инытатәа сыцә ду «Патаз».

Уа ицәон, иҕыхон ашара иазыцшны,
Инытцтуан ашыжь, аҕсы даара ишьаны.
Шьыбжьонк азы иаахытцкьаны уртк аеашәеит,
Зышықәсқәа иҕырфаахьаз сытла хнажәеит.

Сызлахәарыз, рыцқа, ҕхәарала ианынцәа?
Мҕыс уи суацьяҕаз изгеит еихытәтәа.
Уиаахыс шаҕа аамта цахьоузеи иханто,
Аха сыцә ду уажәыгы иахьтәац ауп иахьтәо.

* * *

Ихысбыжькэа уаҕа ишгац игон,
Дара ахэыҕэқэа ихысны ишцац ицон.
Зны уа «илаҕш» ҕеибылуан шьашэы,
Диқәшэиуан «мышыҕацэҕыак» деикэашэы.

Митэҕы ҕуам, исгэалашэоит уажэеиҕш,
Диқэызбон, диныцэхауан Ажэеиҕшь.
Анаҕьалбеит, дрыцхахт, ибазом,
Дахьынтэхысуа иабҕьар бжьазазом.

Зхи-зыхшыҕи зыблақэеи еимадам,
Хаҕшыа ҕеуп, дахьноугалак дмаҕэам.
Акгы злам «зегь зхароу» диҕшаауеит,
Нцэа дызмамгы анцэа иҕнытэ даауеит.

Ихысбыжькэа ахыгац ишгац игон,
Дара ахэыҕэқэа ихысны ишцац ицон.

* * *

Иухъзеи, уа сыдых, ухәума?
Узыргәаҕуеи, узыртәыуеи абас?
Цыхәтәажәак ухәарц утахума?
Узжырцгыи утахгәышьоума нас?

Акгыыҕам рацәак сызлауеиҕы,
Исырхаз аткыс сцәызқәа рацәоуп.
Сышәхымс хәыч аҕынзоуп сахънеихъоу,
Сгәатцәқәак блуп, еихытәтәоуп.

Аха сықәра науафызгоит кырза,
Уара амра умбазакәан уцсуеит.
Узгарцыз агара нахъхыза,
Дырфеггых ҕа цхык арцысуеит.

...Сара атцқәа ицо сыцхъазоит.

* * *

Атцх бжьазуеит, амра аимтоуп,
Ныхэафык дшэырныхә!
Сарма нацэкьыс атцыс ықәтәоуп,
Саргъа нап – ахәыхә.

Атыг-атыг, уча-хачла, –
Атәхәа катцатәуп.
Ашәи, ашхам шыта маң-мачла,
Най иңхатцатәуп.

Разын заза махәык иқәтәоуп,
Бла хаала унахьыс!
Саргъа нацэкьыс ахәыхә ықәтәоуп,
Сарма нап – атцыс.

Быды-быды, нас цсхәафә,
Быгы-быгы шыам.
Цыха зыла итәыз ухрафә,
Цха-саранцьла – уцьам.

Сан акы лымтоуп, саб акы имтоуп,
Аңьныщәа, шәыстыхә!
Сарма нацэкьыс атцыс ықәтәоуп,
Саргъа нап – ахәыхә.

Цәама-жьыма, аатцра-мыцтра,
Быжь-цьара сынхоит.
Мшын цаулоуп сара схәыцра,
Сызгәаңхо сгәаңхоит.

Амаалыкъ дызқәитү сытоуп,
Дагысхалейт қыс.
Сарға нацәкыс ахәыхә ықәтәоуп,
Сарма нап – ацыс.

* * *

Амза сѣацшуеит, саѣацшуеит,
– Узырхэыцуазеи? – атак канатом.
– Узгылоузеи? – са исызцаауеит,
Сызгылоу схаҭа исызхәазом.

Амза сѣацшуеит, саѣацшуеит,
– Уабацои? – атак канатом.
– Иухыцуеи? – иара сызцаауеит,
Исхыцуа схаҭа исызхәазом.

Амза сѣацшуеит, саѣацшуеит,
– Уаацсоума? – атак канатом.
– Уажэхьоума? – иара сызцаауеит,
Уахак акгы атак сызхәазом.

...Амза сѣацшуеит, саѣацшуеит.

* * *

*Атыңхацаа зхықак ағы еизаны рцаахақаа змыжьк
ихырыңсалон, зцаахамырша мзаакәрылакаа
кыраамта иххалоз, лынасың ааигәахеит хәа рхьазо.*

Атыңхацаа азхықәахь иаауеит еиманы,
Ргәыҕра лашарақәа ргәатца интакны.
Апшалас рыбжьахамаруа ирыцуп аезо,
Абжыы амыргазаргы аңсы нархьыгзо.

Атыңхацаа-агәилқәа, уа ччаңшь-хьытәтәақәа,
Азәазәала инхырцоит азмыжь рцаақәа.
Абар, реитцыбзак лхәаша тыстысуеит,
Азыжь иатәа ихыланы ицоит, изысуеит.

Атыңхацаа гәыргьо, уи рылаңш ахуп.
Аңқақәа ирфьырцаазшәа иңрырц ртахуп.
Разкы ршза дрыгәтылак изфү кәашароуп,
Разкы ршза дрыгәтылак изфү шәахәароуп.

«Ашьхыцқәа, ихәшәтаз шәцәа азыхәа, итабуп!
Ушьтангы шәа шәкынтәи еихау хазыңшуп.
Дарбанушь, дарбану ибла таңхо,
Ашәтқәа днахалганы, хәшәтыц дызтәхо?»

Абар, аңсабара фәахоит, иеырбоит,
Абар, аңқацахәа кәамчышьтыбжьык гоит.
Икаба... икәымжәыхәа... имака дтабака,
Абахә дафьисхьеит иеышьта аңпыкка.

Атыпқацаа рөыза рыңсы дағеҳәароуп,
Адгыл лашоит, шәәхәароуп, кәашароуп.
Шьта амаза абаҕоу, ахәаша тыстысуеит,
Азыжь иатәә ихыланы ицоит, изысуеит.

СЫМШҚӘА

Сымшқәа сдырхуеит сара аҕаҕеиңш,
Урт зынгы аҕаеиңш сырхәуеит.
Насшәа сырхуеит дара амаҕеиңш,
Зны-зынла алыхәтеиңш сырхәуеит.

Зны снарымпытшәоит арыц еиңш,
Хәыңдас зынгы сгәы ңшқа ршышыуеит.
Сымшқәа сраазоит сара асыс еиңш,
Ацыхәтәан гыгшәыгңдас сыршыуеит.

АЦӘҚӘЫРҢ ЕИҚӘАРАҚӘА

Адгыл агәалақәа, –
Ацлақәа имғацо...
Ацәқәырҗ еиқәарақәа, –
Сыхәрақәа имғазо.

Ҙынчра ҳәа шәымазам,
Иарбану шәзыруазыр?..
Салашәхәыҫ шәымаза,
Ишәыхәоны жәдыруазар...

Ашықәсқәа идырлашәыз,
Гәамтны ишәфәхысуама?
Асаби ишәыларшәыз,
Итәаабжь шәхыысуама?

Шәшәтаны, сшәтаны,
Дарбан иаҳзызхытцуаз?
Стәылаҫ сыбжатаны,
Стәыуара ззышьтымхуаз...

Исылымзо, ишәылымзо,
Ас изаҳчычоузеи?
Шәааигәышьоит шәҫынкынцо:
Ихьчамзеи, ихьчоузеи?

Ацәқәырҗа рыцхақәа, –
Сшәәцәхәара адаҕьақәа...
Амчыда цсы-цхақәа,
Сгәәҕрақәа ргәәҕрақәа...

ДИБЕИТ, ДИАХАИТ, ДИГЭАПХЕИТ

Дибейт, диахаит, дигэапхейт,
Дылғапханаз диғапхейт.
Инапеимдахь цоурахеит,
Лхэыцымач цабыргхейт.

Дибейт, диахаит, дигэапхейт,
Ғацаагара хэа ицатәхеит.
Цаул чарагы ашәахеит,
Ғытәах-цәырымц аҒаххейт.

Дибейт, диахаит, дигэапхейт,
Еибаныхәеит, еибарчехәеит.
Анқьақ ғызтәоз неилатәеит,
«Алмас» ахәгы неимдырххейт.

Дибейт, диахаит, дигэапхейт,
УшьҒа рхала иааизынхейт.
Дигәытәахәәо дааирпхейт,
Уи аҒакгы Ғататәхеит.

...Дибейт, диахаит, дигэапхейт.

УАРАДА ГЭЫШЬА...

(Ан. Возба игәалашәара иазкуп)

Уарада шәнеибаца гәышьа,
Хатцак игәатца тьыблаауп.
Ашәа ғызуеит, иғызгәышьа...
Ажәәанаф аетцә еилкаауп.
Уарада гәышьа шәхәагәышьа,
Кәапуп, ушьтаныхыс хәаауп.

Шәфыха! – сыхәхәоит, сыхәхәагәышьа,
Марда-мәтык ашхам насхьыст.
Расамахәк мцарс шәеихагәышьа,
Адыд еипш хәаацәгәяқәак сыст.
Ифьыблаауа сыхәра шәыхәшәтәгәышьа,
Ахахә еипш сеиқәыхьшәашәа сдыст.

Сыңрак лафәуеит, илафәгәышьа...
Сыбызшәа адацқәа пытцәтәоит.
Ишьоуп, са сфьырпынғыы шыагәышьа...
Ҡымаак агәатца еифәычқоит.
Уарада радара гәышьа,
Кәицқәакғыы шрацәахо збоит.

Хнышьыркәак хон, ихагәышьа...
Сеилшьаауп, сара, акырынтә сырхәуп.
Аццышәқәа ирылтыз шәхынхәгәышьа,
Шәаштақәа цаак рфәхәуп.
Хазрым хәа сгәы шәырғәғәагәышьа,
Ишәыпхьогғыы аацсоуп, илахәуп.

Уарада шәнеибаца гәышьа,
Сбаашқәагы еимаркыр хәа сшәоит.
Уцшәмара цәкьарас ианыршьуа,
Уцсадгьыл арыц еицш еиқәшәоит.
Фырхатцак ицсымрақ даныржуа,
Ғазәы ихәда кармак нахашәоит.

...Уарада гәышьаза гәышьа,
Уарада гәышьаза схәоит.

* * *

Дэыкрынк сашэын, дэыкрынк сашэын,
Ихэычзоушэа збахоит сықара.
Мафак ажәѡан, мафак ажәѡан,
Мафак ажәѡан җаршәуп сыкәа.

Цыск чырчыруа, еитачырчыруа,
Хьытәтәа бжыла наҕ исыҕхьоит.
Ицьюцьюуа, еита цьюцьюуа,
Шәахәақәак азаза дрыҕхуеит.

Мшәан, дабаҕоу ааҕса-кара?
Аҗша иасуа гәыҕра гәы-хәшоуп.
Самцаныхәоит Гәашья лгара,
Сдақәа ирҗахәмаруа лгәыхәҗыхшоуп.

* * *

Цәқәырда шытыцқәа санырхыз,
Ишсыхәлаччоз снаскъаргеит.
Сбырқхо цыышыа сшыбзыңшыз,
Саныббылуаз сызгәамтеит.

Амцәыжәәқәа аерынцаны,
Скарматцыс хәыц абацеи?
Иаңықәсылеи иахъзаны,
Наунагза аеабазеи?

Цсеикәырхагақәак шәыстаа, –
Зегь башаза рызфьыстит.
«Аса-мыса былра хьаа»,
Аха бымца сызхымеит.

Ицшуп ашәтыц канзаны,
Аффы хаала изухәом.
Иарггы ашәак азаңцаны,
Егьа уургы иузырфьихом.

Зынза тәыс икабцазеит,
Сгәы икарахаз – ақьиа.
Сыббылзатцәкьеит, сыббылзеит,
Сыбциатцәкьеит, сыбциа...

Цсеикәырхагақәак шәыстаа, –
Зегь башаза рызфьыстит.
«Аса-мыса, былра хьаа»,
Аха сытәхәагь сазымхәшәтәит.

АУАҒАҒШЬ АҒЫ КАҒШЬ ДАҚӘТӘОУП

Абар, мрәтәшәара инағалоит ашәәақшь,
Ашьха қақшьык аҕәыншәылоуп.
Ғы қақшь, кәымжәы қақшь, днаскьоит – ауағаақшь,
Иҕеитдыхны ишькыл қақшь дангылоуп.

Цла қақшьк аҕеалардсны иңшуп хәынцәырқақшь,
Пша ласык шәты қақшьк иазхәыцуеит.
Ғы қақшь, хтырға қақшь днаскьоит – ауағаақшь,
Иблақәа мца қақшьк рхытцуеит.

Зы қақшь, хахәы қақшь ирхәап еҕа жәабжь,
Атх қақшьхап еҕа рыла.
Ғы қақшь, ҕамчы қақшь, днаскьоит ауағаақшь,
Абна қақшьуп еиңынчыла.

Лакә тыңха – цкы қақшь ишьтылхт лтәахтәәақшь,
Лаштаҕы ашәәақшь қақшь ашәылоит.
Ғы қақшь, разкы қақшь дааигәоуп ауағаақшь,
Иҕеимаа қақшь ашьта схиңшылоит.

* * *

Аңша хылас, аңша ныҕа,
Тәамҕахә амазам адәныҕа.
Абжа чча-ччоит, абжаууеит,
Ахәы ацәыргазшәа иҕуцдәыуоит.

Анаңьалбеит, анаңьалбеит,
Цьара агәы амҕьоит, цьара абжы амҕеит.
Сшыжәбац сыҕоуп, са сеицамкит,
Иамхаццакыз ила ажьа амкит.

Аңша хага, шыап хырҕьяҕья,
Амҕа инахоит цаҕья-цаҕья.
Абжа хәуп, аха абжа ашәазаап,
Азәы дархәыцит, азәы даршәазаап.

Акы цшаатәума? Акы мыцхәума?
Хара ибжъазхьоу шытак ихума?
Цьара ак аршәит, цьара ак архәеит,
Цьа иҕаслымхеит, цьа иабцьархеит.

Исыздыруам уи иапхықәу...
Цәҕьярак амоу, баша идәықәу?
Сшыжәбац сыҕоуп, са сеицамкит,
Иамхаццакыз ила ажьа амкит.

СЫХЬАЦА

Сыхьаца пшза, сытцла,
Сытцла ааңса-гәәтеи.
Схәыцрақәа – рызхыцра,
Бжа-маза, сдуinei.

Сгәалашәара, сгәала,
Сцәыуара, сфара.
Сан рыцха лнапала,
Еиҫалҳаз, уара.

Упыткәырқәа птаанза,
Сгәатцакны хьтахеит.
Сышәара иузхаанза,
Сангы дхарахеит.

Дызбалоит уи пхызла,
Сашьцәа рыгәтаны.
Сытцла гәыраз, сытцла,
Умцакны дтәаны.

Сызго иеы кәадыруп,
Сагыцәшәом рацәак.
Ишсызгәәкүа дыруп,
Исыцәцаз таацәак.

Аха схьаакәа анхыцүа,
Инасьхыгза убжыы.
Умахәқәа насхьырсуа,
Сзамәқәа аашышыы!

Усқан санхәыңыз еиңш,
Сгарашҕа снаңшып.
Сан рыцқа лгәыхәпыхшеиңш,
Улабжышқәа зжәып.

* * *

Сара сгәатқан ашәак ииуеит,
Анцәа дузза имтаны.
Ацыс ашәтыцқәа ирфыѳуеит,
Ааигәа ацәамахә иқәтәаны.

Амра ахышәахәа лақәын,
Ахәда ихшәуп какачушәа.
Цшәаала снацәажәар стахын.
Даҕеа цсаатәқәак маңушәа.

Аха ибналар хәа сшәаны,
Сыңсы лазгаѳазгазом.
Уажәааныла, есуажәааны!..
Ғеа насыпрак сгәы ахәазом.

Шьхыцк абаҳчақны иңшаауеит,
Хазы аѳызцәа ирымданы.
Сара сгәатца ашәак ииуеит,
Анцәа дузза имтаны.

...Ацыс ашәтыцқәа ирфыѳуеит.

* * *

Ашыжь аует қәақсатушәә,
Изытуеит ушьта атх мчыда.
Хахәи шьантәи рыпққәә тәушәә,
Улапш рықәшәоит чыда-чыда.

Ус, қаққаққәак – ацәық, ацәық,
Иаалыркъан рыбжьқәә неилысит.
Инарышьтырхх – ацықь, ацықь,
Ахра бцарк аҫамацәысит.

Ицәқәырцәит Ажәеипшыаа рашәә,
Абчарах итыцра мшызаап!
Шәарах жыла еибырчаша!
Башаза сқырқы мшәышәызаап.

АМЗА АМШЫНАҒ

Амза хыхьза жәған итамзеит,
Ацәкәырц иркъоит амчи амәеи.
Сытәгәыр сыршәын, мап, иағамзеит,
Анаңалбеит, қсыхәас иаеи?

Исыздыруам уи златыцуа,
Исзеитагом – зынза қсызак.
Стәоуп уажә схала сынкахәыцуа,
Сшәоит ирфар хәа уаха қсызқәак.

* * *

Икылда-кылдшуа, рычзаны,
Ажәәқәәк уалыуашоит.
Хәызи-шырзи еилацсаны,
Цыра-цыра еилысыкәшәоит.

Амза ахышәәхәә ҫнарпын,
Ашта еиужькәә ирықәыршоуп.
Хараза абырг иҫырпын,
Ҙацак илҫыхтыга-ашәоуп.

Аецә сыблақәоуп уаха,
Ажәәдан ецәә схылцахеит.
Лакә хазынақәә ртыцха,
Каба шкәәкәә сзылцахьеит.

Хәартара алам арахәыц,
Агәыр ацә икылымсуа.
Махәәҫа пышәәгоуп ахыц,
Шәарах маҕа анымәасуа.

Ахьтәы дацқәә аерынцаны,
Гәырҫарак аесыкәнаршоит.
Хәызи-шырзи еилацсаны,
Цыра-цыра еилысыкәшәоит.

* * *

Изцода наӀ зықәра инахыпан?
Амѡақәа еихтѡоуп, еихъыгзоуп.
Сышықәсқәа аратцла еицш сырӀәыбан,
Сымшқәа каканшәа икацсоуп.

ЦѡаӀьатцас гәыграк унамчар,
Ишәартахоит умчи уразӀи.
Иалшари, иавубои уабцъар?
ЦѡӀьарак иузақәымкзар уи...

АшәаӀшьқәа сырфыхәоит азыхь еицш,
Амацәыс иалоуп сыхәтак.
Уашта узахымсыр атцыхә еицш,
Укәаѣ интѡоит зегь ртак.

Ашьхараѣ ага-цшагь хьшәашәоуп,
Ашьха-цша ага аѣакуп.
Ушьтак утнымхазар башоуп,
Уцсра атцкыс уира алахь еикәуп.

...Ипысшәоит сара арѡашқәа рпанқәа,
Ахьыцстаѣ ахьышәтқәа сыӀәшәоит.
Аратцла ифьшәшәоит акаканқәа,
Аратцла акаканқәа фьшәшәоит.

АЕАЦӘҚӘА

Нахъхъи цъара аеацәқәа цаҳәоуп,
Цъанахк рыцраҳәоуп ирызкугъы.
Иантәалоу хамыла дтаҳәҳәоуп,
Сазхәыцуеит ихәыцшьоу, дзакәугъы.

Хазы сыблақәа хоуп еацъара,
Шъхатәылақа – аасрахъ, азҳәырахъ.
Уа, еацәқәак сызбом сызхара,
Апҳзыхъшәашәа нақәнаҗәоит сылахъ.

Ибналоит ирҗасыр сыҗба,
Ма сыгага цъа инахъаҗшыргъы.
Шәеырба, нас, аеацәқәа, шәеырба!
Ишәхыкны уа шәыжәәан хәашъыргъы.

Хақәитроуп урт шъала изызшоу,
Ирзыкоуп еакала аҗсабара.
Еиларгошәа збоит цъоук иҗшьоу,
Аеацәқәа иртәышьҗрам ахкаара.

Нахъхъиза, ирыбжъан, итаҳәоуп,
Цъанахк рыцраҳәоуп ирразкхазгъы.
Иантәалоу хамыла дтаҳәҳәоуп,
Инархийкоит қамчык ирызкхазгъы.

Са сыблақәа хоуп еацъара,
Шъхатәылақа – аасрахъ, азҳәырахъ.
Уа еацәқәак сызбом сызхара,
Апҳзы хъшәашәа нақәнаҗәоит сылахъ.

АРҘАШ

АрҘаш анышәом атәра,
Ижәылоит, итәатәоит, икәтцоит.
Аееипш интагылом атра,
Инкацоит, ҫара икәаратцоит.

Еикәышлахәа, арахь егыҫаны,
Уаваҫла, мап, узахьзом.
Данымиац азә агәра аҫаны,
Ахаан икәадырны убазом.

Гәеисыртоуп – хәәареи бахәи,
ҫышәароуп – ас изыргәҫәаз.
Хахәқәак агәытацсоуп уи,
ҫеимаатцас амәан иархаз.

Быргцас ҫара инатәазом,
Итәар, итәанхалар хәа ишәоит.
Аҫамеипш атра итазазом,
Анахәтеипш аҫша нахнаршәоит.

Иаҫуп хаз ашәахгы атәара,
Икахауеит, игылоит, еисуеит.
АрҘаш анышәом атәра,
Ианышәар, ҫарак хәицыҫуеит.

ДЫЦӘОУП САРИА

(Смота ылызкуп)

Дыцәоуп Сариа, схәычы,
Иҳақәйтхәу, сгәыгра дыхьча!
Дфәыхаанза ашыла шәчычы,
Данааңшлак уи ала дшәырча!

Настәи, о, нас даеакхоит,
Илеигәырғо аңша аслап ашақә.
Алакә ссир дагәылак дсырпхоит,
Лакәқәак иреиңшым алакә...

Амц, аңаршеикәа, аңызшәа,
Лгәыраз хәыц, мап, итазом.
Илнырыр азыхьқәа рбызшәа,
Амған ахаан дшабазом.

Шьашәрах инапымшқәа дырныстт,
Ахәрашәа сзызхәо ла лоуп.
Цҳасгы лаңшы хаак сызхылтт,
Шьта сацьбал ға маңк ихароуп.

...Илыхәлаччо амра ашәахәа,
Ашьац еиңш иартатоит лыхчы.
Дыцәоуп Сариа дтахәхәа,
Дыцәоуп, уи саҳкәажә, схәычы.

* * *

Ацтаф амза аеацәахт,
Агъыч иеипш аезаны.
Алым еиқәацәа – ацх
Тәоуп аехыршәаны.

Ацша абгъыжәқәа гәыхны,
Иацнацоит, иартәом.
Егъа угаргъы ишытыхны,
Саацсара узгом.

* * *

Ҳахынтэаауа цэырхгазаргы иҳахэом,
Иҳаашьазгы дыруп, еимактэым.
Харамхэыццэақәак цәажәоит: «ушьта егьҳахьуам,
Шьта ҳақсадгьыл изгарым атэым».

Аха игэартом хысбжьык мгазакәа,
Ишҳақәшәало имшәышәзакәа ахқәа.
Ашьа иҳалтцуа шҳалтцуа ҳамбазакәа,
Ишнылақсуа имиц ахэыққәа.

...Илашәхеит ҳагәқәа.

* * *

Аңша тынчхеит сашта инташыланы,
Инықәтәә-аақәтәо, иубахьоу аҳак!
Уи тдла хнамжәеит, аха иқәғон ижәыланы,
Иҕоу шыҕоу – убри ауп аҳақ.

Ахы сыдуп уажә сабишәә икараха,
Ицәыхажьыхом илаҳәыз қсаатқас.
Истахгәышьоуп сыбла неиқәықсар, аха,
Ҷа ҳаибарцәар ҳаазырқшрыдашь нас?

* * *

Бара – аапын абаҗча җшза еинаала!
Атыс иатцаа икарамхо абжыы.
Бахыстэым – ашьабста-хэы агэала,
Бахыызбо – шәахәахаак шыжыы.

Игәамтакәа шәтык инахыстэым,
Ашәтқәа җшқарахуп, еакыуп.
Җшатлакәуп, кырцхуп – бахыстэым,
Бахыызбо етцаа җшзак – разқуп.

Сымшқәа инарыттарзуа сгәахәа,
Аҗсаатә реипш имәасуеит хара.
Бахыызбо уа ацыхаз ахьхәахәа,
Бахыстэым – уа зыда ақәара.

Аапын абаҗчақны ихыстэым,
Игәамцыз уа иажәа ифырхыы!
Наунагза гәақроуп – бахыстэым,
Бахыызбо – шыафак сфарахыы!

* * *

Блала сымш нхартѣааны,
Гѣыла-псыла игѣыдскылоит.
Гаѣа хахѣык снықѣтѣаны,
Хѣы-иацѣарак снықѣпалоит.

Сыдгыыл, сыжѣѣан ырлашоуп,
Ахахаира хаираза!
Сзырѣеиѣеиуа сукѣыхшоуп!
Даѣа мацк исараза!

Уаѣа игѣаѣам гѣаѣаны,
Наунагза игѣныскылоит.
Марда хахѣык снықѣтѣаны,
Храк апыжѣах снықѣпалоит.

Азѣгы уа дазѣыкымыз,
Сгѣырѣоит пшаласк сеылахѣа.
Дысѣапхоит ахцѣықамыз,
Умлакѣакуа усцыла хѣа.

Слымха иѣаѣуа жѣеипшь ашѣоуп,
Ахахаира хаираза!
Сзырѣеиѣеиуа сукѣыхшоуп,
Даѣа мацк исараза.

* * *

Имыцхәу сҭахым,
Исҭаху сзапырцуам.
Згәатца кәиц тәахым,
Ибла шәахәа рхыцуам.

Унеила уеиханы,
Пша хьшәашәак уфәсуеит.
Ацҭақәа рханы,
Ажәфан ҕа иказказуеит.

Усгы узырҕыра,
Амфан дузыпшгәышьоуп.
Цыхазыхк ҕара,
Змахк ахатәагәышьоуп.

Зыбызшәа иарпҕаз,
Иаҳәагы мацәысуеит.
Зашәахә нагзаһаз,
Ишьтамҭа днахысуеит.

Даҕыак еикәахәуп,
Гәыҕрак уцәҭаһазар.
Ушықәсқәа лахәуп,
Азатҕара уҕынһазар.

...Снеиуеит сеиханы,
Кырынтә амш еиҭасуеит.
Ацҭақәа рханы,
Ажәфан ҕа иказказуеит.

* * *

Нанамга җызыкчык зны җызы хаак ибеит,
Хытәы җызык ааикәшаны кыр иаачырбеит.
Аблақәа ахалашо, ачааикәнакын нас,
Инытқакны хатәрала ицәажәеит абас:

«Ишьтукааз ныжьны шыта усгыи узтәарым,
Мышкы-мышкы атыхәан сумкыр қаларым.
Уи унасың акәхоит, – уажә исхәо урқа,
Иуқәашыхоит амал ду, амалуаф иңқа».

Дҗыхеит длаҳҗыхза аҗызыкчы, шыжьын,
Җшыхак абақаз, амшын изыңшын.
Уинахыс дтынчым, дунеи зегь дақзом,
Ацәқәырққәа дрылоуп, инышь аақсазом.

Ихәыцрақны: ишьхымзақәа, иңсаса, иңсард,
Ихангыи цырцыруа, икәымжәыхәа, иуахьад.
Ишоураз, ичыхьыз, еиңшуп иара изын,
Игәыҗрақәа аҗбеиңш ихгылоуп амшын.

Ицәгәыр нтаиршәеит, ибжьытәқьа дацәшәо,
Ианба нас, ианбыкәу иразқы анаҗашәо?
Ашықәсқәа еишьталан иаҗуп ацара,
Ицәғаншьап шхыбғалогь ибартам иара.

Дбыргхеит, дабақоу, изамғақәа кчит,
Амалуаф иңқазатә дшыгәжәажәоз даҗәит.
Амшынаҗ аҗызыкчы ицәгәыр тыстысуеит,
Аҗызыкчы иңхызаҗ ахытәы җызы ысуеит.

* * *

Узацэцом иџахэаны,
Уа цхы лашэуп уажэйтэџья.
Алапшыцэџья-џапшыцэџья,
Ахатарч ицрахэаны,
Амшын Еиқэа дынхыстэхэалоит,
Атэхэеи ашэеи неихысхэалоит.

Дыды-мацэыс цэқэырпазом,
Икарахан ицрытма?
Ма ишьтамтак рцэызма?
Сара сажэак иахазом,
Абнараса лахашызтэыз,
Ацынча хэыч лахэашызтэыз.

Ааигэаза, ма харашэа,
Ўык кыркыруам, бга уыуам.
Сахыџацэџью сыздыруам,
Изхэарыда са сыгэшэа,
Сыцсы гэатеи аасхылапшуеит,
Апша еиқэымтэеипш суалыуашоит.

Удэықэларгы ухэхэаны,
Умчыдацэџьюуп уажэйтэџья.
Алапшыцэџья-џапшыцэџья,
Ахатарч ицрахэаны,
Амшын Еиқэа дынхыстэхэалоит,
Атэхэеи ашэеи неихысхэалоит.

...Чффу, чффу, чффу...

* * *

Дырџегьых аџх, дырџегь аџша,
Аџша сажьом, иахџо саџап:
«Саргы сыџшаап, уаргы уџшаа,
џьара дџамбар, џьара даџбап!»

Уа лашџа иџалт, акџаскъа ихалт,
Уа лхыза инхџыџалан еимдеит.
Ахџы инхалт, абаџча инџалт,
Лџызџџа-лыџџлаџџа еимнарџьейт.

џьара арџаш ирт, амшын ихылт,
Са сакџзар башаџа стџазам.
џьара сџырџоит, џьара саатџылт,
Уажџшьџаџџџьа идыруп, дааигџазам.

Мџаџџак еихџџо, мџаџџак сырнуп,
Аџша џшаауейт, иаауейт, иџоит.
Аџша лахџыр, саргы слахџуп,
Аџша ахынџџо саргы сынџџоит.

* * *

Ажәџан мацәысит, ихысит,
Анаҕә, аҕшатлакә, ақәа.
Скараха аарла сызхыцдит,
Идысуп акырза снапқәа.

Ачнышқәа сыхкәшоит еишьтала,
Ғымт аҕәарахьынтә сыңшуп.
Амшын анысымиааи цәқәырқала,
Абжьала саршәоит хәа иафуп.

* * *

Икыдханы ахәхәыхәә,
Илеиуеит асы.
Исдоит бара бзыхәә,
Уа сыла акасы.
Кабак – са сзы.

Аееикәаҗсо, ахәхәыхәә,
Ихәмаруеит асы.
Цкы цшзак ба бзыхәә,
Исдоит икасы,
Кәымжәыхәак – са сзы.

Ла лышҗа уласы хәә,
Ихиоуп хәә уеимсы.
Ахәхәыхәә, ассыхәә,
Ишьҗалоит асы.
Абар, хәылҗазы.

Баадәылтц баргы ашышыхәә,
Җнеилаҗәап лассы.
Асы-мца – хә хныхәә,
Асы-шәҗкәә – хәҗсы.
...Илеиуеит асы.

* * *

Амш еитцала, еитцала-еитцало,
Атцх акәа пха интаиеит.
Саргы сеидру ушьта исзалоу,
Схәыцра сгәытцак саалеиџеит.

Аха имаџума иацәызгаз?
Исцәагаз атәы ххәарым.
Зашәа зымгәахь имџахызгаз,
Иџны абарцагь ишьта аным.

Саб ихәамта, сгәы иахамтоуп:
Нацәа хысгам анацәхыџ.
Иахьубартам цәкъарак збартоуп,
Уа ианырслоуп сыхәа атыџ.

* * *

Амацәыс еимкьеит,
Аха сныбжыпшаанза,
Жәѡангәшәпхъара еимкьяанза,
Ахәрақәа зегь гъеит.
Даҕеа знык ҳаиниаанза,
Хәыцрақәак сыргеит.

Азатәра сыхъзеит,
Зыцкык инахәаанза,
Рашәахә нарыгзаанза,
Сашьцәа сыцәтахеит.
Сыңсы насыхшәаанза,
Сыхәрақәа сзынхеит.

* * *

Даға мацк, шыаҕак ҕасцахоит,
Уахь ацша ацстҕаақәа еизнацахоит.

Даға мацзак зыхьк снахәахоит,
Уи инхысло ацша иаршәахоит.

Хахәык снықәтәарц са снейахоит,
Уа сназаанза аенакәнаршахоит.

Арҕаш сталарц саанаскәахоит,
Ацша хиаало иархьшәашәахоит.

Наҕ усдыртц хәа са сыхәхәахоит,
Иара ҕымт ашьацқәа аахоит.

Хаибаркаруеит, ххы неилахкуеит,
Ацшеи сарей ашьа еимахкуеит.

* * *

Пхарак сшахьцэуоз ицеит,
Фарзушәа аңша хьшәашәа аеналарз.
Схьаакәа аныңтуаз сымбазеит,
Баша сафын сырцәыбналарц.

Сышәтқәа сызгәаама, иканзоуп,
Сашәакәа цыхьейцш рыхьыртуам.
Икәыбаса сқәыңшра каңсоуп,
Ғагалан акәыкәуқәа фыртүам.

* * *

Амылмытц ахыбла ссиркәә,
Ажәәан иатцапсоуп уахак.
Амза иамазам неихыркәә,
Маза икылпшуеит аҕыпхьак.

Цыка-цыка, ныка-ныка,
Рцук цуцуеит инеипшыы.
Цьа икынхалеит ацша ныкәә,
Хаҕы рбага – сымпахьшыы.

Излацәажәои махәи бҕыци?
– Шьта шәеидытц, мамзар шәыцәшоит.
Ех, баргы-саргы – шәтыци шьхыци,
Аапынрак ҳацәцар ҳәә ҳшәоит.

АШЪХАУАРБА

Уи гатәыла шыжь иабаказ?
Зегы ицъаршьоит избалак.
Ацыкъ-ацыкъ, агәыз-агәыз,
Абжьы ныцафит ашәақь.

Ғырба ҳарак ажәван иалаз,
Аарлаҳәа ахрақәа ирызцоит.
Ғацъара акәым ацсы иахалаз,
Иахъахалаз ахь иагоит.

АШЬХА УАХЫНЛА

Хэыцра карақәак сыртәхеит,
Шьамхы царқәа нцәазшәа.
Аетцә хыблақәа жәпахеит,
Хыцқәак ирфыкькьязшәа.

Сқьала антыцшәа хазы, –
Ашәымкьац, афькәа.
Уаҕа ицхьакуп слақәа рзы,
Хамҕацымшыа ныкәа.

Ахамсыкә атәы ҕакуп,
Шазаргы ихәлазаргы.
Иара азыхәа зегь еицшуп,
Шоуразаргы ихьтазаргы.

Илацәкәысуеит ацәашыы –
Хытар тыцха зара.
Хра цагьцагькәак ргәы абжыы,
Ғахәмаруеит слакара.

Сқьала сылфала ицаргәоуп,
Ғац тацәуп исгәылоу.
Суапа аҕацә аткыс иааигәоуп,
Ажәфан исхагылоу.

Шьтыбжь ахылцуам узырфыр,
Уажә ацшардгыы тынчхеит.
Иабаргәузеи са счафыр!
Саҕаҕақәа ацьынцьхеит.

Шыта ацәа сықәнакит аҕықә,
Сеисару, сеаңышыру?
Амца иастару схамсыҕә?
Снықәтәаларц инсыжыру?

* * *

Иазгэамтэкэа сыхъаца ашоурацэгъа ишахэыз,
Абгъыцкъа канзеит.
Зегъыцѣкъа ирбартамхеит стыс иатцэа иахъыз,
Избаз ирмышэхэтэзеит.

Рѣашкъэк ишрыгхоз, ишрыгхоз мацара,
Иныцѣба ицеит.
Иабакоу, иабанхацѣеи идѣыкѣстѣаз азѣаара?
Аѣак ѣамлазеит.

Адгъыл иазхымгазѣазт ахѣац иагрѣлаз,
Ана-ара ихѣаѣсеит.
Исныѣѣаз ирашѣахеит ахѣра исынхѣлаз,
Имгѣеит, имгѣазеит.

Ажѣала, шъамхыла иахънеитѣыз, иахънеитѣу,
Шъѣа сымчкъа каѣсеит.
Сшѣагѣышьѣоит алыра иахъѣар хѣа адунеи ду,
Зегъ хѣѣцкыс иааѣсеит.

АҒЫҒ АҒСРА

Ишцалац еиңш, аңхя ишнеиуаз,
Ишцалац еиңш иңырны,
Кыршықасала зызбахә нафуаз,
Инеиқәахаит ихәжәаны.

Изахымңшуаз уаанза аңыхәа,
Цәқәырқатқас иахыңеит, иавст.
Икағәышьам ушьта қсыхәа,
Еимгеимцарак зегь еиғаст.

Қхәхә згаз инаңынххыла,
Еибыргәырғоит уажә цюуқы.
«Акғы амыхәоз уеы шьямхыла,
Са сеы иамаз аразқы!»

Рылабжышқәа ишырхәәеуазгы,
Рыхъзырхәагахь цюук неихоит.
Имқахымқт ишалымшозгы,
Ишәмыргәамқын, ақсы ашьоит.

Ғынч ишьтоуп ағығ қхәагыла,
Ахы аиааирахь ирханы.
Амба иғалаз зегь неидкыла,
Ишықсуггы иреиханы.

* * *

Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь аацнуп,
Аацныла са ськәә, нас сцьыбақәә тәуп.
Ашәтқәә рыфәы хаа, атцыс иатцәә абжыы,
Иббома, ашьацгыы нкасыршәт икашьшыы.

Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь аацнуп,
Сышықәсқәә нацхастцан, сқәыцшра сацнуп.
Шьашә рахь иеицш иныхәаны цшаласк сышьтит,
Акәыкәу снафәтәхәан, инықәтәә фәнатит.

Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь аацнуп,
Ацлақәә ацыгцәеицш мацәә цшқак рыкәнуп.
Арфашқәә ыыфцас иахьлеиуа иеырбоит,
Атыцхацәә ирымакуа, азыхь ахцәқәә ацоит.

Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь аацнуп,
Напеимдахьс ибыстарц снаргәытцәқәә ирнуп.
Уи бгәатца ибцәахыргыы, сыцсатцаф ихтуп,
Сыббаргыы сбымбаргыы саныкамгыы стәуп.

...Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь аацнуп.

СЫРБОМЫЗТ

*Машэырла ашьха итаһаз сашьеиһабы,
ашаарыцаф ду Слава Смыр имонолог*

Ашәак, ма ччабжык мгазо,
Иңшын адунеи ду мқәацо.
Етәа пшзак атың хәыч тацәын,
Бҕьаркгыы назаза изацәын.

Ускан, санқәыпшзаз зны,
Сышьтан уа шьхатәыла сыңсны.

Рәашқәак рыңштәы рыхьахьан,
Ишышлара ахахәқәа шлахьан.
Шәахәацк убазомызт цьара,
Икәыбаса илеиуан сәара.

Тагалан, санқәыпшзаз зны,
Саларшәын атх слахәны.

Ашьантацәкьагь абла хәашьын,
Шәеикәаратцас аңтақәа хшьын.
Дәытәхәак саагәатаны ицон,
Пшак уа иаакылпшны аеазон.

Ускан, санқәыпшзаз зны,
Ахафараф сышьтан сшыабаны.

Хаштахь еизон хтынхацәа,
Хгәылацәа, хауа-хтахцәа.

Аха алабжыш картээр калом,
Итцасым, игеамтыр калом.

Ғагалан, санқәыпшззз зны,
Сапырцхьан сахьыказ ссасны.

Сахәшыцәа цьабон рөыпхьак,
Илықәылтон сан ғаґахьак.
Сықәлацәа, сашыцәа ичҳаны,
Ахрақәа ирған рьешаны.

Ускан, санқәыпшззз зны,
Сышқәыпшыз сынхеит, сегьразны.

Шьта уаҳа исызхәомызт сґахәык,
Сызхаломызт уаҳа бахәык.
«Усцәымцан, о, сгәыргьа азырҳа!»
Дысхыкәшон ажәеипшыаа ртыпҳа.

Сышьтан уа, шьхатәыла сыпсны,
Сан леипш сатцәыуон Апсны.

...Ғагалан зны.

ҒАГАЛАН

Иамхашыызшәа афы,
Атцлақәа зазоит.
Бғыцқәак еилаффы,
Сацхьаҕа икаҕсоит.

Даеакхоу схаҕшыа?..
Ҙыхьеипш исзыртәуам.
Сажәқәа рхьаҕшыа,
Шыстаху иаатуам.

Зҕама афы зыцәхаз,
Иҕаматраҕь бжахоит.
Зыгәаҕра зыцхаз,
Имшқәаҕь ашахоит.

Хәыцрак нахҕьаны,
Уашәа узырцхазом.
Уабцъар тырҕьаны,
Укылцшыр ихиазом.

Сымфәф – хра еилаҕахк...
Хаҳәык афҕьарушь?
Ирымхәыц шәарахк,
Ахәынга збарушь?

Азынраҕь – шыафак...
Жәеипшь ашәак дырфегь!
Исыгумыжын фак,
Сиашьапкуеит Аирҕь!

Сышьтахьҕа хара,
Сышьтақәак ануп.
Сақәныхәо сфара,
Скараха сыцшуп!

СНАРГЭЫЦА

Ихақәйтху сеидрума ианитца?
Иһазтода сызтаарақәа ртак?
Асаркьеиңш снанңшылоит снаргэыца,
Абар, маза исытоу хәтақәак.

Избоит цәахәа нагак апара,
Анафс, еак һаитаншәа иңытлоит.
Хазы зыхьк иазыңшуп алакара,
Мзафакгы жәғангәатца иеырбоит.

Аңбар сахьа ааңшуеит, лахьынтоума?
Уи амта асыкәмалқәа, ацәашьы...
Закәызеи, мшәан, сашта хәыч аума?!
Уа цлак ак азоит, еиқәышьшьы.

Абраһа – са скаҳара, сгәаһра,
Нас сашәахәаф – сгәыһра, скаңқаң.
Сымчрагы суазқәагы – абраһа,
Абраһа – сызхымңазо скәаң.

Хәыцрақәак сҗаалоит еишьтало,
Ғеиспыхәтас урт нас еихаңсоит.
Дунеик ас наргэыцдак ианзало,
Егьдуны, егьмаңцәаны збоит.

Ихақәитү сеидрума ианитца?
Исархәозеи шәтқәак, иатқәақәак?
Ашхәеиңш саңшуеит са снаргэыца,
Избом сызбахьоу еҳәарақәак.

* * *

Сымѡақѡа ҫшѡахеит,
Иааҫсаха исзыпшуп.
Сгѡалақѡа сыршѡхеит,
Сышыжьқѡа еихашышыуп.

Сыцлақѡаггы цѡхѡит,
Иҫоу рызхатом.
Ҳаи абаа, слахѡит,
Ҫхарак сызхазом.

Сыцыхқѡа шыахауп,
Ирѡашѡуп аҫаа.
Ақѡарақѡа иреихауп,
Егьеицеѡоуп ахѡаа.

Азѡзатѡык ба боуп,
Гѡыҫраны исзынхаз.
Беынапхѡакшѡа бтѡоуп,
Зызатѡѡра згѡаҫхаз.

Ибысҫарымашь гѡыхь?
Аха усггы исхѡоит:
Ирымжѡыз азыхь,
Ахытыцыз интѡоит.

Сышѡтышқѡа еикѡахѡит,
Рыбла сҫадырҫшзом.
Ҳаи абаа, слахѡит,
Ҫхарак сызхазом.

СЫМҘАҚӘА

Ак уҫо, ак умакуа, исымакуа,
Зеггы-зегь абас ауп ҫашцо.
СымҘақәа, ус ауми, сымҘақәа,
Схәыцраггы сцеипшггы злазо...

Сацбылуан аетдә аныбылуаз,
Сцәыз акәын – ажәџан ацәыз.
Сцыс хәычы анкьасаз, ианзымпыруаз,
Азы хәашьқәа иреисуан сыҕьхыз.

Саақәхон мыч кәаракггы сыламкәа,
Цааршәык нахытәон суахта.
СымҘақәа сықәҫытуа, сымҘақәа,
Мџаҫшаауа индәықәлон еиҫа.

Срықәныхәон ашәтқәа рәанеитаркуаз,
Рдацқәа инарзысшон сыҫггы.
Ан рыцҫа лымца анылзеиҫамкуаз,
Лҫазатдә дыстдәыуон сарггы.

Пҫыхьатәи сашәақәа – сыламкәа,
Акырынтә акырҫьара ихәуп.
СымҘақәа, икарахаз сымҘақәа,
Сышьҫақәа арҫыреипш ирнуп.

Сышьыжьқәа мџамсит ишәыртатаны,
Сыҫықәа абаҫчеипш сзыртымст.
Сыҫкәынра анықазггы ишәартаны,
Схьатцны шәарахҫас сымҫрыст.

Сашьҫамызт пҫхарак азә шәылымкаа,
Сықәра, шыҫа асы сәанахәоит.
СымҘақәа, шәыкоума сымҘақәа?
СымҘақәарҫе сыхәрашәа схәоит.

АХҚӘА

Ақсынра.....	3
Ақсыуак ишиатәоу.....	5
Ақсуа бираққәа.....	7
«Сышьтыбжь уахама?..».....	9
Ақыза.....	11
Ақсха.....	14
Ұхада.....	16
Ұажәа шықәса рышьтахь.....	18
Хынәажәа.....	20
Абжьахәахәтцәа аьармыкьяф.....	22
«– Уздада, узаазада?..».....	23
«Исзынхаз аҫәа сзырхыр...».....	24
«Ашьыжь лхьызысуа ашәапшь еипш...».....	25
«Ссаркья иадхоит ақсынкәа...».....	26
«Аергь ашәа ихәоит уи, аеага ашәа атыңан...».....	27
«Угәатца ардысуеит ақша абжьы...».....	28
«Сызхьымзац – уаха сызхьымзо...».....	29
Ашьыжь ақәарафәы.....	30
«Ачыхәчыхәхәә сла иахәашеи!..».....	31
Сымаҫа.....	32
Амхаңьырқәа рызхәыцра.....	33
«Сык еиматцәоит нақ адәнықа...».....	34
«Ухатцоуп, уаха атц пхатца...».....	35
«Рәашуп аҫәа салызхыз...».....	36
Ааңынроуп.....	37
«Мшәан, хашцага, уахь хашцага?..».....	39
«Имгъазо хәрак сызбырхеит...».....	40
«Аңныш қәашқәа амшын рынхартоуп...».....	41
Ұ-цлак.....	42
Хашта еиужь ду агәтаны.....	43
«Амра ажәәан ақшьахьейт...».....	44
«Ақтақәа ззышьтымхыз, ззышьтрақәа ззышьтрахаз...».....	45
«Быцьымшьқәа – ахәақәа...».....	46
Сырбағь.....	47
Ұнышәынтрақәарф.....	48
«Сзыңшааз, нас сызтәу шәахәақәоума?..».....	49
«Апытқәырқәа неилацәқәысуеит...».....	50

« – Шәара шәзы изухъеит...».....	51
«Мәә харак ҳақәуп...».....	52
«Шеит, шагәышьеит ишшара...».....	53
«Ағы азыбжак гыланы...».....	54
«Ирыжәлан аңша атлақәа...».....	55
«Азышьтра тәуп...»	56
Машькәыгә.....	57
«Нас уажәыгы пхызқәак рыкәа итада?...».....	59
«Акыр иааңсагәышьаны, иақәшәазшәа абхәтак...».....	60
«Атлақәа ирылшааны игылоуп тлакы...».....	61
«Амра дәықәлеит шыталара...».....	62
«Ҳаипырцит, шыта сымша аеакхеит...».....	63
«Сахьынтәааз саатәнхалт...».....	64
«Атх хышәашәа атх агәазы...».....	65
«Азеибафара уалзгақәо иреиуам...».....	66
Алаақ.....	67
Уика сзақәгәыгуам митәык.....	68
«Азазақәа шсыхәлаччо ашьацқәа инарылабоит...».....	69
Ашыцқәа.....	70
Сырдаына.....	71
«Атқы-атқықхәа схысыбжьдыдит...».....	72
«Пқәаса акака» – ақәра еиқәхәалоуп...».....	73
«Хәыцра хәашьқәак срылоуп...».....	74
«Асқәа зытуеит, асқәа зытуеит...».....	75
Акәыкәу.....	76
«Сыңнашәаәоит аамта, сыңнашәа...».....	77
«Атх зыхгылоуп аңсымта...».....	79
Сыбжьы.....	80
Ацәажәафи абарбарфи.....	83
«Ахра ашәт еиңш амра фәлеит...».....	84
«Ус, дыркык ахышә хәыч наған...».....	85
«Сәыцтра инытәхәмаруа аңша...».....	86
«Кәымпыл-кәымпыл, еиҫа кәымпыл...».....	87
«Уцала ба? – сцоит...».....	88
«Инаскыаган сцарц сахьыҫаз...».....	89
Ақьақәақәа.....	90
«Срылсит аңшақәа...».....	91
Мзаиатәи ашьыжьф.....	92
Сытлақәа.....	93

Асырхэы.....	94
Амѡасцэа.....	95
«Сѡызцэа, шэабакоу? Хаипылап сыѡны...».....	96
Аѣамаѣа.....	98
«Сгэатцакны кэыкэук ѣнаѣуеит...».....	99
Амгэауаѡ.....	100
«Мраташэарахь имацэысуеит...».....	101
«Акы сазыпшуп сара иѣыцу...».....	102
«Ѓьара ахкэажэк, мамзар ахакгы...».....	103
«Аеиикэнакит пшьаала иаапсан...».....	104
«Рапхьаза акэны сакэабон акэа...».....	105
«Имацэысуеит, идьдуеит...».....	106
«Уа сымѡакны – адэытэхэа...».....	107
Азыцэа.....	108
«Ицьасшьоит саазхэыцыр, аешампсахуа ашьанѣа...».....	109
«Апѣакэа нак харабгьарака еиѣацахуеит...».....	110
Ауаѡы.....	111
«Са сакэым, деицгэартоит атэымкэа...».....	112
«Иалымшазаап ушьта уаха...».....	113
«Апхэ ракэакэа... рнаѡсыншэа атэакэакэа...».....	114
Поетк иахь.....	115
Адыд хысыбжь сѡытѣраѣ иѣэахны...».....	116
Азэы иѣэымѣаз, ѣазэы иѣсымѣоуп...».....	117
Апѣтхэа ихылаз аѣашоит...».....	118
Абыгькэа лкыдыѡрны ицеит...».....	119
«Азэ имчоуп ѣазэы имцахэ, ихдырра...».....	120
«Ибарѣахьтэ лынхарѣа ибаларѣ даалеиѡеит...».....	122
«Ддэыкэлеит уи иашѣа дынѣыѣны...».....	123
«Еѣэакэак сеицгарарѣеит...».....	124
«Пѣаѣэгьак асуам, кэакгы леиуам...».....	125
«Иахьак адыдра иаѣуп...».....	126
«Зегь лашьѣарала иѣахэѣоуп...».....	127
Харуаа рашэа.....	128
«Зааѣэаны хэлоит, ушьта зааѣэаны ишоит...».....	130
«Хааѣэыртѣуан хэемырзакэа ѡ-зыхьк реиѣш...».....	131
«Сгэысеанѣамкэа, ѣапха акѣамкэа...».....	132
«Сыргэамѣуа, сыргэыѣуа...».....	133
«Сшьакэыгэѣэара халошэа збалоит...».....	134
«Аѣла еиѣш ажэѡан рышэшэаны...».....	135

«Ацәа иалтцуеит иамхацәаз лқыта...».....	136
«Храк еихажауп...».....	137
«Уи слыцсахызшәа рхәалоит...».....	138
«Стынчза стәоуп уажә ах иеипш...».....	139
«Сыршьхьеит сара Римаа...».....	140
«Иахароузеи амра аацсацәазар?...».....	141
Q-уарбак.....	142
«Уа хысбыжък мыргакәа...»	143
«Абар, хәынтәырқацшы...».....	144
Ашәт анышәт.....	145
Ахычпацырқәа хәмаруа цшәаала, цшәаала...».....	146
«Ғагалан наскьоит, ихьтакуп...».....	147
«Ихамбазакәа амш аухеит мышрақә...».....	148
«Абла еитцыхны, агәы еихыкка...».....	149
«Ажәцәеимаакәа сышьоуп...»	150
«Ашьыжь иатахгәышьазам ацсра...»	152
«Уа гәыгтрақәак азеикәмырхеит атцхгы...».....	153
«Спацха ахьта аґаауеит...».....	154
«Игылоуп атла, атла гылоуп еилшааны...».....	155
«Ас пхашьашьак збахьада?...».....	156
Асаркьал быжъкәа	157
«Сгәыла уа лашта лыцссоит...».....	158
Артцу.....	159
«Уа, шәыртаґоума дызлыху?...»	160
«Сан лыцхныга ахәа хьшәашәа иеґхәатцаны...».....	161
«Сымшқәак башаза сыржьома?...».....	162
Инагала сажәа – суасиат.. ..	164
Ан.....	168
Ацьмахьча.....	169
«Ажәа гәылшәақәак сґашәан...».....	170
Аеада.....	171
«Уа ґырзажәи мгәа хыц-хыци...».....	172
Сыцсадгьыл.....	173
Сгәыгтра.....	174
Ацарақәа.....	175
«Ацәқәырцқәа ааиуеит акакала...»	176
«Ишәарґоу ахызатцәгы шәартам...».....	177
Ғәыбча.....	178
Амат.....	179

«Амза аеырхэаны икынхалейт...».....	180
«Укам, ухацабжь ахьымгаз...».....	181
Сыблақәа.....	182
«Ибыргәузеи шәтык еиҗазхаз...».....	183
Амшыни сареи.....	184
Зан зхыршыааз ашыабста зыс.....	185
Ацәыкәбарқәа.....	186
«Ус инеиуейт амра, еицакым...»	187
«Старшәгәышыоуп хәыцрак абахта еиҗш...».....	188
«Ирылсыз аҗаа пшақәа аршы еиҗш, ирхыпсаан...».....	189
«Бахә иацәшәаз, уи хра цағьцағь дызхалазом...».....	190
«Истахытәкьам сышны адәылтра...»	191
«Ажәәан хысын атыртыр...».....	192
«Ашәтқәеи аҗарақәеи еицхытит...».....	193
Аҗсра.....	194
«Пҗшьартакабақоу,сызламзашагьсалазоит...».....	195
«Амра уасхат уацлабны уцалароуп...»	196
Азлагараҗ.....	197
«Сықәиоуп схәыцрақәа схыкәкәа...».....	198
Абырг иҗсра.....	199
«Иаамацәысуейт, идыдны...».....	220
«Нахьхынза ахаскын етәа аахьахын...»	201
«Ашьхақәа гәхьааргоит асқәа...»	202
Алашьцара.....	203
«Аҗх емырза, мшәан, иабаца?...»	204
«Уабцъар мыхьшәашәарц унатцхароуп...».....	205
Аеацә.....	206
«Аҗсра аламгеит, мап, сара сыла...»	207
«Хәимәалацәоуп хәзегь, арахь ххаз-хазқәоуп...»	208
«Аҗба».....	209
Сбызшәа.....	210
Ауарбакәашоит.....	212
«Шьац зтам ахкаарақәа зегь – дәқәоуп...».....	213
«Сәежәлан снейуейт аҗкарақәа...».....	214
«Дунеикәак сыртәуп, ак җыртуп, ак еиқәхәалоуп...».....	215
«Сымәанызаә сыцны сцон...».....	216
«Тәартәк иақәшәаз цыс ааҗсоушәа...».....	217
«Илеиуейт акәара, аекәар еиҗш икәаруа...».....	218
«Иаха амра иҗашәаз уажә еа ганкаҗ изхытәт...».....	219

«Инеигәышыоит аамта, ахаҕы унарбазом...».....	220
«Хыхы, гәыхы, чыхы еицуп...».....	221
«Еизызган маҕ-маҕ шәахәақәак...».....	222
«Ахәа еикәыцәашь снылха-нылхо...»	223
«Багеит уи адәыҕба, баасымхны багеит...»	224
«Ех, аҕслышқәа, еырпаҕақәа...».....	225
«Ашәт иргәытыркыз адәеипш...».....	226
«Спацхаҕ тынчроуп, сбартцаҕ тынчроуп...».....	227
«Изааҕәрылеит, ҳаит абааҕсқәа, ахрақәа...».....	228
«Илҕахәмаруа ицәырҕыз аҕшалас маҕ-маҕ...»	229
«Пшак уазыруеит, рыцха, ихәума?...».....	230
«Ашьянтақәа ахаҕраҕ ишҕалашо!...»	231
«Ацх антцәамта шыақәхеит...».....	232
«Ацша ашытыбжь нылацаны...».....	233
«Сыҕсыбаа ахыкәу цоук тәоуп еикәшаны...».....	234
«Ақәа ахтәырқәа шыацәхыртәуеит...».....	236
«Ашыжь арҕашқәа ирыхтәалоуп...».....	237
«Игәаҕуеит, ақәыцмақәа рыц иаганы...».....	238
«Сдәықәлеит сара заа...».....	239
Чашья.....	240
«Ацх иаушаз аухьеит...».....	242
Атыцъхаи азлагараҕыи	243
«Адыд ақәа алагоит, амацәыс иаразоит...».....	245
«Сашта инташыкьырт аҕша ҕыха...».....	246
«Ицшуеит хара абахә ҕыцсақәа...».....	247
«Шьта сахьынзазцо сыздыруам...»	249
«Зегы-зегь ирхыхәхәо, иахшазшәа мазак...»	250
«Ихысбыжькәа уаҕа ишгац игон...».....	251
«Иухъеи, уа сытых, ухәума?...».....	252
«Ацх бжьазуеит, амра аимтоуп...».....	253
«Амза сҕаҕшуеит, саҕаҕшуеит...».....	255
«Атыпхацәа азхықәахь иаауеит еиманы...».....	256
Сымшқәа.....	258
Ацәкәырҕ еикәарақәа.....	259
Дибейт, диахаит, дигәаҕхеит	260
Уарада гәышыа.....	261
«Дәыкрынк сашәын, дәыкрынк сашәын...».....	263
«Цәкәырҕа шытыцкәа санырхыз...».....	264
Ауааҕаҕшь аҕы ҕаҕшь дақәтәоуп.....	265

«Аңша хылас, аңша ныкәа...».....	266
Сыхьаца.....	267
«Сара сгәатца ашәак ииуеит...»	269
«Ашьыжь әуеит қәаңсатоушәа...»	270
Амза амшынағ.....	271
«Икылқа-кылқшуа, рыезаны...»	272
«Изцода нақ зықәра инахықан?..»	273
Аеацәқәа.....	274
Арәаш.....	275
Дыцәоуп Сариа	276
«Аңтағ амза аеатцәахт...».....	277
«Җахьынтәәауа цәырҗгазаргы иҗахәом...».....	278
«Аңша тынчхеит сашта инташыланы...».....	279
«Бара – аапын абаҗча цшза еинаала!..».....	280
«Блала сымш нхартәааны...».....	281
«Имыцхәу стахым...».....	282
«Нанамга цсызкәык зны цхыз хаак ибеит...»	283
«Узацәцом иҗахәаны...».....	284
«Дырәегьых атцх, дырәегь аңша...».....	285
«Ажәәан мацәысит, ихысит...».....	286
«Икыдханы ахәхәыҗәа.....	287
«Амш еитцала, еитцала-еитцало...».....	288
«Амацәыс еимкьеит...».....	289
«Даеа мацк, шьяәак кастахоит...».....	290
«Цхарак сшахьцәыуоз ицеит...».....	291
«Амылмыц ахьыбла ссирқәа...».....	292
Ашьхауарба.....	293
Ашьха уахынла.....	294
«Иазгәамтакәа сыхьаца ашоурацәгьа ишахәыз...».....	296
Аеыә аңсра.....	297
«Ибдыруама, арахь ибзаазгаз зегь ааңнуп...».....	298
Сырбомызт.....	299
Тагалан.....	301
Снаргәытца.....	302
«Сымәақәа тшәахеит...».....	303
Сымәақәа.....	304

Рушьбеи Хазараҭ-иҭа Смыр

СНАРГӘЫЦА

Ажәеинраалақәа

Рушбей Хазаратович Смыр

МОЯ ЛАДОНЬ

Стихотворения

На абхазском языке

Аредактор *Марина Тәанба*

Акорректор *Ирма Цьения*

Асахьаҭыхшы *Руслан Габлиа*

Компиутерла еиқәлыршәеит *Астәанда Аҭынцьыл*

Аформат 80x108 1/32. Атирж 500.

Иқәтә. акь. бгь. 9,75. Инықә. акь. бгь. 16,4.

Ағәтаққа №